

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Justícia**

Direcció General de Memòria Democràtica
Sub-direcció General de Memòria Democràtica

**DOCUMENTACIÓ I AMPLIACIÓ
DEL MAPA DE LES FOSSES I LA
REPRESSIÓ DE LA GUERRA CIVIL I
LA DICTADURA FRANQUISTA A
LES GARRIGUES, PLA D'URGELL,
URGELL I SEGARRA**

c. Dr. Pasteur, 15, 1r-1a
08720 Vilafranca del Penedès
T. 93 817 28 68
info@triadecultural.com
www.triadecultural.com

**Vilafranca del Penedès
9 de desembre de 2019**

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Al costat de la carretera de Bellaguarda, en enderrocar-se parcialment part d'una espona, van quedar a la vista els extrems distals de dos fèmurs. Pel seu emplaçament tot apuntaria a que hi havia hagut un enterrament que va ser atribuït a un soldat de la Guerra Civil. Amb posterioritat el marge s'ha anat erosionant i la zona de l'enterrament està actualment coberta per vegetació.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

1

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Per la informació de l'informant sembla clar l'existència d'un individu.

Informants

Sr. Xavier Martí [REDACTED] estudis de la Granadella. La finca és propietat de la seva família.
Jordi Solé, de la Casa Pei.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Els combats al voltant de Castelldans van ser molt violents, fins que el dia 3 de gener de 1939 les tropes franquistes les forces del CTV trencaren les defenses i el dia següent entraren al poble. El fiscal instructor de la Causa General demanà informació a l'alcalde de Castelldans sobre l'existència d'una fossa al cementiri municipal. En aquest document del 15 de setembre de 1942 s'esmenta que "[...] en el mes de Diciembre de 1938 resultaron muertos algunos soldados rojos que fueron sepultados en el cementerio [...]. Así mismo consta que en algunas partidas [...] fueron enterrados infinidad de cadáveres sin que pudieran ser identificados [...]". L'alcalde respongué el 19 del mateix mes explicant que "[...] los soldados y milicianos del Glorioso Ejército Nacional que fallecieron en acciones de guerra, fueron enterrados en las fincas llamadas Serrafosca, Tosal de Redo, Melons y Mecharri y muchas otras, imposible poder dar idea exacta, siendo el número de inhumados aproximadamente de unos 200 cadáveres, ignorando si en este término fueron enterrados cadáveres de personas asesinadas " (Solé, 2009: 262).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. Les divisions 3a, 35a i 42a del XV Cos de Tagüeña van deturar l'avanç franquista en direcció a la Granadella de la Divisió Littorio i del CE Navarra. El 26 de desembre els republicans realitzen forts contraatacs a la zona entre l'Albagés i Castellldans. El dia 29 de desembre el CTV continuava patint violents contraatacs de les forces de Líster. Aquells dies, la lluita va ser especialment sagnant a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans, on ambdós bàndols van patir una gran quantitat de baixes. El dia 3, el CTV trencava el front del Vè Cos d'Exèrcit republicà i avançava per la carretera d'Aspa a Artesa de Lleida, així com per la carretera de l'Albagés a Castellldans. El dia 4 les Frece Verde (CTV) van ocupar aquesta localitat i van perseguir els republicans fins Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida després de travessar el canal d'Urgell. Per l'esquerra, avançava la 40a Divisió nacional i per la dreta, el CEN (Galitó et al., 2006: 250).

Castellldans fou la població garriguenca que patí més els atacs de l'aviació franquista, concretament de l'aviació italiana, amb un total de 21 atacs. Aquests van ser els dies 24, 25 (2), 26 (2), 27 (2), 28 (2), 29, 30 (3), 31 (2) de desembre de 1938 i 2, 3 (3) i 4 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Sembla que a Castellldans existí un hospital militar a l'edifici de les escoles, amb una capacitat d'entre 8 i 12 llits, però amb una durada només d'uns quinze dies (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental

Archivo Histórico Nacional, Causa General. Lligall 1468.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Els combats al voltant de Castelldans van ser molt violents, fins que el dia 3 de gener de 1939 les tropes franquistes les forces del CTV trencaren les defenses i el dia següent entraren al poble. El fiscal instructor de la Causa General demanà informació a l'alcalde de Castelldans sobre l'existència d'una fossa al cementiri municipal. En aquest document del 15 de setembre de 1942 s'esmenta que "[...] en el mes de Diciembre de 1938 resultaron muertos algunos soldados rojos que fueron sepultados en el cementerio [...]. Así mismo consta que en algunas partidas [...] fueron enterrados infinidad de cadáveres sin que pudieran ser identificados [...]". L'alcalde respongué el 19 del mateix mes explicant que "[...] los soldados y milicianos del Glorioso Ejército Nacional que fallecieron en acciones de guerra, fueron enterrados en las fincas llamadas Serrafosca, Tosal de Redo, Melons y Mecharri y muchas otras, imposible poder dar idea exacta, siendo el número de inhumados aproximadamente de unos 200 cadáveres, ignorando si en este término fueron enterrados cadáveres de personas asesinadas " (Solé, 2009: 262).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. Les divisions 3a, 35a i 42a del XV Cos de Tagüeña van deturar l'avanç franquista en direcció a la Granadella de la Divisió Littorio i del CE Navarra. El 26 de desembre els republicans realitzen forts contraatacs a la zona entre l'Albagés i Castellldans. El dia 29 de desembre el CTV continuava patint violents contraatacs de les forces de Líster. Aquells dies, la lluita va ser especialment sagnant a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans, on ambdós bàndols van patir una gran quantitat de baixes. El dia 3, el CTV trencava el front del Vè Cos d'Exèrcit republicà i avançava per la carretera d'Aspa a Artesa de Lleida, així com per la carretera de l'Albagés a Castellldans. El dia 4 les Frece Verde (CTV) van ocupar aquesta localitat i van perseguir els republicans fins Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida després de travessar el canal d'Urgell. Per l'esquerra, avançava la 40a Divisió nacional i per la dreta, el CEN (Galitó et al., 2006: 250).

Castellldans fou la població garriguenca que patí més els atacs de l'aviació franquista, concretament de l'aviació italiana, amb un total de 21 atacs. Aquests van ser els dies 24, 25 (2), 26 (2), 27 (2), 28 (2), 29, 30 (3), 31 (2) de desembre de 1938 i 2, 3 (3) i 4 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Sembla que a Castellldans existí un hospital militar a l'edifici de les escoles, amb una capacitat d'entre 8 i 12 llits, però amb una durada només d'uns quinze dies (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental Archivo Histórico Nacional, Causa General. Lligall 1468.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Els combats al voltant de Castelldans van ser molt violents, fins que el dia 3 de gener de 1939 les tropes franquistes les forces del CTV trencaren les defenses i el dia següent entraren al poble. El fiscal instructor de la Causa General demanà informació a l'alcalde de Castelldans sobre l'existència d'una fossa al cementiri municipal. En aquest document del 15 de setembre de 1942 s'esmenta que "[...] en el mes de Diciembre de 1938 resultaron muertos algunos soldados rojos que fueron sepultados en el cementerio [...]. Así mismo consta que en algunas partidas [...] fueron enterrados infinidad de cadáveres sin que pudieran ser identificados [...]". L'alcalde respongué el 19 del mateix mes explicant que "[...] los soldados y milicianos del Glorioso Ejército Nacional que fallecieron en acciones de guerra, fueron enterrados en las fincas llamadas Serrafosca, Tosal de Redo, Melons y Mecharri y muchas otras, imposible poder dar idea exacta, siendo el número de inhumados aproximadamente de unos 200 cadáveres, ignorando si en este término fueron enterrados cadáveres de personas asesinadas " (Solé, 2009: 262).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. Les divisions 3a, 35a i 42a del XV Cos de Tagüeña van deturar l'avanç franquista en direcció a la Granadella de la Divisió Littorio i del CE Navarra. El 26 de desembre els republicans realitzen forts contraatacs a la zona entre l'Albagés i Castellldans. El dia 29 de desembre el CTV continuava patint violents contraatacs de les forces de Líster. Aquells dies, la lluita va ser especialment sagnant a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans, on ambdós bàndols van patir una gran quantitat de baixes. El dia 3, el CTV trencava el front del Vè Cos d'Exèrcit republicà i avançava per la carretera d'Aspa a Artesa de Lleida, així com per la carretera de l'Albagés a Castellldans. El dia 4 les Frece Verde (CTV) van ocupar aquesta localitat i van perseguir els republicans fins Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida després de travessar el canal d'Urgell. Per l'esquerra, avançava la 40a Divisió nacional i per la dreta, el CEN (Galitó et al., 2006: 250).

Castellldans fou la població garriguenca que patí més els atacs de l'aviació franquista, concretament de l'aviació italiana, amb un total de 21 atacs. Aquests van ser els dies 24, 25 (2), 26 (2), 27 (2), 28 (2), 29, 30 (3), 31 (2) de desembre de 1938 i 2, 3 (3) i 4 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Sembla que a Castellldans existí un hospital militar a l'edifici de les escoles, amb una capacitat d'entre 8 i 12 llits, però amb una durada només d'uns quinze dies (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental

Archivo Histórico Nacional, Causa General. Lligall 1468.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Els combats al voltant de Castelldans van ser molt violents, fins que el dia 3 de gener de 1939 les tropes franquistes les forces del CTV trencaren les defenses i el dia següent entraren al poble. El fiscal instructor de la Causa General demanà informació a l'alcalde de Castelldans sobre l'existència d'una fossa al cementiri municipal. En aquest document del 15 de setembre de 1942 s'esmenta que "[...] en el mes de Diciembre de 1938 resultaron muertos algunos soldados rojos que fueron sepultados en el cementerio [...]. Así mismo consta que en algunas partidas [...] fueron enterrados infinidad de cadáveres sin que pudieran ser identificados [...]". L'alcalde respongué el 19 del mateix mes explicant que "[...] los soldados y milicianos del Glorioso Ejército Nacional que fallecieron en acciones de guerra, fueron enterrados en las fincas llamadas Serrafosca, Tosal de Redo, Melons y Mecharri y muchas otras, imposible poder dar idea exacta, siendo el número de inhumados aproximadamente de unos 200 cadáveres, ignorando si en este término fueron enterrados cadáveres de personas asesinadas " (Solé, 2009: 262).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. Les divisions 3a, 35a i 42a del XV Cos de Tagüeña van deturar l'avanç franquista en direcció a la Granadella de la Divisió Littorio i del CE Navarra. El 26 de desembre els republicans realitzen forts contraatacs a la zona entre l'Albagés i Castellldans. El dia 29 de desembre el CTV continuava patint violents contraatacs de les forces de Líster. Aquells dies, la lluita va ser especialment sagnant a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans, on ambdós bàndols van patir una gran quantitat de baixes. El dia 3, el CTV trencava el front del Vè Cos d'Exèrcit republicà i avançava per la carretera d'Aspa a Artesa de Lleida, així com per la carretera de l'Albagés a Castellldans. El dia 4 les Frece Verde (CTV) van ocupar aquesta localitat i van perseguir els republicans fins Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida després de travessar el canal d'Urgell. Per l'esquerra, avançava la 40a Divisió nacional i per la dreta, el CEN (Galitó et al., 2006: 250).

Castellldans fou la població garriguenca que patí més els atacs de l'aviació franquista, concretament de l'aviació italiana, amb un total de 21 atacs. Aquests van ser els dies 24, 25 (2), 26 (2), 27 (2), 28 (2), 29, 30 (3), 31 (2) de desembre de 1938 i 2, 3 (3) i 4 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Sembla que a Castellldans existí un hospital militar a l'edifici de les escoles, amb una capacitat d'entre 8 i 12 llits, però amb una durada només d'uns quinze dies (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental

Archivo Histórico Nacional, Causa General. Lligall 1468.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Una fossa amb 2 individus fruit de violència revolucionaria (agost de 1936), un dels quals va ser exhumat i traslladat, entenc, qua a nínxol (mentre que de l'altre no es coneix que hagués estat exhumat).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 6 de gener de 1939 el CE Navarra aconseguia avançar més enllà del Vilosell i la Pobla de Cérvoles i Vinaixa foren ocupats. Els franquistes avançaven per tal d'ocupar l'Hospital, una muntanya situada entre els municipis de Tarrés i Vinaixa . En aquesta zona de l'Hospital hi hagueren combats durant els dies següents, de fet coneixem els noms de dos ferits i un mort als quals fem referència més endavant . Tots tres pertanyien als Frece Verde (CTV) que és la unitat que va haver-se de situar a l'Hospital per no poder dirigir-se directament cap a Tarrés. Els Frece Verdi van tenir 80 baixes (morts i ferits) durant els combats del 8 de gener . Aquell dia, les Frece Azzurre ocuparen els Omellons, les Frece Verde avançaren fins a Vilobí i la Littorio ocupava Tarrés . La gent de Tarrés havia passat els dies que hi havia hagut els combats a prop de la població, amagant-se durant el dia en cabanes de volta del terme convertides en refugis improvisats. Tenim constància també que a la zona de les Escobetes s'hi van refugiar diverses famílies, aprofitant la balma que feia la roca. Als Plans de cal Mosset, altres famílies cercaren protecció en un refugi en forma d'U, construït ex professo (Riudor, 2019: 4).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Una altra fossa amb dos individus, germans, morts per la violència revolucionària el gener de 1937. Després de la guerra van ser exhumats i traslladats al cementiri de Prades.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 6 de gener de 1939 el CE Navarra aconseguia avançar més enllà del Vilosell i la Pobla de Cérvoles i Vinaixa foren ocupats. Els franquistes avançaven per tal d'ocupar l'Hospital, una muntanya situada entre els municipis de Tarrés i Vinaixa . En aquesta zona de l'Hospital hi hagueren combats durant els dies següents, de fet coneixem els noms de dos ferits i un mort als quals fem referència més endavant . Tots tres pertanyien als Frece Verde (CTV) que és la unitat que va haver-se de situar a l'Hospital per no poder dirigir-se directament cap a Tarrés. Els Frece Verdi van tenir 80 baixes (morts i ferits) durant els combats del 8 de gener . Aquell dia, les Frece Azzurre ocuparen els Omellons, les Frece Verde avançaren fins a Vilobí i la Littorio ocupava Tarrés . La gent de Tarrés havia passat els dies que hi havia hagut els combats a prop de la població, amagant-se durant el dia en cabanes de volta del terme convertides en refugis improvisats. Tenim constància també que a la zona de les Escobetes s'hi van refugiar diverses famílies, aprofitant la balma que feia la roca. Als Plans de cal Mosset, altres famílies cercaren protecció en un refugi en forma d'U, construït ex professo (Riudor, 2019: 4).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Després dels combats en aquesta zona, que podem situar entorn del 25 de desembre de 1938, algunes desenes de soldats (entre 30 i 40), segurament nacionals, haurien estat enterrats en fosses paral·leles o una gran fossa, en aquest espai, a l'oest del nucli urbà. Durant força anys almenys part dels enterraments havien estat senyalitzats amb creus amb el nom del difunt. Un dels nostres informants, el Sr. Josep Maria Ibern, recorda haver-ne vist 20 o 25 al seu lloc, si bé no tota la zona amb enterraments tenia creus. Almenys una part dels enterrats serien membres de la CTV italiana, motiu pel qual localment aquest espai s'ha conegut tradicionalment com "el Cementiri dels italians". Les creus es van anar fent malbé i no es van reposar. Una companyia d'italians va construir un mur d'uns 30 metres de longitud al llarg de la zona d'enterraments, amb un esglaonat al centre coronat amb una creu, que encara es conserva. El mateix informant recorda que fa molts anys una parella d'italians va anar al poble buscant a un familiar seu, que els constava que havia mort al terme de Granyena de les Garrigues. Sembla que van trobar-lo, pel nom en una de les creus, van deixar-hi flors, però el cos no va ser exhumat.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres
Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 25 de desembre a les 9 del matí, la Divisió Frecce Verde (CTV) va començar la marxa en direcció Torrebesses, per tal d'arribar al sud de Granyena. A les 12 la Divisió Littorio (CTV) avançà sobre Granyena. El diari d'operacions informa de focus de resistència per part dels republicans i de moviments per tal d'aturar l'ofensiva. Per la nit Granyena havia passat a mans franquistes i els republicans es replegaven al Cogul (Riudor, 2019: 1).

Granyena de les Garrigues va rebre durant la Guerra Civil 2 bombardeigs, el dia 24 de desembre de 1938, duts a terme per part de l'aviació italiana (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

L'estimació del nombre d'inhumats es fa a partir del record d'un dels informants, que havia vist 20-25 creus, que no marcaven tots els enterraments, i una estimació aproximada dels cossos que podrien ser enterrats en els 30 metres de longitud.

Informants

Sr. Mateu Esquerda [REDACTED] estudiós de la història de Granyena de les Garrigues.
Sr. Josep Maria Ibern, veí de Granyena de les Garrigues.

Bibliografia

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrrega: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Segons la memòria oral, a uns 150 metres al nord d'aquest punt hi havia la posició d'una ametralladora que formava part d'una línia defensiva republicana. Després dels combats en aquesta zona, que podem situar entorn del 25 de desembre de 1938, haurien trobat el soldat mort que defensava aquest punt. Aquest soldat hauria estat enterrat just al costat de l'antiga carretera (sud). Segons els informants la fossa deuria ser poc profunda i de tant en tant, després de les pluges, hi afloraven ossos, que algú tapava amb una mica de terra. Sembla que de tant en tant hi deixaven flors. Quan es van fer les obres d'ampliació de la carretera sembla que una màquina rascà tota aquesta zona i abocà els sediments i roques just al costat, en un petit espai actualment erm. Possiblement la fossa va ser destruïda per aquests moviments de terres, tot i que potser encara es poden recuperar alguns dels ossos del difunt, desarticulats, en la pila de terra del costat de la carretera.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 25 de desembre a les 9 del matí, la Divisió Frecce Verde (CTV) va començar la marxa en direcció Torrebesses, per tal d'arribar al sud de Granyena. A les 12 la Divisió Littorio (CTV) avançà sobre Granyena. El diari d'operacions informa de focus de resistència per part dels republicans i de moviments per tal d'aturar l'ofensiva. Per la nit Granyena havia passat a mans franquistes i els republicans es replegaven al Cogul (Riudor, 2019: 1).

Granyena de les Garrigues va rebre durant la Guerra Civil 2 bombardeigs, el dia 24 de desembre de 1938, duts a terme per part de l'aviació italiana (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Mateu Esquerda [REDACTED] estudiós de la història de Granyena de les Garrigues.
Sr. Josep Maria Ibern, veí de Granyena de les Garrigues.

Bibliografia

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrrega: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

En un replà al nord-est de la coma de la carretera d'Alcanó, en una zona on hi havia hagut trinxeres o parapets, sota un munt de pedres.

Notes

Segons la memòria oral, al capdamunt d'aquesta coma hi havia la posició d'una ametralladora que formava part d'una línia defensiva republicana. Després dels combats en aquesta zona, que podem situar entorn del 25 de desembre de 1938, haurien trobat el soldat mort que defensava aquest punt. Aquest soldat i algun altre més trobat mort per la zona (dos o tres en total), van ser enterrats pels veïns aprofitant una trinxera o parapet. Sobre de la fossa hi haurien col·locat part de les pedres que formaven un mur de pedra seca, encara visible.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 25 de desembre a les 9 del matí, la Divisió Frecce Verde (CTV) va començar la marxa en direcció Torrebesses, per tal d'arribar al sud de Granyena. A les 12 la Divisió Littorio (CTV) avançà sobre Granyena. El diari d'operacions informa de focus de resistència per part dels republicans i de moviments per tal d'aturar l'ofensiva. Per la nit Granyena havia passat a mans franquistes i els republicans es replegaven al Cogul (Riudor, 2019: 1).

Granyena de les Garrigues va rebre durant la Guerra Civil 2 bombardeigs, el dia 24 de desembre de 1938, duts a terme per part de l'aviació italiana (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Segons la memòria oral serien dos o tres els soldats enterrats en aquesta fossa.

Informants

Sr. Mateu Esquerda [REDACTED] estudiós de la història de Granyena de les Garrigues.

Bibliografia

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrrega: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

A l'exterior del cementiri, davant de la façana sud, sota el camí que porta cap a la part del darrera del cementiri.

Notes

L'Alcalde de Bellaguarda, després d'entrevistar-se amb alguns del veïns i veïnes de més edat del municipi, pot confirmar que a l'exterior del cementiri, arran de la tanca que mira cap a la carretera (vers el sud), sota el camí que porta cap a la part posterior del cementiri, hi hauria diversos soldats enterrats. Depenent de la font serien entre 12 i 20 individus d'identitat i bàndol desconeguts.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana. La 4a Divisió franquista avançava cap a la Punta dels Sabaters i la 12a Divisió s'apoderava de Bovera. L'endemà el CE Navarra va continuar progressant i, canviant la seva direcció d'atac, des de Bellaguarda avançava cap a les serres de la Llena i Montsant, que separen les comarques lleidatanes de les tarragonines. El dia 1 de gener, la 4a Divisió del CE Navarra ocupa el Mas d'Albagés i el vèrtex Divisa, però és aturada per les forces republicanes davant de Juncosa. La 5a Divisió progressa per la carretera de Bellaguarda i el tossal de les Canyes (Galitó, et al. 2006).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

El nombre d'inhumats segons els diferents informants (gent gran del poble) a qui ha accedit l'Alcalde de Bellaguarda, oscil·la entre els 12 i els 20. Es desconeix el seu bàndol ni la seva identitat.

Informants

Sr. Jaume Masip, Alcalde de Bellaguarda, 2019

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Confirmada Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

El Tossal de les Forques és un petit tossal entre El Cogul i Castellldans. Les restes òssies es van localitzar en una petita balma a la vessant sud del tossal.

Notes

A finals del mes de setembre de 2019 el periodista Miquel Andreu del diari "Som Garrigues", es va posar en contacte amb els tècnics de la Direcció General de Memòria Democràtica, informant de la presència de restes òssies humanes en superfície en diferents indrets al municipi d'El Cogul. Aquest va rebre la informació de la localització de les restes gràcies a Miquel Esquerda net de Joan Esquerda Esquerda. Joan Esquerda tenia 16 anys durant la Batalla de les Garrigues i recorda com un cop conquerida la zona per les tropes rebels italianes, aquests els havien fet enterrar els cossos dels republicans morts als nois del poble. En els darrers anys en Joan Esquerda va anar portant i indicant al seu net aquells llocs on recordava haver enterrat soldats.

En base a aquesta informació, el 27 de setembre la Direcció General de Memòria Democràtica va notificar la troballa a l'empresa Itirta Arqueologia SL, que en el marc del contracte "Servei tècnic de localització, recuperació i anàlisi antropològica i genètica de restes òssies humanes de la Guerra Civil i la dictadura franquista" (EXI-2017-53), té encomanada la recollida de restes òssies humanes de la Guerra Civil que siguin trobades en superfície.

Així, el 28 de setembre de 2019 un membre de l'equip d'Itirta Arqueologia SL es va desplaçar fins al Tossal de les Forques per tal de recollir les restes en superfície i fer una avaluació de l'espai. A part de la recollida de les restes, l'objectiu era determinar si es podia localitzar l'origen de procedència d'aquestes, fer una prospecció visual de la zona per si hi pogués haver més restes en superfície, i determinar –si la prospecció visual ho permetia– la possibilitat de l'existència de fosses o d'altres estructures on hi poguessin haver víctimes inhumades.

El Tossal de les Forques és un petit tossal entre El Cogul i Castellldans. Les restes òssies es van localitzar en una petita balma a la vessant sud del tossal. La visita d'aquesta localització va permetre la recollida de diversos ossos en superfície, una vèrtebra, alguna falange i ossos llargs d'un avantbraç, aquests però estaven força dispersos. Es va documentar fotogràficament l'espai i les restes, i es va geolocalitzar la ubicació on el testimoni oral recordava haver cavat una fossa per enterrar un soldat. L'ubicació de la fossa seria entre una petita balma i una pedra que té al davant, en l'inspecció visual efectuada durant la visita, tot i que s'intueix un rebaix en aquesta zona és difícil d'assegurar que correspongui amb una fossa si no es realitza una intervenció arqueològica (Tartera, 2019).

L'estat de conservació en que es trobaven les restes recollides era dolent, la seva coloració blanquinosa i la degradació que aquests tenien, feia palès que portaven molt de temps a l'intempèrie.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat

Ref. cadastral

Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la Divisió Littorio (CTV) ocupà el Cogul i el vèrtex de les Forques. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frecce Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. La conquesta per part italiana no va ser fàcil, va haver d'enfrontant-se en durs combats contra les tropes republicanes de Líster que el dia anterior havien

reforçat la zona del Cogul i Alcanó per tal de frenar el seu avenç. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32 (Galitó et al., 2006: 250).

El Cogul va rebre durant la Guerra Civil 5 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana. Aquests van ser els dies 21, 24, 25, 27 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants Joan Esquerda "Juanito", amb 15 anys va ser castigat, junt amb un atre noi i un senyor gran que tenia una somera (ambdós ja finats), a enterrar a tots els soldats republicans que hi havia morts pel terme. Miquel Esquerda, net del senyor Joan Esquerda, respectivament i veïns del Cogul.

Àngels Julià,

Miquel Andreu, President del Centre d'Estudis de les Garrigues [REDACTED]

Bibliografia GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental TARTERA, E. (2019) Informe de recollida de restes en superfície PF-0047: Punta del Sacarrenyo, PF-0048: Tossal de les Forques, PF-0049: Aulivar del Civit (El Cogul, Les Garrigues), 28/09/2019). Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

L'Aulivar del Civit són un conjunt de camps de conreu d'olivera. La ubicació de la fossa es troba situada sota un dels marges que separen aquests camps.

Notes

A finals del mes de setembre de 2019 el periodista Miquel Andreu del diari "Som Garrigues", es va posar en contacte amb els tècnics de la Direcció General de Memòria Democràtica, informant de la presència de restes òssies humanes en superfície en diferents indrets al municipi d'El Cogul. Aquest va rebre la informació de la localització de les restes gràcies a Miquel Esquerda net de Joan Esquerda Esquerda. Joan Esquerda tenia 16 anys durant la Batalla de les Garrigues i recorda com un cop conquerida la zona per les tropes rebels italianes, aquests els havien fet enterrar els cossos dels republicans morts als nois del poble. En els darrers anys en Joan Esquerda va anar portant i indicant al seu net aquells llocs on recordava haver enterrat soldats.

En base a aquesta informació, el 27 de setembre la Direcció General de Memòria Democràtica va notificar la troballa a l'empresa Itirta Arqueologia SL, que en el marc del contracte "Servei tècnic de localització, recuperació i anàlisi antropològica i genètica de restes òssies humanes de la Guerra Civil i la dictadura franquista" (EXI-2017-53), té encomanada la recollida de restes òssies humanes de la Guerra Civil que siguin trobades en superfície.

Així, el 28 de setembre de 2019 un membre de l'equip d'Itirta Arqueologia SL es va desplaçar fins a l'Aulivar del Civit per tal de recollir les restes en superfície i fer una avaluació de l'espai. A part de la recollida de les restes, l'objectiu era determinar si es podia localitzar l'origen de procedència d'aquestes, fer una prospecció visual de la zona per si hi pogués haver més restes en superfície, i determinar –si la prospecció visual ho permetia– la possibilitat de l'existència de fosses o d'altres estructures on hi poguessin haver víctimes inhumades.

L'Aulivar del Civit són un conjunt de camps de conreu d'olivera. La ubicació de la fossa es troba situada sota un dels marges que separen aquests camps. La visita d'aquesta ubicació va permetre la geocalització de la fossa que el testimoni oral recordava haver excavat per enterrar dos soldats. La fossa es trobaria sota un dels marges de pedra que existeixen entre els diferents camps per tal d'aterrarar el terreny. Assenyalant i ritualitzant la fossa hi ha un creu gravada en una de les pedres d'aquest marge realitzada pel propi Joan Esquerda. En aquesta ubicació no és va recollir cap mena de resta, per tant a part de la geocalització de la fossa es va realitzar una documentació fotogràfica de l'espai (Tartera, 2019).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat

Ref. cadastral

Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la Divisió Littorio (CTV) ocupà el Cogul i el vèrtex de les Forques. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frecce Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. La conquesta per part italiana no va ser fàcil, va haver d'enfrontant-se en durs combats contra les tropes republicanes de Líster que el dia anterior havien

reforçat la zona del Cogul i Alcanó per tal de frenar el seu avenç. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32 (Galitó et al., 2006: 250).

El Cogul va rebre durant la Guerra Civil 5 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana. Aquests van ser els dies 21, 24, 25, 27 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

En una clapa boscosa de les Sarses rodejada de camps de conreu. La fossa es localitzaria entre uns afloraments rocosos. Al damunt del lloc on l'informant recorda l'enterrament hi ha crescut un pi.

Notes

Dies després dels combats en aquesta zona, que podem situar entorn del 25 de desembre de 1938, el padrí del Sr. Josep Maria Ibern, veí de Granyena de les Garrigues, trobà en diferents moments a dos soldats, segurament republicans, a la seva finca de les Sarses. Un va ser traslladat al poble (segurament al cementiri municipal), l'altre va ser enterrat prop d'on va ser localitzat. El lloc de l'enterrament se situa en un suau vessant, ocupat actualment per un petit bosc de pi blanc, entre un aflorament rocallós i uns grans blocs de pedra. El padrí fabricà una creu rudimentària que col·locà sobre l'enterrament. També hi deixà visibles la gorra i la tovallola que duia el soldat, per si més endavant podia ajudar en la seva identificació. Amb el temps, lògicament, han desaparegut. Sobre del lloc on recorda l'informant que el seu padrí li havia dit que l'havia enterrat hi ha crescut un pi.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 25 de desembre a les 9 del matí, la Divisió Frecce Verde (CTV) va començar la marxa en direcció Torrebesses, per tal d'arribar al sud de Granyena. A les 12 la Divisió Littorio (CTV) avançà sobre Granyena. El diari d'operacions informa de focus de resistència per part dels republicans i de moviments per tal d'aturar l'ofensiva. Per la nit Granyena havia passat a mans franquistes i els republicans es replegaven al Cogul (Riudor, 2019: 1).

Granyena de les Garrigues va rebre durant la Guerra Civil 2 bombardeigs, el dia 24 de desembre de 1938, duts a terme per part de l'aviació italiana (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Josep Maria Ibern, nét de qui l'enterrà i Sr. Mateu Esquerda [REDACTED] estudiós de la història de Granyena de les Garrigues.

Bibliografia

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrrega: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Vessant nord-oest d'una coma, on hi havia un complex defensiu de trinxeres i pous de tirador, actualment ocupat per un bosc de pi blanc.

Notes

Al vessant nord-oest d'una coma, on hi havia un complex defensiu republicà format per nombroses trinxeres i pous de tirador, que encara són parcialment visibles, anys enrere eren visibles en superfície nombrosos ossos humans (costelles, ossos llargs, etc.). Aquests ossos provindrien, segurament, d'enterraments de soldats practicats a les trinxeres, que haurien quedat exposats per l'erosió o moviments de terres produïts per obres o animals.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Xavier Mart [REDACTED] estudis de la Granadella.

Sr. Josep Maria Navàs [REDACTED], estudis de la Guerra Civil a la zona.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.

HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Xavier Martí (636 79 96 30), nebot de qui descobrí accidentalment la fossa. Estudiós de la Granadella.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

En la memòria resultant dels treballs de prospecció superficial previs a la construcció del parc eòlic de les Rotes (entre els municipis de la Granadella i Bellaguarda), s'esmenta: "al tossal del Morull, hi ha notícia d'una fossa comuna on hi foren enterrats soldats republicans caiguts als enfrontaments en aquella zona (no se'n coneix la ubicació exacta només s'esmenta el tossal)" (Freixa, 2008: 5-6).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

PIÑOL, J. (2011) "Molins sobre trinxeres", Som Garrigues, del 30 de setembre al 13 d'octubre de 2011.

Documental

FREIXA, M. (2008) Memòria de la prospecció superficial i estudi de l'impacte sobre el patrimoni cultural (arqueològic, paleontològic i arquitectònic). Projecte de parc eòlic de les Rotes als tt.mm. de la Granadella i Bellaguarda. Juliol 2008. Arxiu del Servei d'Arqueologia i Paleontologia.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

En aquest municipi hi havia dos hospitals militars amb una capacitat d'uns 120 llits. Un va ser l'hospital divisionari, on eren ingressats el gran nombre de ferits de la batalla del Segre; va ser habilitat el casal de l'antic Centre Republicà (actual Casa de la Vila). L'altre hospital, per malalts, era ubicat en el que va ser el Centre Independent. En aquest centre és on van ser ingressats els malalts palúdics procedents de la greu epidèmia que a partir de mitjan agost de 1938 s'inicià entre les tropes de la zona de Vilanova de la Barca. Els soldats ingressats en aquest hospital de malalts sembla que procedien del Delta de l'Ebre, on la malaltia era endèmica. També hi ingressaren malalts de tifus, pulmonia o sarna (Hervás, 2014: 101).

Els morts que hi hagué en aquests hospitals van ser enterrats en una fossa oberta en un pati situat prop del cementiri vell. Es desconeix el número d'inhumats que hi pot haver i no s'ha localitzat cap llistat que reculli les seves identitats.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Arbeca va rebre durant la Guerra Civil 3 bombardeigs aeris, concretament el 22 de juny de 1938 i el 5 i 7 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 9 de gener de 1939 les tropes franquistes, i concretament les Frece Azzurre (CTV), van entrar a Arbeca (López, 2010).

En aquest municipi hi havia dos hospitals militars amb una capacitat d'uns 120 llits. Un va ser l'hospital divisionari, on eren ingressats els molts ferits de la batalla del Segre; va ser habilitat el casal de l'antic Centre Republicà (actual Casa de la Vila). L'altre hospital, per malalts, era ubicat en el que va ser el Centre Independent. En aquest centre és on van ser ingressats els malalts palúdics procedents de la greu epidèmia que a partir de mitjan agost de 1938 s'inicià entre les tropes de la zona de Vilanova de la Barca. Els soldats ingressats en aquest hospital de malalts sembla que procedien del Delta de l'Ebre, on la malaltia era endèmica. També hi ingressaren malalts de tifus, pulmonia o sarna (Hervás, 2014: 101). Quan el 7 de novembre de 1938 l'exèrcit republicà realitzà l'ofensiva per reconquerir el cap de pont de Seròs, molts dels ferits van ser traslladats a l'hospital divisionari d'Arbeca, passant sovint prèviament pels hospitals de sang improvisats a les poblacions properes al front (Soses, Serós i Torres de Segre) (Hervás, 2014: 103). La via d'evacuació dels ferits del XII CE (Vega) es feia a través d'Almatret cap a la Floresta i des d'allà als hospitals de sang d'Arbeca i Valls (Hervás, 2014: 153). Amb l'avanç franquista l'hospital va ser tancat i el 17 de novembre de 1938 els ferits procedents d'aquest hospital, junt amb els d'altres de la zona, arribaren a la Clínica Militar d'Olot (Hervás, 2014: 118).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

CAMPS, M.; CAMPS, M. (2008) "La batalla del Baix Segre (1938). Aspectes sanitaris", dins Revista Catalana d'Història de la Medicina i de la Ciència, GIMBERNAT, núm. 50.

HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.

HERVÁS, C. (2004) Sanitat a Catalunya durant la República i la Guerra Civil. Tesi Doctoral no publicada, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona.

LÓPEZ ROVIRA, C. (2010) La conquesta de Catalunya: diari d'operacions de l'Exèrcit del Nord (desembre de 1938 - febrer 1939). Bellaterra: UAB, tesi doctoral en línia.

PARERA, J. (1938) Historia i revolució d'Arbeca. Impr. Clarasó, Barcelona.

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Els combats al voltant de Castelldans van ser molt violents, fins que el dia 3 de gener de 1939 les tropes franquistes les forces del CTV trencaren les defenses i el dia següent entraren al poble. El fiscal instructor de la Causa General demanà informació a l'alcalde de Castelldans sobre l'existència d'una fossa al cementiri municipal. En aquest document del 15 de setembre de 1942 s'esmenta que "[...] en el mes de Diciembre de 1938 resultaron muertos algunos soldados rojos que fueron sepultados en el cementerio [...]. Así mismo consta que en algunas partidas [...] fueron enterrados infinidad de cadáveres sin que pudieran ser identificados [...]". L'alcalde respongué el 19 del mateix mes explicant que "[...] los soldados y milicianos del Glorioso Ejército Nacional que fallecieron en acciones de guerra, fueron enterrados en las fincas llamadas Serrafosca, Tosal de Redo, Melons y Mecharri y muchas otras, imposible poder dar idea exacta, siendo el número de inhumados aproximadamente de unos 200 cadáveres, ignorando si en este término fueron enterrados cadáveres de personas asesinadas" (Solé, 2009: 262).

Jovells: Tot i que les notícies que tinc es que hi ha pocs soldats soterrats, que la fossa era molt profunda i que a sobre hi ha enterrats, amb capes, cadàvers de mort natural locals durant els anys. Em diuen que els soldats soterrats els van trobar morts pel poble i que eren de dos o cinc, no més. Lamentablement es tot el que sé. Si necessiteu alguna cosa més ho dieu.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. Les divisions 3a, 35a i 42a del XV Cos de Tagüeña van deturar l'avanç franquista en direcció a la Granadella de la Divisió Littorio i del CE Navarra. El 26 de desembre els republicans realitzen forts contraatacs a la zona entre l'Albagés i Castellldans. El dia 29 de desembre el CTV continuava patint violents contraatacs de les forces de Líster. Aquells dies, la lluita va ser especialment sagnant a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans, on ambdós bàndols van patir una gran quantitat de baixes. El dia 3, el CTV trencava el front del Vè Cos d'Exèrcit republicà i avançava per la carretera d'Aspa a Artesa de Lleida, així com per la carretera de l'Albagés a Castellldans. El dia 4 les Frece Verde (CTV) van ocupar aquesta localitat i van perseguir els republicans fins Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida després de travessar el canal d'Urgell. Per l'esquerra, avançava la 40a Divisió nacional i per la dreta, el CEN (Galitó et al., 2006: 250).

Castellldans fou la població garriguenca que patí més els atacs de l'aviació franquista, concretament de l'aviació italiana, amb un total de 21 atacs. Aquests van ser els dies 24, 25 (2), 26 (2), 27 (2), 28 (2), 29, 30 (3), 31 (2) de desembre de 1938 i 2, 3 (3) i 4 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Sembla que a Castellldans existí un hospital militar a l'edifici de les escoles, amb una capacitat d'entre 8 i 12 llits, però amb una durada només d'uns quinze dies (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrrega: Museu Comarcal de l'Urgell.
SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Fossa amb un nombre indeterminat de soldats italians. "Racó dels italians", amb una creu. Dins el cementiri.

Entrevista de la M. Àngels al seu padrí: "Abans de la Guerra al cementiri hi havia una creu molt grossa, que la van tombar i llençar a inicis d'aquesta. Puc anomenar totes: el padrí; la Maria de la Perança, que la va matar un obús al carrer de la Llebre; el de cal Kilo, que estava refugiat a Comallobera; tres soldats que van matar en el bombardeig de l'era del Gil; l'Angeleta de Montoliu; i a darrera de la porta el Sebastià del Moro, que va morir carbonitzat en caure-li una bomba.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la Divisió Littorio (CTV) ocupà encara el Cogul i el vèrtex de les Forques. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32 (Galitó et al., 2006: 250).

El Cogul va rebre durant la Guerra Civil 5 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana. Aquests van ser els dies 21, 24, 25, 27 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487). (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Pau Palau al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).

Joan Esquerda "Juanito", amb 15 anys va ser castigat, junt amb un atre noi i un senyor gran que tenia una mula (ambdós ja finats), a enterrar a tots els soldats republicans que hi havia morts pel terme.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.

LÓPEZ ROVIRA, C. (2010) La conquesta de Catalunya: diari d'operacions de l'Exèrcit del Nord (desembre de 1938 - febrer 1939). Bellaterra: UAB, tesi doctoral en línia.

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=node/126>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

En quatre rases al cementeri Vell del Soleràs.

Notes

El nucli del Soleràs arribà a acollir dos hospitals militars en edificis de la localitat i un tercer mòbil. Va ser un punt de recepció de soldats ferits de les batalles, tant de l'Ebre com del Segre. Alguns dels soldats que hi moriren acabaren rebent sepultura en aquest indret. Segons les fonts escrites i orals, els republicans arribaren a excavar fins a quatre grans rases d'enterrament al cementiri Vell de la població, en funcionament des de l'any 1903.

Posteriorment, amb l'ocupació franquista del municipi, el cementiri continuà servint per enterrar-hi soldats d'aquest exèrcit. Gràcies a un llistat (del novembre de 1958) tramès per l'Ajuntament del Soleràs al Govern Civil de Lleida per respondre la demanada de si hi havia soldats morts per la guerra enterrats a la població, sabem que al Cementiri Vell hi havia 32 soldats franquistes dels quals es coneix en nom de 25. Durant el conflicte bèl·lic es van enterrar en aquest cementiri alguns veïns, ja que els bombardejos eren freqüents entorn de la població i havien afectat el cementiri Nou (Riudor, 2018).

Entre el 16 d'octubre de 2017 i el 7 de maig de 2018, la Generalitat de Catalunya, d'acord amb el Pla d'actuacions en fosses, va dur a terme una intervenció arqueològica per l'exhumació de les fosses existents en aquest cementiri del Soleràs (Iltirta, 2019). Es rebaixà en extensió tota la superfície del cementiri, documentant-hi un total de 8 fosses amb enterraments realitzats durant la Guerra Civil. Aquestes eren de dimensions variables i una profunditat que d'entre 50 i 80 cm respecte la cota original de l'àrea intervinguda. A continuació es procedí a l'exhumació dels individus realitzant-ne extraccions de mostra genètica. El recompte final d'individus ascendeix a 146, dels quals 127 són esquelets gairebé complets i en connexió anatòmica i 19 són extremitats amputades. Els esquelets han estat atribuïts majoritàriament a soldats republicans (93), seguits de soldats franquistes (25), civils (8), i un d'atribució indeterminada. Gràcies a l'encreuament entre les mostres genètiques obtingudes i el banc d'ADN dels familiars s'han pogut identificar, fins el moment (octubre de 2019) set dels individus enterrats.

El Soleràs fou ocupat el 27 de desembre de 1938, però en aquesta zona de la comarca els republicans plantaren cara als franquistes fins el dia 3 de gener de 1939. La documentació de l'Ajuntament del Soleràs (documentació que es va enviar al Govern Civil a partir de la demanda d'aquest sobre l'existència de soldats morts per la guerra), esmenta a 32 soldats franquistes, 23 dels quals identificats. També descriu l'existència al cementiri de 4 rases en les que van ser enterrats els soldats republicans, en un número desconegut i sense identificar. Es descriu també, per les declaracions dels veïns, de l'existència de 17 soldats més enterrats pels camps, sense identificar, però coneixent-se el lloc on es van enterrar (Solé, 2008: 258-259).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació Almenys algunes de les tombes de soldats franquistes haurien estat senyalitzades amb una làpida.

Exhumació Comentaris exhumació Exhumades l'any 2017 en el marc del Pla d'actuacions en fosses. Prèviament les tombes de Félix Pascual i Feliciano Izquierdo havien estat traslladada al Valle de los Caídos, i la de Santiago de Luchi al cementiri Nou del municipi.

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la divisió Frece Verde (CTV) conquereix les altures al nord-l'oest i el sud-est del Soleràs. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32. El dia 28 el XV Cos de Tagüeña havia de contraatacar a l'est del Soleràs, si bé va fracassar (Galitó et al., 2006: 250). Segons Riudor (2018) les forces franquistes que entraren al Soleràs el dia 27 de desembre van ser Divisió Littorio i Frece Verde (CTV).

Al Soleràs va rebre durant la Guerra Civil un bombardeig, dut a terme per part de l'aviació italiana, concretament el dia de Nadal de 1938 (Rubió, 2009: 473).

En aquest municipi hi hagué dos hospitals durant la Guerra Civil: un de malalts, situat a cal Seró, i l'altre, de sang, pels ferits, a la plaça de la Rectoria (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants Facundo Piñol, coneixedor de la història del poble (675 854 137).

Bibliografia GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.
SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental AHCL, Fons Govern Civil, caixa 2176
ILTIRTA (2019) Intervenció arqueològica al Cementiri Vell del Soleràs (les Garrigues). Informe arqueològic (16/09/2017-07/05/2018). Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.
RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

En un panteó situat a la banda nord del cementiri.

Notes

La matinada del 5 al 6 d'abril de 1938, a la carretera que va a la Granadella, foren afusellats cinc veïns del municipi, part d'una família (Dolores Flix Sarlé, Teresa Tamarit Guiu, Francisco Tost Flix, Sebastià Tamarit Guiu i Maria Tost Monné). Els assassinats foren comesos per soldats de la 27 Divisió republicana destacats a les Borges Blanques (Riudor, 2018). La mort d'aquestes persones, segons ens explica Rubió (2012) "s'atribueix al fet que dirigents republicans ordenaren fer un pregó perquè tots els homes entre 18 i 45 anys es presentessin a la plaça [del Soleràs] a fi i efecte de fortificar la primera línia de foc, cosa que suposà una gran manifestació de protesta. Davant d'això els dirigents, per venjar la insurrecció, feren una llista de gent per afusellar (aproximadament 43). Al final, però, els morts foren part d'una família que oposà més resistència al fet d'anar a fortificar. S'escapà, però, del piquet d'execució Josep Barrull Flix, espòs d'una de les víctimes, Teresa Tamarit Guiu".
Després de la guerra, les seves despulles foren traslladades al cementiri Nou del Soleràs, el 6 de març de 1939 (Marsan, 2014: 71).

Senyalitzat Descripció senyalització
 Dignificat Descripció dignificació
Exhumació Comentaris exhumació
Conservació Comentaris de conservació
Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres
Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la divisió Frece Verde (CTV) conquereix les altures al nord-l'oest i el sud-est del Soleràs. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32. El dia 28 el XV Cos de Tagüeña havia de contraatacar a l'est del Soleràs, si bé va fracassar (Galitó et al., 2006: 250). Segons Riudor (2018) les forces franquistes que entraren al Soleràs el dia 27 de desembre van ser Divisió Littorio i Frece Verde (CTV).

Al Soleràs va rebre durant la Guerra Civil un bombardeig, dut a terme per part de l'aviació italiana, concretament el dia de Nadal de 1938 (Rubió, 2009: 473).

En aquest municipi hi hagué dos hospitals durant la Guerra Civil: un de malalts, situat a cal Seró, i l'altre, de sang, pels ferits, a la plaça de la Rectoria (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

5

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Informants

Facundo Piñol, coneixedor de la història del poble [REDACTED].
Aida Garrós i Pol Galitó al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
MARSAN, M. (2014) Història de la parròquia del Soleràs. El Soleràs: Parròquia del Soleràs.
MIR, C.; GARRÓS, A.; RAMON, G. (2014) Vestigis, memòries i símbols a les comarques de Lleida 1931-2014. Juneda: Fonoll.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrrrega: Museu Comarcal de l'Urgell. RUBIÓ, J. (2012) La guerra civil a les Garrigues. Lleida: Pagès editors.
SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental

RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs <http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=taxonomy/term/56>

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Fossa amb quatre soldats no identificats, segurament rebels.

Al nou cementiri s'hi instal·là una placa commemorativa als caiguts a la guerra, en el que era una fossa comú on hi havia enterrats quatre soldats, segurament franquistes, morts al terme en plena lluita i que no van ser identificats. Posteriorment aquesta placa, com la fossa, retirada (Josep Rubió).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 5 de gener de 1939 la Divisió Frece Verde (CTV) ocupà la localitat l'Albi on va enllaçar amb la 4 Divisió de Navarra, que havia progressat al seu torn fins al nord de la Pobla de Cérvoles, on entrà el l'endemà (Galitó et al., 2006: 250).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Josep Rubió al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=node/144>

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Segons informació facilitada des de l'Ajuntament de l'Albagés, els padrins i padrines del poble recorden que dins el cementiri s'hi enterraren soldats, sense poder precisar ni el lloc exacte ni el seu nombre. L'Albagés va caure en mans franquistes el dia 30 de desembre de 1938, després de dies de combat a les rodalies.

Aquests combats degueren comportar nombroses baixes, tot i que l'any 1958, l'alcalde de l'Albagés, consultat pel Govern Civil sobre els morts de guerra en el seu terme respongué: "[...] los Mártires de la Cruzada que existent enterrados en este cementerio municipal, no pueden ser identificados ni localizados ya que no existe ningún indicio del lugar concreto en que se encuentran". D'aquesta manera es reconeix l'existència inhumacions de soldats al cementiri, tot i que no se'n precisa cap dada sobre els seu emplaçament, nombre ni identitat (Solé, 2009: 260).

Tot i que al cementiri municipal hi ha una gran creu franquista en record dels caiguts "por Diós y por España", aquesta es trobava fins la dècada de 1990 al centre del poble (passeig de les Garrigues). El seu emplaçament actual, segons confirma l'agutzil municipal, no senyalitza l'emplaçament d'una fossa de la Guerra Civil .

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. Les divisions 3a, 35a i 42a del XV Cos de Tagüeña van deturar l'avanç franquista en direcció a la Granadella de la Divisió Littorio i del CE de Navarra. El 26 de desembre els republicans realitzen forts contraatacs a la zona entre l'Albagés i Castellldans. El dia 27 la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces nacionals utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32. El dia 28, el CTV va ordenar l'avanç cap a Comaseca (cota 431). El 2n Regiment de Frece Verde va mantenir les seues posicions a les cotes 410-409 i 401, al sud de l'Albagés. El 1r Regiment va començar a moure's fent el mateix recorregut que el 2n Regiment havia fet el dia anterior. Tot i així, encara va mantenir un batalló a Basella. El 1r Regiment arriba a prop de l'indret que anomenen Cal Sargento (cota 345), al nord-oest de l'Albagés (entre el Comellar de les Mates i les Paretetes), i a les tres del migdia travessa el riu Set, després d'un fort combat. Durant la nit, les posicions de les cotes 409-410 (ocupades pel 2n Regiment d'infanteria) es van veure atacades per l'exèrcit republicà. El dia 29 de desembre el CTV continuava patint violents contraatacs de les forces de Líster. Aquells dies, la lluita va ser especialment sagnant a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans, on ambdós bàndols van patir una gran quantitat de baixes. El dia 30 de desembre la Divisió Littorio i la Frece Verde (CTV) entraren al poble de l'Albagés. El dia 3, el CTV trencava el front del Vè Cos d'Exèrcit republicà i avançava per la carretera d'Aspa a Artesa de Lleida, així com per la carretera de l'Albagés a Castellldans. El dia 4 els italians van ocupar aquesta localitat i van perseguir els republicans fins Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida després de travessar el canal d'Urgell. Per l'esquerra, avançava la 40a Divisió nacional i per la dreta, el CEN (Galitó et al., 2006: 250; Riudor, 2019: 2-3, 6).

L'Albagés va rebre durant la Guerra Civil 8 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana i la Legió Cóndor. Aquests van ser els dies 2 de maig, 20, 25, 26, 28 (2) de desembre de 1938 i 2 i 3 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Al poble d'Albagés s'hi establí un equip quirúrgic del XII CE, encapçalat pel doctor Gonzalo Aguiló Mercader i l'equip quirúrgic mòbil divisionari número 27 dirigit pel doctor Antoni Porta Escayola (Hervás, 2014: 101).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Es desconeix el nombre de soldats inhumats al cementiri.

Informants

Personal d'atenció al ciutadà de l'Ajuntament de l'Albagés (Maria José) i agutzil municipal. Aida Garrós i Pol Galitó al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Documentació per al trasllat de restes a la Santa Cruz del Valle de los Caídos. Arxiu Històric de Lleida, Fons Govern Civil.
Arxiu Històric de Lleida, fons del Govern Civil.
RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=taxonomy/term/50>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

A l'interior d'una trinxera a la serra de les Arcades.

Notes

Entre el 23 de maig i 4 de juny de 2018 es dugué a terme una intervenció arqueològica, dins el Pla de Fosses 2017-2018 (González, 2018). Es centrà en localitzar, excavar, documentar i recuperar les restes òssies que uns afeccionats van trobar. També en comprovar si pertanyien a algun individu inhumat en l'indret, i la possible presència de més individus. Els responsables de la troballa assenyalaren la localització disposant una línia de pedres grans d'aproximadament un metre de llargària. Ja en una primera avaluació del terreny s'intuí que les restes es trobaven dins d'un tram de trinxera de la Guerra Civil, ja que encara s'apreciava el negatiu d'aquesta. Així doncs, s'optà per excavar tan sols el tram de trinxera necessari per a la posterior excavació de les restes humanes.

En la intervenció arqueològica s'exhumaren les restes d'un soldat republicà, possiblement de la 179a Brigada de Carrabiners. La posició de l'esquelet ens indica que va ser inhumat intencionadament. Això ens permet concloure que o bé el soldat va morir dins la trinxera i posteriorment va ser recol·locat i colgat, o bé va morir en les immediacions i va ser traslladat fins allà per inhumar-lo. Després de l'excavació es va tornar a cobrir la trinxera per tal de protegir-ne la seva estructura.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. Les divisions 3a, 35a i 42a del XV Cos de Tagüeña van deturar l'avanç franquista en direcció a la Granadella de la Divisió Littorio i del CE de Navarra. El 26 de desembre els republicans realitzen forts contraatacs a la zona entre l'Albagés i Castellldans. El dia 27 la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces nacionals utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32. El dia 28, el CTV va ordenar l'avanç cap a Comaseca (cota 431). El 2n Regiment de Frece Verde va mantenir les seues posicions a les cotes 410-409 i 401, al sud de l'Albagés. El 1r Regiment va començar a moure's fent el mateix recorregut que el 2n Regiment havia fet el dia anterior. Tot i així, encara va mantenir un batalló a Basella. El 1r Regiment arriba a prop de l'indret que anomenen Cal Sargento (cota 345), al nord-oest de l'Albagés (entre el Comellar de les Mates i les Paretetes), i a les tres del migdia travessa el riu Set, després d'un fort combat. Durant la nit, les posicions de les cotes 409-410 (ocupades pel 2n Regiment d'infanteria) es van veure atacades per l'exèrcit republicà. El dia 29 de desembre el CTV continuava patint violents contraatacs de les forces de Líster. Aquells dies, la lluita va ser especialment sagnant a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans, on ambdós bàndols van patir una gran quantitat de baixes. El dia 30 de desembre la Divisió Littorio i la Frece Verde (CTV) entraren al poble de l'Albagés. El dia 3, el CTV trencava el front del Vè Cos d'Exèrcit republicà i avançava per la carretera d'Aspa a Artesa de Lleida, així com per la carretera de l'Albagés a Castellldans. El dia 4 els italians van ocupar aquesta localitat i van perseguir els republicans fins Artesa de Lleida i Puigverd de Lleida després de travessar el canal d'Urgell. Per l'esquerra, avançava la 40a Divisió nacional i per la dreta, el CEN (Galitó et al., 2006: 250; Riudor, 2019: 2-3, 6).

L'Albagés va rebre durant la Guerra Civil 8 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana i la Legió Cóndor. Aquests van ser els dies 2 de maig, 20, 25, 26, 28 (2) de desembre de 1938 i 2 i 3 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Al poble d'Albagés s'hi establí un equip quirúrgic del XII CE, encapçalat pel doctor Gonzalo Aguiló Mercader i l'equip quirúrgic mòbil divisionari número 27 dirigit pel doctor Antoni Porta Escayola (Hervás, 2014: 101).

Número inhumats

1

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Podrien haver més morts enterrats a les trinxeres.

Informants

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.

HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.

LÓPEZ, C., (2010). La conquesta de Catalunya: Diari d'operacions de l'exèrcit del nord (desembre de 1938-febrer 1939). Tesis doctorals en xarxa. <https://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/42308/clr1de1.pdf?sequence=1>

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

RUBIÓ, J. (2011) La Guerra Civil a les Garrigues: de la revolució a l'ocupació franquista (1936-1939). Lleida: Pagès editors.

Documental

GONZÀLEZ, S. (2018) Informe arqueològic PF0015-Serra de les Arcades (l'Albagés, les Garrigues), 23 de maig a 4 de juny de 2018. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Archivo General Militar de Ávila; C. 1930, 3, 1/20-21

RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

En el cementiri del poble de l'Albi hi trobem una fossa comuna on se sap el nom i la data de la mort de sis soldats enterrats. Aquests soldats són els següents: Cabo Justo Francisco Rivero, 10 de gener del 1939, Soldat Juan Jiménez, 9 de gener del 1939, Soldat Juan Valeares, 9 de gener de 1939, Soldat Rodriguez Paiutimo, 9 de gener de 1939, Cabo Doroteo Toledo, 9 de gener de 1939 i finalment Soldat Gregorio Ferrando, 10 de gener de 1939.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 4 de gener les Frece Verde (CTV) avancen des del cim de Bessons cap al de Marquesos, los Regers i els turons del costat de l'Albi. L'endemà ocuparen la localitat l'Albi on va enllaçar amb la 4a Divisió de Navarra (Galitó et al., 2006: 250; López, 2010: 82). A l'Albi s'instal·là un hospital de sang a casa de Francesc Nolla amb uns deu o quinze llits; sembla que també hi havia un altre hospital a l'església de Sant Cosme (Hervás, 2014:101).

Número inhumats

6

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Informants

Aida Garrós al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
LÓPEZ ROVIRA, C. (2010) La conquesta de Catalunya: diari d'operacions de l'Exèrcit del Nord (desembre de 1938 - febrer 1939). Bellaterra: UAB, tesi doctoral en línia.

Documental

Webs

<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=taxonomy/term/64>
<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=node/205>

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Hi ha una fossa al cementiri on s'enterraren les víctimes del bombardeig que patí la població el 2 d'abril de 1938. Les víctimes foren civils i soldats, molts d'aquests darrers no es pogueren identificar. D'altra banda, tot indica que en aquesta fossa s'inhumaren diversos soldats republicans afusellats, acusats de desertió per part de la XII CE. És probable que els morts que es produïen al cementiri fossin inhumats allà mateix. Sí que hi ha una fossa al cementiri on s'enterraren les víctimes del bombardeig que patí la població el 2 d'abril de 1938. Les víctimes foren civils i soldats, molts d'aquests darrers no es pogueren identificar. D'altra banda, tot indica que en aquesta fossa s'inhumaren diversos soldats republicans afusellats, acusats de desertió per part XII CE.

Hospital de Primera Línia / Lloc de Socors Divisionari. La capital de les Garrigues va acollir un hospital de primera línia del XII Cos d'Exèrcit a partir de l'any 1938, un cop el front es va haver estabilitzat a Lleida. Aquest estava ubicat al convent dels Pares Caputxins, on s'atenien els ferits que arribaven del front de la capital del Segrià, a uns 15 Km.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. L'ocupació de les Borges es produïa el 5 de gener de 1939 per part de les Frecces Nere, les Frecces Azzurre, reforçades pel CE Navarra. Era la culminació del tram final de l'anomenada Batalla de les Garrigues, en el qual després de l'ocupació de Castellldans es produïren els primers combats en el terme de Borges a l'altura del tossal dels Bessons. Així després d'una breu resistència per part de la 9a i 1a brigades de l'11a Divisió, i les brigades 10 i 37 de la 46a Divisió del Vè Cos de l'Exèrcit republicà, les tropes franquistes de les divisions italoespanyoles del CTV ocuparen Juneda i les Borges amb l'ajuda del CE Navarra. Com explica Rubió (2011: 167-188) el poble fou ocupat a les 11 de la nit per la zona de la Creueta però es trobaren amb resistència a l'interior del poble i en la zona nord del terme, a l'altura del cementiri municipal, on s'havia refugiat les tropes republicanes que bombardejaven les zones ocupades amb artilleria (Macià, 2016).

Les Borges Blanques va patir durant la Guerra Civil 11 bombardeigs duts a terme per l'aviació italiana i la Legió Cóndor. Aquests van ser els dies 2 d'abril, 11 de maig, 25 de novembre i 2, 21, 22, 25, 26, 27 i 31 de desembre de 1938, i 4 de gener de 1939 (Rubíó, 2009: 473, 479-487).

A les Borges Blanques, va ser durant el 1938 una població amb gran moviment de tropes i material bèl·lic, ja que era el quarter general del XII CE. A partir de l'1 de maig de 1938 hi hagué un hospital militar, establert al convent dels caputxins, amb una capacitat de més de 100 llits. El cap de Sanitat del XII CE fou el metge Teran (Hervás, 2014: 102). Sembla que el metge madrileny Manuel Picardo Castellón, cap de l'11a Divisió republicana, passà per aquest hospital durant la retirada posterior a la batalla de l'Ebre (Hervás, 2014: 163). Com a conseqüència de l'alt nombre de pacients ingressats dels dos hospitals militars d'Arbeca (un de divisionari i un per malalts), en ocasions eren derivats als hospitals de les Borges Blanques i Vallfogona de Riucorb (Hervás, 2014: 101). Amb l'avanç franquista l'hospital va ser tancat i el 17 de novembre de 1938 els ferits procedents d'aquest hospital, junt amb els d'altres de la zona, arribaren a la Clínica Militar d'Olot (Hervás, 2014: 118).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

- Bibliografia**
- HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
- MACIÀ, M. (2016) Dictadura i democràcia en el món rural català: Les Borges Blanques 1923-1945. Lleida: UdL, tesi doctoral en línia.
- RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.
- RUBIÓ, J. (2011) La Guerra Civil a les Garrigues: de la revolució a l'ocupació franquista (1936-1939). Lleida: Pagès editors.
- SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.
- SOLÉ i SABATÉ, J.M.; VILLARROYA, J. (1986) Catalunya sota les bombes (1936-1939). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- "60 años del primer bombardeo sobre les Borges Blanques: Les Borges, bajo las bombes". La Mañana, 2 d'abril de 1995
- "Les Borges recuerda la trágica Fira d'Arbeca". La Mañana, 25 noviembre 2003.

Documental

Galeria fotogràfica publicada pel diari digital El Món.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Fossa comuna amb 29 soldats (possiblement 4 italians i la resta republicans), només un identificat amb documents en una ampolla.

La fossa comuna és situada a l'interior del cementiri de Tarrés. El cementiri és molt petit, rectangular, la fossa és situada al mig del quadrant dret del cementiri, a la part est (entre el passadís central i el mur perimetral que tanca el cementiri). No hi ha cap element identificatiu ni senyalitzador.

A l'Ajuntament de Tarrés s'hi conserva una acta d'enterrament, del 12 de gener de 1939, de vint-i-nou cadàvers trobats escampats pels boscos i feixes del terme. A parer del secretari de l'Ajuntament, per la vestimenta, quatre dels difunts semblaven italians, els altres vint-i-cinc serien republicans. Només un dels cadàvers duia al damunt una botelleta amb la documentació identificativa molt ben condicionada, però que no ens diu res de la persona a qui pertanyia. Dels altres diu que era impossible d'intentar identificar-los.

Molts anys després, el cònsol italià a Saragossa va fer gestions prop del nostre Ajuntament per recuperar les restes d'un capità italià de la legió Litorio. Segons deien els familiars, havia caigut a la zona de Tarrés. A falta de dades més concretes i com que les restes dels caiguts van anar totes a una fossa comuna del cementiri de Tarrés, no es va poder identificar (Tarrés. Tesel·la nacional pp. 166).

També tenim constància d'un document de la parròquia de Tarrés on un ciutadà italià demana informació al capellà del poble sobre l'enterrament d'aquest capità italià. Segurament són les mateixes persones que també es dirigiren a l'Ajuntament per tal de recuperar les restes del seu familiar mort a la guerra.

Una fossa amb 2 individus fruit de violència revolucionària (agost de 1936), un dels quals va ser exhumat i traslladat, entenc, qua a nínxol (mentre que de l'altre no es coneix que hagués estat exhumat). Una altra fossa amb dos individus, germans, morts per la violència revolucionària el gener de 1937. Després de la guerra van ser exhumats i traslladats al cementiri de Prades. Fossa comuna amb 29 soldats (possiblement 4 italians i la resta republicans), només un identificat amb documents en una ampolla.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 6 de gener de 1939 el CE Navarra aconseguia avançar més enllà del Vilosell i la Pobla de Cérvoles i Vinaixa foren ocupats. Els franquistes avançaven per tal d'ocupar l'Hospital, una muntanya situada entre els municipis de Tarrés i Vinaixa . En aquesta zona de l'Hospital hi hagueren combats durant els dies següents, de fet coneixem els noms de dos ferits i un mort de les Frecce Verde (CTV) que és la unitat que va haver-se de situar a l'Hospital per no poder dirigir-se directament cap a Tarrés. Els Frecce Verdi van tenir 80 baixes (morts i ferits) durant els combats del 8 de gener . Aquell dia, les Frecce Azzurre ocuparen els Omellons, les Frecce Verde avançaren fins a Vilobí i la Littorio ocupava Tarrés . La gent de Tarrés havia passat els dies que hi havia hagut els combats a prop de la població, amagant-se durant el dia en cabanes de volta del terme convertides en refugis improvisats. Tenim constància també que a la zona de les Escobetes s'hi van refugiar diverses famílies, aprofitant la balma que feia la roca. Als Plans de cal Mosset, altres famílies cercaren protecció en un refugi en forma d'U, construït ex professo (Riudor, 2019: 4).

Número inhumats Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud
Dins del terme municipal, al costat de la carretera que uneix Lleida i Tarragona, l'actual n-240.

Notes

Vinaixa va ser ocupada per les tropes franquistes, el CTV en concret, el 6 de gener de 1939. Tot i que no hi hagueren grans combats, hi hagueren algunes baixes d'ambdós bàndols en alguna topada. El març de 1943 un comandament militar contactà amb l'Ajuntament de Vinaixa interessant-se per algun soldat mort en aquest municipi. La resposta de l'ajuntament a aquesta consulta explicita que "[...] en el cementerio están enterrados 12 soldados, creyendo son pertenecientes al Ejército Nacional. Después existe otro cementerio en la carretera de Lérida a Tarragona, en el cual hay enterrados unos 36, ignorando si proceden del Campo Nacional o del ejército rojo [...]. D'altra banda, segons documentació del "Ministero della Difesa Italiano, Commissariato Generale Onoranze Caduti in Guerra", es van exhumar en aquest municipi vuit legionaris italians, divuit espanyols i set desconeguts, en un espai, i deu soldats italians més que van ser traslladats a Fraga (Solé, 2009: 261).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 6 de gener de 1939 el CE Navarra aconseguia avançar més enllà del Vilosell i la Pobla de Cérvoles i Vinaixa foren ocupats. Els franquistes avançaven per tal d'ocupar l'Hospital, una muntanya situada entre els municipis de Tarrés i Vinaixa . En aquesta zona de l'Hospital hi hagueren combats durant els dies següents (Riudor, 2019: 4).

Vinaixa va rebre durant la Guerra Civil dos bombardeigs, el dia 30 de desembre de 1938 i el 5 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

A Vinaixa s'establí un hospital militar a les antigues escoles, amb capacitat de 40 llits. Estigué en funcionament durant uns sis mesos, des de maig o juny de 1938 fins finals d'any. Un dels metges que hi treballà fou el doctor Miquel Conill i Santias (Hervás, 2014: 103).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers."/>

Documental RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica."/>

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

•Vinaixa va ser ocupada per les tropes franquistes, el CTV en concret, el 6 de gener de 1939. Tot i que no hi hagueren grans combats, hi hagueren algunes baixes d'ambdós bàndols en alguna topada. El març de 1943 un comandament militar contactà amb l'Ajuntament de Vinaixa interessant-se per algun soldat mort en aquest municipi. La resposta de l'ajuntament a aquesta consulta explicita que "[...] en el cementerio están enterrados 12 soldados, creyendo son pertenecientes al Ejército Nacional. Después existe otro cementerio en la carretera de Lérida a Tarragona, en el cual hay enterrados unos 36, ignorando si proceden del Campo Nacional o del ejército rojo [...]. D'altra banda, segons documentació del "Ministero della Difesa Italiano, Commissariato Generale Onoranze Caduti in Guerra", es van exhumar en aquest municipi vuit legionaris italians, divuit espanyols i set desconeguts, en un espai, i deu soldats italians més que van ser traslladats a Fraga (Solé, 2009: 261).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 6 de gener de 1939 el CE Navarra aconseguia avançar més enllà del Vilosell i la Pobla de Cérvoles i Vinaixa foren ocupats. Els franquistes avançaven per tal d'ocupar l'Hospital, una muntanya situada entre els municipis de Tarrés i Vinaixa . En aquesta zona de l'Hospital hi hagueren combats durant els dies següents (Riudor, 2019: 4).

Vinaixa va rebre durant la Guerra Civil dos bombardeigs, el dia 30 de desembre de 1938 i el 5 de gener de 1939 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

A Vinaixa s'establí un hospital militar a les antigues escoles, amb capacitat de 40 llits. Estigué en funcionament durant uns sis mesos, des de maig o juny de 1938 fins finals d'any. Un dels metges que hi treballà fou el doctor Miquel Conill i Santias (Hervás, 2014: 103).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia **HERVÁS, C. (2014)** La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.
SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental **RIUDOR, N. (2019)** Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

En una petita balma, creada per erosió diferencial sota un bloc de pedra, situada en una zona d'espones conreades amb oliveres.

Notes

En una petita balma situada en una zona d'espones conreades amb oliveres, aproximadament l'any 2003, la filla del propietari dels terrenys va localitzar-hi superficialment un crani humà. Es tracta d'una cavitat natural d'uns 40 cm d'alçada i uns 50 cm de profunditat, creada per erosió diferencial sota un bloc de pedra.

El 18 de març de 2010, durant una visita al municipi de la Granadella efectuada pel Srs. Xavier González i Juli Cuellar (Direcció General de la Memòria Democràtica), el Sr. Pere Miquel Guiu (alcalde del municipi), el Sr. Isidre Pinyol (tècnic de Cultura del Consell Comarcal de les Garrigues) i el Sr. Josep Maria Navàs (informant de les troballes), es comunicà la localització en diferents indrets de la Granadella de restes humanes que podrien correspondre a soldats enterrats durant i després de l'ofensiva de Catalunya de la Guerra Civil espanyola. Això va permetre posar en marxa el protocol establert pel Memorial Democràtic, per la recuperació de restes humanes en aquest paratge.

El 16 de novembre de 2010 es realitzà una intervenció arqueològica en aquest indret (Busquets et al., 2010), promoguda per la Direcció General de la Memòria Democràtica, amb l'objectiu de localitzar i recollir les restes òssies humanes superficials així com valorar, mitjançant una prospecció arqueològica, la possibilitat de l'existència d'una fossa en aquest paratge, així com de materials arqueològics de la Guerra Civil. La prospecció superficial de l'espai objecte de la troballa, així com de les terrasses adjacents proporcionaren resultats negatius. Els sondejos excavats en dues petites balmes del paratge proporcionaren també resultats negatius.

Durant els treballs de camp per la revisió del Mapa de Fosses de les Garrigues no s'observaren materials en superfície ni dins de la balma ni en el seu entorn immediat.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellidans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

2

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Segons relata l'informant en aquest espai hi havia hagut 2 soldats republicans enterrats.

Informants

Sr. Josep Maria Navàs [REDACTED], estudiós de la Guerra Civil a la zona.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

ARMENTANO, N. (2010) Estudi de les restes humanes de la Guerra Civil procedents del terme municipal de la Granadella (les Garrigues). Expedient 33. Arxiu del Servei d'Aqruologia i Paleontologia.
BUSQUETS, F.; MARTÍ, M.; ARMENTANO, N. (2010) Documentació i recollida de Restes Humanes a la Granadella (Garrigues) i Torrebeses (Segrià). Expedient 33. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

El 18 de març de 2010, durant una visita al municipi de la Granadella efectuada pel Srs. Xavier González i Juli Cuellar (Direcció General de la Memòria Democràtica), el Sr. Pere Miquel Guiu (alcalde del municipi, el Sr. Isidre Pinyol (tècnic de Cultura del Consell Comarcal de les Garrigues) i el Sr. Josep Maria Navàs (informant de les troballes), es comunicà la localització en diferents indrets de la Granadella de restes humanes que podrien correspondre a soldats enterrats durant i després de l'ofensiva de Catalunya de la Guerra Civil espanyola. Això va permetre posar en marxa el protocol establert pel Memorial Democràtic, per la recuperació de restes humanes en aquest paratge.

El 16 de novembre de 2010 es realitzà una intervenció arqueològica en aquest indret (Busquets et al., 2010), promoguda per la Direcció General de la Memòria Democràtica, amb l'objectiu de localitzar i recollir les restes òssies humanes superficials així com valorar, mitjançant una prospecció arqueològica, la possibilitat de la possible existència d'una fossa en aquest paratge, així com materials arqueològics o altres elements de la Guerra Civil. L'informant conduí l'equip d'arqueòlegs al punt on havia vist restes humanes superficials. En aquell punt es va localitzar un fèmur dret d'un adult jove (d'entre 21 i 25 anys) (Armentano, 2010) a la part superior de les terrasses de pedra seca, junt a una petita zona de bosc i matolls amb afloraments de roca. Aquest presentava una part cortical molt malmesa, segurament a causa d'una llarga exposició a la intempèrie. Posteriorment es prospectaren les terrasses situades a l'entorn del lloc on s'havia localitzat l'os, i la petita zona de bosc i matolls situada als marges de les terrasses. En aquesta darrera zona s'hi detectaren restes de parapets i llaunes de conserves. No es localitzaren més ossos humans.

Durant els treballs de camp per la revisió del Mapa de Fosses de les Garrigues no s'observaren materials en superfície ni dins de la balma ni en el seu entorn immediat.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral

Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Josep Maria Navàs [REDACTED] estudiós de la Guerra Civil a la zona.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

ARMENTANO, N. (2010) Estudi de les restes humanes de la Guerra Civil procedents del terme municipal de la Granadella (les Garrigues). Expedient 33. Arxiu del Servei d'Agruologia i Paleontologia.
BUSQUETS, F.; MARTÍ, M.; ARMENTANO, N. (2010) Documentació i recollida de Restes Humanes a la Granadella (Garrigues) i Torrebeuses (Segrià). Expedient 33. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Les restes òssies s'han localitzat al costat del camí del Tormo (camí de Cocopla), en una petita elevació amb matolls i roquissars. S'hi ha fet obres per instal·lar una xarxa de reg en superfície. La trinxera on s'efectuaren els enterraments està just a sobre d'una antiga pedrera amb la data de "1880" gravada a la roca.

Notes

El 18 de març de 2010, durant una visita al municipi de la Granadella efectuada pel Srs. Xavier González i Juli Cuellar (Direcció General de la Memòria Democràtica), el Sr. Pere Miquel Guiu (alcalde del municipi, el Sr. Isidre Pinyol (tècnic de Cultura del Consell Comarcal de les Garrigues) i el Sr. Josep Maria Navàs (informant de les troballes), es comunicà la localització en diferents indrets de la Granadella de restes humanes que podrien correspondre a soldats enterrats durant i després de l'ofensiva de Catalunya de la Guerra Civil espanyola. Això va permetre posar en marxa el protocol establert pel Memorial Democràtic, per la recuperació de restes humanes en aquest paratge.

El 16 de novembre de 2010 es realitzà una intervenció arqueològica en aquest indret (Busquets et al., 2010), promoguda per la Direcció General de la Memòria Democràtica, amb l'objectiu de localitzar i recollir les restes òssies humanes superficials així com valorar, mitjançant una prospecció arqueològica, la possibilitat de la possible existència d'una fossa en aquest paratge, així com materials arqueològics o altres elements de la Guerra Civil.

Aquest espai forma part d'una línia defensiva republicana de la qual són visibles algunes trinxeres, parapets i pous de tirador.

Segons va explicar l'informant, el seu pare li va explicar que un cop acabada la ofensiva franquista ell i la seva mare havien enterrat onze soldats en aquest indret. No recorda que mai hagin estat exhumats.

Durant la prospecció superficial es va localitzar el terç distal d'una diàfisi de fèmur dret d'un adult indeterminat. L'os estava molt degradat tafonòmicament per la seva exposició a la intempèrie (Armentano, 2010). Aquest os s'emplaçava a la part superior d'una trinxera, a mig vessant del turó, a 418 msnm. No s'han localitzat més restes en superfície.

En la visita per la revisió del Mapa de Fosses, l'octubre de 2019, no s'observaren restes esquelètiques en superfície.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants Sr. Josep Maria Navàs [REDACTED], estudiós de la Guerra Civil a la zona. Els seus pares van enterrar els soldats.

Bibliografia GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental ARMENTANO, N. (2010) Estudi de les restes humanes de la Guerra Civil procedents del terme municipal de la Granadella (les Garrigues). Expedient 33. Arxiu del Servei d'Aqruologia i Paleontologia.
BUSQUETS, F.; MARTÍ, M.; ARMENTANO, N. (2010) Documentació i recollida de Restes Humanes a la Granadella (Garrigues) i Torrebeses (Segrià). Expedient 33. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

En un camp d'ametllers, en una zona on hi va passar una canalització de reg.

Notes

L'any 2002 durant les obres de construcció de la xarxa de reg de la Comunitat de Regants Garrigues Sud, mentre s'excavava mecànicament una rasa per la canonada van aparèixer un munt d'ossos humans, fins llavors enterrats. La rasa mesurava uns 100 cm d'amplada i els ossos s'estenien a banda i banda de la rasa a un metre o més de profunditat (Sergi Lumbierres, comunicació personal). Els responsables de l'obra van donar avís al Cos de Mossos d'Esquadra, que s'hi van personar l'endemà. Després d'una inspecció visual van recollir els ossos que s'havien extret i van deixar in situ els que quedaven a ambdós talls de la rasa. Segons recordava el padrí del propietari, en temps de la Guerra Civil uns soldats havien mort en aquesta zona i estaven enterrats en aquesta finca. Els ossos humans recollits per la policia van passar a mans del metge forense competent (CME, comunicació personal). Un mes més tard, el personal de l'obra, en no haver rebut cap instrucció, van col·locar les canalitzacions de reg i van tapar la rasa, quedant els ossos del tall in situ (Sergi Lumbierres, comunicació personal).

Segons el relat d'un veí, uns 14 o 15 soldats republicans estaven refugiats al mas de la Teresina (en aquell moment de planta baixa). Van ser sorpresos pels franquistes els quals els obligaren a sortir i a cavar una fossa un parell de terrasses més avall. Quan van considerar que era prou profunda els van afusellar allà mateix (Julio Cabré, comunicació personal).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. A la Granadella van haver-hi duríssims combats entre el 23 i el 29 de novembre de 1938. "Aguantar aquesta setmana de front a la Granadella va ser tot un èxit per als republicans, sobretot perquè la població va suportar 20 bombardeigs de l'aviació, sobretot de la legió Còndor, entre el 22 i el 29 de desembre, data de la caiguda del poble. És a dir, tres al dia. La població ja s'amagava en coves de l'entorn i durant l'ofensiva rebel pocs veïns seguien a la Granadella. Tot i això, es van registrar sis víctimes mortals entre els civils, incloses dues nenes, així com tretze soldats. [...] Segons els estudis de Josep Rubió (2011), els violents combats finals es van produir entre les forces de l'11 BM de la 35a divisió, la 33 i 60 BM de la 3a divisió i la 226 i 227 BM de la 42a divisió del XVè CE republicà contra la 5a divisió de Navarra, reforçada amb l'artilleria de la Còndor i les forces italianes. Va ser una batalla cos a cos i casa per casa que va deixar un rastre de cadàvers per tot el poble." (Galitó et al., 2006: 250).

El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana. La 4a Divisió franquista avançava cap a la Punta dels Sabaters i la 12a Divisió s'apoderava de Bovera. A Bovera el cirurgià i capità metge de la 16a Divisió del XVè CE Miquel Gras Artero muntà un hospital cap al novembre de 1938 (Hervás, 2014: 101).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants Sergi Lumbierres [redacted], informant, propietari d'una empresa de maquinària d'excavació.
Julio Cabré [redacted] veí de Bovera.
Sebastià Mas i Riu [redacted], SotsInspector, Cap de Comissaria de Districte USC Garrigues.
Víctor [redacted] Tècnic de la Comunitat de Regants Garrigues Sud.

Bibliografia GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2011) La Guerra Civil a les Garrigues: de la revolució a l'ocupació franquista (1936-1939). Lleida: Pagès editors.

Documental

Webs <http://www.elpuntavui.cat/ma/article/2-societat/5-societat/703778-la-resistencia-de-les-garrigues.html?cca=1>
[consulta: setembre de 2019]

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

El Mas del Senyor és un gran edifici que va ser col·lectivitzat. Posteriorment actuà com a hospital de sang i de malalts, especialment procedents de la Batalal de l'Ebre.

Pepa Beà

Documentació trobada per la Laia d'aquí i del cementiri

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. A la Granadella van haver-hi duríssims combats entre el 23 i el 29 de novembre de 1938. "Aguantar aquesta setmana de front a la Granadella va ser tot un èxit per als republicans, sobretot perquè la població va suportar 20 bombardeigs de l'aviació, sobretot de la legió Còndor, entre el 22 i el 29 de desembre, data de la caiguda del poble. És a dir, tres al dia. La població ja s'amagava en coves de l'entorn i durant l'ofensiva rebel pocs veïns seguien a la Granadella. Tot i això, es van registrar sis víctimes mortals entre els civils, incloses dues nenes, així com tretze soldats. [...] Segons els estudis de Josep Rubió (2011), els violents combats finals es van produir entre les forces de l'11 BM de la 35a divisió, la 33 i 60 BM de la 3a divisió i la 226 i 227 BM de la 42a divisió del XVè CE republicà contra la 5a divisió de Navarra, reforçada amb l'artilleria de la Còndor i les forces italianes. Va ser una batalla cos a cos i casa per casa que va deixar un rastre de cadàvers per tot el poble." (Galitó et al., 2006: 250).

El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana. La 4a Divisió franquista avançava cap a la Punta dels Sabaters i la 12a Divisió s'apoderava de Bovera. A Bovera el cirurgià i capità metge de la 16a Divisió del XVè CE Miquel Gras Artero muntà un hospital cap al novembre de 1938 (Hervás, 2014: 101).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Pepa Beà [redacted] arqueòloga local.
Laia Manresa [redacted], historiadora local.
Pau Palau al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2011) La Guerra Civil a les Garrigues: de la revolució a l'ocupació franquista (1936-1939). Lleida: Pagès editors.

Documental

Webs

<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=node/545>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

A la carretera C-233, a l'alçada del PK 11,5, aproximadament, a peu del costat oest de la carretera hi havia una construcció anomenada "La Casilla". D'aquest edifici, actualment enderrocats, encara se'n pot distingir part del seu paviment i el perímetre d'un aljub. Segons la memòria oral dels veïns del municipi, aquest edifici formava part de la xarxa de camins que conduïa als ferits en la Batalla de l'Ebre vers l'hospital de sang instal·lat des del novembre de 1938 al Mas del Senyor, situat a uns 500 metres al nord-oest de "La Casilla". Segons es relata Pau Palau al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat), "en aquest edifici hi havia 12 soldats republicans i una dona [...] que foren assassinats pels soldats nacionals. Els seus cossos van ser enterrats a l'altra banda de la carretera, en una fossa comú, entre dues oliveres".

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. A la Granadella van haver-hi duríssims combats entre el 23 i el 29 de novembre de 1938. "Aguantar aquesta setmana de front a la Granadella va ser tot un èxit per als republicans, sobretot perquè la població va suportar 20 bombardeigs de l'aviació, sobretot de la legió Còndor, entre el 22 i el 29 de desembre, data de la caiguda del poble. És a dir, tres al dia. La població ja s'amagava en coves de l'entorn i durant l'ofensiva rebel pocs veïns seguien a la Granadella. Tot i això, es van registrar sis víctimes mortals entre els civils, incloses dues nenes, així com tretze soldats. [...] Segons els estudis de Josep Rubió (2011), els violents combats finals es van produir entre les forces de l'11 BM de la 35a divisió, la 33 i 60 BM de la 3a divisió i la 226 i 227 BM de la 42a divisió del XVè CE republicà contra la 5a divisió de Navarra, reforçada amb l'artilleria de la Còndor i les forces italianes. Va ser una batalla cos a cos i casa per casa que va deixar un rastre de cadàvers per tot el poble." (Galitó et al., 2006: 250).

El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana. La 4a Divisió franquista avançava cap a la Punta dels Sabaters i la 12a Divisió s'apoderava de Bovera. A Bovera el cirurgià i capità metge de la 16a Divisió del XVè CE Miquel Gras Artero muntà un hospital cap al novembre de 1938 (Hervás, 2014: 101).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants Pau Palau al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).
Pepa Beà [redacted], arqueòloga local.
Laia Manresa [redacted], historiadora local.
Julio Cabré [redacted] veí de Bovera.
Benito [redacted], maquinista nascut a Bovera.

Bibliografia GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2011) La Guerra Civil a les Garrigues: de la revolució a l'ocupació franquista (1936-1939). Lleida: Pagès editors.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Entrant al cementiri, a mà dreta.

Notes

Al Mas del Senyor de Bovera hi hagué un hospital de sang des del novembre de 1938. Hi ingressaren soldats procedents sobretot de la Batalla de l'Ebre. Segons la memòria oral almenys alguns dels qui hi moriren van ser enterrats en una fossa situada a l'interior del cementiri de Bovera, entrant a la dreta, arran del mur est. Sembla qui hi hauria dues rases. Senyalant el lloc, només hi ha la làpida que la família d'un noi de Mollerussa, mort a Bovera durant la batalla que hi tingué lloc, va col.locar-hi.

Dades proporcionades per la LAIA

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. A la Granadella van haver-hi duríssims combats entre el 23 i el 29 de novembre de 1938. "Aguantar aquesta setmana de front a la Granadella va ser tot un èxit per als republicans, sobretot perquè la població va suportar 20 bombardeigs de l'aviació, sobretot de la legió Còndor, entre el 22 i el 29 de desembre, data de la caiguda del poble. És a dir, tres al dia. La població ja s'amagava en coves de l'entorn i durant l'ofensiva rebel pocs veïns seguien a la Granadella. Tot i això, es van registrar sis víctimes mortals entre els civils, incloses dues nenes, així com tretze soldats. [...] Segons els estudis de Josep Rubió (2011), els violents combats finals es van produir entre les forces de l'11 BM de la 35a divisió, la 33 i 60 BM de la 3a divisió i la 226 i 227 BM de la 42a divisió del XVè CE republicà contra la 5a divisió de Navarra, reforçada amb l'artilleria de la Còndor i les forces italianes. Va ser una batalla cos a cos i casa per casa que va deixar un rastre de cadàvers per tot el poble." (Galitó et al., 2006: 250).

El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana. La 4a Divisió franquista avançava cap a la Punta dels Sabaters i la 12a Divisió s'apoderava de Bovera. A Bovera el cirurgià i capità metge de la 16a Divisió del XVè CE Miquel Gras Artero muntà un hospital cap al novembre de 1938 (Hervás, 2014: 101).

Número inhumats

Identificació inhumats

Parcialment

Comentaris núm inhumats

Informants

Pau Palau al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.
RUBIÓ, J. (2011) La Guerra Civil a les Garrigues: de la revolució a l'ocupació franquista (1936-1939). Lleida: Pagès editors.

Documental

Webs

<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=node/543>

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Molt a prop de "la casilla", al mas del Vidal. El mas d'en Vidal: aquest mas era un "puesto de socorro" de l'exèrcit republicà (lloc on els ferits rebien les primers cures abans de ser duts a l'hospital). Allí hi ha enterrat un metge de l'exèrcit republicà. En senyal d'això, en Josep Maria Vidal va esculpir una petita creu en una pedra.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. A la Granadella van haver-hi duríssims combats entre el 23 i el 29 de novembre de 1938. "Aguantar aquesta setmana de front a la Granadella va ser tot un èxit per als republicans, sobretot perquè la població va suportar 20 bombardeigs de l'aviació, sobretot de la legió Còndor, entre el 22 i el 29 de desembre, data de la caiguda del poble. És a dir, tres al dia. La població ja s'amagava en coves de l'entorn i durant l'ofensiva rebel pocs veïns seguien a la Granadella. Tot i això, es van registrar sis víctimes mortals entre els civils, incloses dues nenes, així com tretze soldats. [...] Segons els estudis de Josep Rubió (2011), els violents combats finals es van produir entre les forces de l'11 BM de la 35a divisió, la 33 i 60 BM de la 3a divisió i la 226 i 227 BM de la 42a divisió del XVè CE republicà contra la 5a divisió de Navarra, reforçada amb l'artilleria de la Còndor i les forces italianes. Va ser una batalla cos a cos i casa per casa que va deixar un rastre de cadàvers per tot el poble." (Galitó et al., 2006: 250).

El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana. La 4a Divisió franquista avançava cap a la Punta dels Sabaters i la 12a Divisió s'apoderava de Bovera. A Bovera el cirurgià i capità metge de la 16a Divisió del XVè CE Miquel Gras Artero muntà un hospital cap al novembre de 1938 (Hervás, 2014: 101).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Pau Palau al web del Servei d'Història, Documentació i Patrimoni. Departament d'història. Universitat de Lleida (www.espaisdememoria.udl.cat).

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2011) La Guerra Civil a les Garrigues: de la revolució a l'ocupació franquista (1936-1939). Lleida: Pagès editors.

Documental

Webs

<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=node/543>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

En l'estona que vaig (Carles Olivé, mail) estar amb el tècnic del País Basc, Jon Penche, vam estar mirant diferents casos seus i nostres, de cara a una futura col·laboració.

No vam poder fer un repàs exhaustiu, evidentment, però entre les dades que vam compartir vam comprovar que els apareixen a les seves llistes un mínim de dos soldats bascos de l'exèrcit franquista suposadament inhumats al cementiri de Juncosa (Lleida). No els constaven gaires dades de la inhumació.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 1 de gener de 1939 a la serra de la Devesa, al nord de la Juncosa hi trobem la 4a Divisió del CE Navarra. Lluiten al costat de les Frecce Verde (CTV). Davant seu tenen les restes de la 3a Divisió republicana, que continua oposant resistència. El dia 2 de gener de 1939 la 4a Divisió del CE Navarra ocupa Juncosa (López, 2010: 92).

12 d'agost de 1944 rebut un comunicat de l'Alt Estat Major de la 4a Divisió de Navarra, de voler erigir un monòlit al terme de Juncosa en memòria de les tropes que hi perderen la vida l'any 1939 durant l'alliberament de la vila. S'acorda cedir un terreny al turó de la partida de la Pelagata, al costat de la carretera de Juncosa a Lleida, al quilòmetre 30.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 4 de gener de 1939 els Frece Verde conquereixen Castellldans, la qual cosa els deixava via lliure per l'endemà, dia 5, arribar a Juneda, les Borges Blanques, Cervià i l'Albi. Després de l'ocupació de les Borges Blanques, Líster va fer recular els seus homes fins a la Floresta, per tal de reorganitzar les forces republicanes. Finalment el dia 8 de gener les Frece Azzurre i les Frece Verde (CTV) ocuparen La Floresta (Riudor, 2019: 3).

L'evacuació del XII CE (Vega), situat més al nord, es feia a través d'Almatret cap a la Floresta i des d'allà cap als hospitals de sang d'Arbeca i Valls, o d'evacuació de l'Espluga de Francolí (Hervás, 2014: 153).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2011) La Guerra Civil a les Garrigues: de la revolució a l'ocupació franquista (1936-1939). Lleida: Pagès editors.
MIR, C.; GARRÓS, A.; RAMON, G. (2014) Vestigis, memòries i símbols a les comarques de Lleida 1931-2014. Juneda: Fonoll.

Documental

RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

A l'interior del cementiri, en un parterre situat a l'entrada a la dreta, on hi ha unes creus sense nom.

Notes

A la dreta del cementiri, hi ha diverses creus metàl·liques sense nom. Segons els informants per la memòria oral se sap que hi van enterrar uns soldats. Es tractaria de 12 comissaris morts en un bombardeig que afectà a una escola de comissaris emplaçada a Ca la Rosalia (carrer de la Pobla, 20), al centre del poble. En el mateix bombardeig haurien mort també dues xiquetes, veïnes del poble, que estarien enterrades al seu costat. Una creu blanca indicaria l'enterrament d'una d'aquestes xiquetes.

D'altra banda tècnics de l'Instituto de la Memoria, la Convivencia y los Derechos Humanos (Gogora), del País Basc, haurien informat a la Direcció General de la Memòria Democràtica de que en la seva documentació tenen referències de l'enterrament d'un soldat basc en aquest cementiri municipal. Podria tractar-se d'un d'aquests comissaris?

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

A l'interior del cementiri municipal de Granyena de les Garrigues.

Notes

La tradició oral local diu que dins al cementiri de Granyena de les Garrigues s'hi va enterrar alguns dels soldats morts durant els combats que hi hagueren entorn del 25 de desembre de 1938. No hem trobat informants que permetin confirmar totalment aquesta informació i al cementiri no hi ha cap elements que indiqui el possible lloc d'enterrament dels soldats. Com era habitual en aquella època, els enterraments s'haurien realitzat amb fosses excavades al terra. Durant les obres de construcció dels nínxols que ocupen el perímetre del cementiri han anat apareixent enteraments anteriors, sense indicis que permetin atribuir-los amb seguretat a soldats de la Guerra Civil. Algunes notícies indirectes podrien donar força a aquest relat històric. Per exemple el Sr. Josep Maria Ibern ens explicà que després dels combats en aquesta zona el seu padrí trobà en diferents moments a dos soldats, segurament republicans, a la seva finca de les Sarses. Un va ser traslladat al poble (possiblement al cementiri municipal), mentre que l'altre va ser enterrat prop d'on va ser localitzat. D'altra banda tècnics de l'Institut de la Memòria, la Convivència y los Derechos Humanos (Gogora), del País Basc, haurien informat a la Direcció General de la Memòria Democràtica de que en la seva documentació tenen referències de l'enterrament d'un soldat basc en aquest cementiri municipal. No es pot descartar totalment que els soldats descrits fossin enterrats a la coneguda com a "Fossa dels Italians", situada entre el poble i el cementiri municipal.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 25 de desembre a les 9 del matí, la Divisió Frecce Verde (CTV) va començar la marxa en direcció Torrebesses, per tal d'arribar al sud de Granyena. A les 12 la Divisió Littorio (CTV) avançà sobre Granyena. El diari d'operacions informa de resistències per part dels republicans i de moviments per tal d'aturar l'ofensiva. Per la nit Granyena havia passat a mans franquistes i els republicans es replegaven al Cogul (Riudor, 2019: 1).

Granyena de les Garrigues va rebre durant la Guerra Civil 2 bombardeigs, el dia 24 de desembre de 1938, duts a terme per part de l'aviació italiana (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Mateu Esquerda [REDACTED] estudiós de la història de Granyena de les Garrigues.
Sr. Josep Maria Ibern, veí de Granyena de les Garrigues.

Bibliografia

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrrega: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.
Arxiu de l'Institut de la Memòria, la Convivència i los Derechos Humanos (Gogora), del País Basc.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

En una petita cova prop d'uns camps de conreu.

Notes

En un moment indeterminat anterior a l'any 2007, uns veïns del poble del Cogul van descobrir restes humanes atribuïdes a soldats republicans en una petita balma artificial del terme. Aquest descobriment va ser comunicat a arqueòlegs de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'any 2007 un equip de tècnics de la UAB (Equip d'Arqueologia Forense de la UAB, 2007) va desplaçar-se a aquest espai per tal de documentar l'existència dels possibles enterraments de la Guerra Civil. L'equip documentà una petita cova (de 2,27 m de fondària, 3,20 m d'aplada i 1,28 m d'alçada), creada artificialment excavant sota un gran bloc de gres. Davant d'aquesta cavitat s'hi havia construït un parapet de terra que la protegia. Aquest espai podria haver servit durant la guerra com lloc de guaita, defensa i refugi. El seu interior, però, on segons l'informant havien descobert i fotografiat els ossos humans, havia estat excavat recentment en una intervenció no autoritzada. Dins la cova únicament hi documentaren una clavícula, mentre que fora hi localitzaren algunes altres restes òssies i part de quatre o cinc soles de sabates. Aquests materials van ser enterrats novament a l'interior de la balma.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la Divisió Littorio (CTV) ocupà encara el Cogul i el vèrtex de les Forques. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32 (Galitó et al., 2006: 250).

El Cogul va rebre durant la Guerra Civil 5 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana. Aquests van ser els dies 21, 24, 25, 27 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487). (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants "Miquel" (Equip d'Arqueologia Forense de la UAB, 2007)

Bibliografia

Documental Equip d'Arqueologia Forense de la UAB (2007) Informe de la Visita a la possible dossa de soldats republicans al Cogul (Les Garrigues), 31 de març de 2007. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Confirmada Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

La Punta del Sacarrenyo és un petit tossal en un dels meandres del riu Set entre les poblacions del Cogul i Aspa.

Notes

A finals del mes de setembre de 2019 el periodista Miquel Andreu del diari "Som Garrigues", es va posar en contacte amb els tècnics de la Direcció General de Memòria Democràtica, informant de la presència de restes òssies humanes en superfície en diferents indrets al municipi d'El Cogul. Aquest va rebre la informació de la localització de les restes gràcies a Miquel Esquerda net de Joan Esquerda Esquerda. Joan Esquerda tenia 16 anys durant la Batalla de les Garrigues i recorda com un cop conquerida la zona per les tropes rebels italianes, aquests els havien fet enterrar els cossos dels republicans morts als nois del poble. En els darrers anys en Joan Esquerda va anar portant i indicant al seu net aquells llocs on recordava haver enterrat soldats.

En base a aquesta informació, el 27 de setembre la Direcció General de Memòria Democràtica va notificar la troballa a l'empresa Itirta Arqueologia SL, que en el marc del contracte "Servei tècnic de localització, recuperació i anàlisi antropològica i genètica de restes òssies humanes de la Guerra Civil i la dictadura franquista" (EXI-2017-53), té encomanada la recollida de restes òssies humanes de la Guerra Civil que siguin trobades en superfície.

Així, el 28 de setembre de 2019 un membre de l'equip d'Itirta Arqueologia SL es va desplaçar fins la Punta del Sacarrenyo per tal de recollir les restes en superfície i fer una avaluació de l'espai. A part de la recollida de les restes, l'objectiu era determinar si es podia localitzar l'origen de procedència d'aquestes, fer una prospecció visual de la zona per si hi pogués haver més restes en superfície, i determinar –si la prospecció visual ho permetia– la possibilitat de l'existència de fosses o d'altres estructures on hi poguessin haver víctimes inhumades.

La Punta del Sacarrenyo és un petit tossal en un dels meandres del riu Set entre les poblacions del Cogul i Aspa. En el punt on el testimoni recordava haver-hi enterrat soldats republicans s'hi va localitzar i recollir dos falanges en superfície, i es va fer la documentació fotogràfica de l'espai. Es va apreciar un rebaix en el terreny que podria correspondre amb una fossa, i per tant amb la versió donada pel testimoni, on diu va enterrar les despulles d'un soldat republicà. L'estat de conservació dels ossos recollits no era bo, i la coloració blanquinosa que aquests presentaven indicaven que havien estat un temps perllongat a l'intempèrie (Tartera, 2019).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat

Ref. cadastral

Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la Divisió Littorio (CTV) ocupà el Cogul i el vèrtex de les Forques. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frecce Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. La conquesta per part italiana no va ser fàcil, va haver d'enfrontant-se en durs combats contra les tropes republicanes de Líster que el dia anterior havien

reforçat la zona del Cogul i Alcanó per tal de frenar el seu avenç. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32 (Galitó et al., 2006: 250).

El Cogul va rebre durant la Guerra Civil 5 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana. Aquests van ser els dies 21, 24, 25, 27 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Recollida de restes efectuada per Mossos l'any 2016, d'Esquadra; pendents de tenir resposta a l'ofici enviat al Jutjat de Lleida. No hi ha més informació. Segons mail del Juli de 30-9-2019

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la Divisió Littorio (CTV) ocupà encara el Cogul i el vèrtex de les Forques. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32 (Galitó et al., 2006: 250).

El Cogul va rebre durant la Guerra Civil 5 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana. Aquests van ser els dies 21, 24, 25, 27 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487). (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Sobre una altra possible fossa amb mig centenar de soldats republicans, els informants locals indicaren que es trobava en una petita plana que hi ha a prop del jaciment espoliat. En aquesta plana, pel que sembla, s'hi localitzaven unes defenses republicanes amb trinxeres conquerides per les tropes italianes després del trencament de la línia del Front de l'Ebre. Aquests, ordenaren a la canalla dels pobles que anessin a enterrar als soldats morts. Tot sembla indicar que els que van fer la feina van llençar els cossos a les trinxeres i els van enterrar després.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la Divisió Littorio (CTV) ocupà encara el Cogul i el vèrtex de les Forques. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32 (Galitó et al., 2006: 250).

El Cogul va rebre durant la Guerra Civil 5 bombardeigs, duts a terme per part de l'aviació italiana. Aquests van ser els dies 21, 24, 25, 27 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487). (Rubió, 2009: 473).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Equip d'Arqueologia Forense de la UAB (2007) Informe de la Visita a la possible dossa de soldats republicans al Cogul (Les Garrigues), 31 de març de 2007. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre.

El Vilosell va ser bombardejat el dia 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

El dia 6 de gener, en una jornada de pluja i boira, la 4a Divisió del CE Navarra al migdia entrà a el Vilosell després de vèncer la residència republicana (López, 2010: 116).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Vicenç Aguado (606 995 625)

Bibliografia

LÓPEZ ROVIRA, C. (2010) La conquesta de Catalunya: diari d'operacions de l'Exèrcit del Nord (desembre de 1938 - febrer 1939). Bellaterra: UAB, tesi doctoral en línia.

NOGUÉ, L. (2003) "Pàgines viscudes del Pas del Front: defensa i ocupació del Vilosell. 6 de gener 1939 (costà 20 morts)", dins III Trobada d'Estudiosos de la comarca de les Garrigues, Cervià de les Garrigues, 3 de novembre de 2001, Ajuntament de Cervià de les Garrigues. P. 285-308.

RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrrega: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Al costat de l'era del Mas del Balons.

Notes

Segons informació del Sr. Xavier Martí, el Miquel de cal Balons, que portava aquestes terres, li havia explicat que s'havia enterrat un soldat "a la dreta de l'era" d'aquest mas, sense més precisió.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

1

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Xavier Martí [REDACTED], estudiós de la Granadella.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Josep Maria Navàs [redacted] estudiós de la Guerra Civil a la zona.
Sr. Xavier Martí [redacted] estudiós de la Granadella.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

En construir-se uns nínxols amb ossera inferior, el paleta, que comptava amb el pare d'en Josep Maria Navàs com a ajudant, va trobar 3 esquelets de soldats (atribuïts a soldats republicans). Els ossos van ser apartats i reenterrats, un cop finalitzada l'excavació per ubicar-hi l'ossera dels nínxols, sota de la solera d'aquesta. Segons descripcions del pare de l'informant, un dels soldats tenia un tret al cap i un d'ells tenia una cartera, en bon estat, amb les inicials "J.B" o "J.V".

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

3

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Segons relata l'informant, un dels tres soldats tenia una cartera, en bon estat, amb les inicials "J.B" o "J.V". Segons relata

Informants

Sr. Josep Maria Navàs [REDACTED] estudiós de la Guerra Civil a la zona.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms

Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament

Longitud

Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral

Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Josep Maria Navàs [REDACTED] estudiós de la Guerra Civil a la zona.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Josep Maria Navàs [REDACTED] estudiós de la Guerra Civil a la zona.
Ramon Florensa (informant del Sr. Josep Maria Navàs).

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El dia 28 van ser especialment intensos els combats als voltants de la Granadella on els republicans, aprofitant els avantatges que els proporcionava el terreny, frenaren totes les temptatives d'avanç dels franquistes. La 4a i 5a divisions del CE Navarra i la Divisió Littorio només assoliren algunes cotes sense importància. El 29 de desembre, la 5a Divisió del CE Navarra ocupava la Granadella després de duríssims combats amb la 42a Divisió republicana (Galitó et al., 2006: 250). Cal esmentar el fet que hi hagué una lluita amb moltes baixes a la partida de Melons, entre l'Albagés i Castellldans (Riudor, 2019: 3).

La Granadella va rebre 3 bombardeigs aeris, concretament els dies 22 i 28 de desembre de 1938 (Rubió, 2009: 473, 479-487).

En aquest municipi el 1937 s'hi establí un hospital amb 10 llits a l'edifici de la Guàrdia Civil, destruït posteriorment en un bombardeig. Amb motiu de l'ofensiva final sobre Catalunya a les acaballes del mes de desembre de 1938, l'església parroquial de Santa Maria de Gràcia, coneguda com "la catedral de les Garrigues" per les seves grans proporcions, fou habilitada com a hospital, on s'hi portaven els ferits evacuats del front del Segre (Hervàs, 2014: 102). També hi va haver un hospital de sang a la Casa Pei (plaça de Catalunya, 6) (Jordi Solé, de la Casa Pei, comunicació personal).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Sr. Josep Maria Navàs [REDACTED] estudiós de la Guerra Civil a la zona.

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Santiago de Luchi Rincón era un alferes de les tropes franquistes, d'origen mallorquí. Va morir l'1 de gener de 1939 en el context de la batalla de les Garrigues. Inicialment va ser enterrat al cementiri Vell del Soleràs, on la seva tomba estava senyalitzada amb una làpida. El 29 de març de 1965, per desig de la família, el seu cos va ser traslladat al nínxol C/23 del cementiri Nou del Soleràs (Riudor, 2018).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres
Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la divisió Frece Verde (CTV) conquereix les altures al nord-l'oest i el sud-est del Soleràs. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32. El dia 28 el XV Cos de Tagüeña havia de contraatacar a l'est del Soleràs, si bé va fracassar (Galitó et al., 2006: 250). Segons Riudor (2019: 6) les forces franquistes que entraren al Soleràs el dia 27 de desembre van ser Divisió Littorio i Frece Verde (CTV).

Al Soleràs va rebre durant la Guerra Civil un bombardeig, dut a terme per part de l'aviació italiana, concretament el dia de Nadal de 1938 (Rubió, 2009: 473).

En aquest municipi hi hagué dos hospitals durant la Guerra Civil: un de malalts, situat a cal Seró, i l'altre, de sang, pels ferits, a la plaça de la Rectoria (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

1

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Informants

Facundo Piñol, coneixedor de la història del poble

Bibliografia

GALITÓ, P.; GIMENO, M.; PITA, R.; TARRAGONA, J. (2006) Les batalles del Segre i La Noguera Pallaresa. L'atac final contra Catalunya (abril-desembre de 1938). Lleida: Pagès Editors.
HERVÁS, C. (2014) La xarxa hospitalària a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939). Barcelona: Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.
MIR, C.; GARRÓS, A.; RAMON, G. (2014) Vestigis, memòries i símbols a les comarques de Lleida 1931-2014. Juneda: Fonoll.
RUBIÓ, J. (2009) "Pluja de foc. Les Garrigues cremen (els atacs aeris a la comarca de les Garrigues durant la Guerra Civil 1936-39)", URTX, Revista Cultural de l'Urgell, 23: 467-491. Tàrraga: Museu Comarcal de l'Urgell.
SOLÉ, Q. (2009) Els morts clandestins. Les fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya (1936-1939). Catarroja: Ed. Afers.

Documental

RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.
RIUDOR, N. (2019) Cementiri municipal de Tarrés (Tarrés, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.
Ajuntament del Soleràs, Registro de Nichos 1 (bloc A, B i C fins núm. 25)

Webs

<http://www.espaisdememoria.udl.cat/?q=taxonomy/term/56>

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Prop del mas d'en Josep Barrull.

Notes

Gràcies a la recerca oral duta a terme en el marc del Pla d'actuacions en fosses (Riudor, 2018), s'ha pogut saber que a la punta dels Sabaters hi havia hagut un hospital de campanya instal·lat dins d'un mas propietat de la família d'Imma Barrull Graell. El seu padrí (Josep Barrull Aran) veient que en un indret a tocar del mas hi sortia una herba diferent de la resta del tros, va decidir cavar-hi per veure què hi havia. En cavar va trobar de seguida una polaina i un cadàver enterrat. Com que devia ser un soldat republicà mort durant la guerra, Josep Barrull Aran va decidir posar les restes en un sac i enterrar-lo al Cementiri Vell, juntament amb els altres combatents (Riudor, 2018: 53).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la divisió Frece Verde (CTV) conquereix les altures al nord-l'oest i el sud-est del Soleràs. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32. El dia 28 el XV Cos de Tagüeña havia de contraatacar a l'est del Soleràs, si bé va fracassar (Galitó et al., 2006: 250). Segons Riudor (2019: 6) les forces franquistes que entraren al Soleràs el dia 27 de desembre van ser Divisió Littorio i Frece Verde (CTV).

Al Soleràs va rebre durant la Guerra Civil un bombardeig, dut a terme per part de l'aviació italiana, concretament el dia de Nadal de 1938 (Rubió, 2009: 473).

En aquest municipi hi hagué dos hospitals durant la Guerra Civil: un de malalts, situat a cal Seró, i l'altre, de sang, pels ferits, a la plaça de la Rectoria (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

En rases excavades al terra del cementiri Nou del Soleràs.

Notes

Gràcies a la recerca oral duta a terme en el marc del Pla d'actuacions en fosses (Riudor, 2018) s'ha pogut saber que durant el temps que hi van haver els hospitals republicans al Soleràs no només es van fer enterraments al Cementiri Vell, sinó que també es va fer alguna rasa al cementiri Nou. A la porta d'entrada d'aquest espai hi consta l'any 1903. Segons l'informant Josep Aran Monné, la rasa o rases es van fer en llocs on no s'hi havia inhumat ningú encara. La Teresa Flix Aran recorda haver vist en aquell indret una creu d'un noi que tenia 18 anys i que potser era d'Albatàrrec. A finals dels anys 70 es van portar a terme unes obres d'anivellament del sòl al cementiri. Durant la intervenció, el treball amb els tractors va posar al descobert aquestes restes que no van ser recollides en cap ossera. És probable que amb aquestes tasques d'anivellament es malmetessin i quedessin dispersades per tota la superfície, barrejades, segurament, amb inhumacions anteriors dels difunts del poble que s'haguessin enterrat a terra. Posteriorment, a l'indret on hi havia hagut la rasa o rases dels l'hospitals, s'hi va construir el Bloc I de nínxols (Riudor, 2018: 54).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El 23 de desembre de 1938 marcà l'inici de l'ofensiva franquista al front del Segre. El 26 de desembre de 1938 la divisió Frece Verde (CTV) conquereix les altures al nord-l'oest i el sud-est del Soleràs. El dia 27 la 4a Divisió del CE Navarra tallava la carretera del Soleràs a la Granadella i la divisió Frece Nere del CTV ocupava Aspa i el Soleràs i la zona entre aquesta localitat i el Cogul, Granyena de les Garrigues i l'Albagés, però era rebutjada en intentar conquerir la darrera població. Les forces franquistes utilitzaven grans masses d'artilleria i la seva aviació no parava de bombardejar les forces republicanes. La força aèria republicana aparegué al front el mateix 27 de desembre, dia en què l'Aviació Legionària italiana afirmà que havia abatut 40 caces governamentals Polikarpov I-15 i Polikarpov I-16, mentre que només havia perdut un dels seus caces Fiat CR-32. El dia 28 el XV Cos de Tagüeña havia de contraatacar a l'est del Soleràs, si bé va fracassar (Galitó et al., 2006: 250). Segons Riudor (2019: 6) les forces franquistes que entraren al Soleràs el dia 27 de desembre van ser Divisió Littorio i Frece Verde (CTV).

Al Soleràs va rebre durant la Guerra Civil un bombardeig, dut a terme per part de l'aviació italiana, concretament el dia de Nadal de 1938 (Rubió, 2009: 473).

En aquest municipi hi hagué dos hospitals durant la Guerra Civil: un de malalts, situat a cal Seró, i l'altre, de sang, pels ferits, a la plaça de la Rectoria (Hervás, 2014: 102).

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Josep Aran Monné
Teresa Flix Aran
Josep Maria Guiu Rius

Bibliografia

Documental

RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Restes en superfície durant els treballs de camp. Prospecció superficial amb recollida de restes d'Iltirta, a inicis de novembre 2019.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Facundo Piñol, coneixedor de la història del poble (675 854 137).

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Facundo Piñol, coneixedor de la història del Soleràs

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Facundo Piñol, coneixedor de la història del Soleràs

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol **Plans de Corona**
Altres noms Municipi **Soleràs, el**

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Als Plans del Corona hi ha probablement dues víctimes enterrades. L'indret de les inhumacions no va ser llaurat durant molts anys i fins i tot estava marcat amb pedres (Riudor, 2018: 55).

El propietari de la finca és Ramon Sarle Guiu de cal Corona i, segurament, pot indicar el lloc de les inhumacions.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants **Adelaida Guiu Tost**

Bibliografia

Documental **RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.**

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Finca propietat de cal Moixet (casa d'on és originària l'Adelaida Guiu Tost). Els Esplans és una finca situada al costat dels Plans del Corona. Hi ha un mas i una cabana de volta. Al mas hi havia hagut hospital. Dins del mas hi va quedar abandonat material quirúrgic i mèdic que després de la guerra va ser aprofitat pel Dr. Finestres (metge del Soleràs després de la guerra).

A la finca s'hi van enterrar les extremitats que van haver d'amputar als ferits tractats a l'hospital situat al mas.

Havent-hi hagut un punt hospitalari no pot ser descartada la possibilitat que hi hagi alguna inhumació de les víctimes que morissin allí.

(Riudor, 2018: 55).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants **Adelaida Guiu Tost**

Bibliografia

Documental **RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.**

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

En una zona d'olivers, hi ha enterrat un soldat mort en acció de guerra, que va ser trobat amb el fusell a la mà. El lloc de l'enterrament resulta difícil de precisar. També tenim la notícia que en aquest indret, Josep Flix Mata va enterrar un mort a la vora del camí. No sabem si les dues notícies fan referència a la mateixa víctima o a dues víctimes diferents.

(Riudor, 2018: 55).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Adelaida Guiu Tost
Teresa Flix Tost

Bibliografia

Documental

RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

A l'indret anomenat el Seronet, uns 60 ó 70 metres de la cruïlla on ara hi ha la rotonda. S'hi va localitzar el cos d'un soldat que l'impacte d'un obús havia partit per la meitat. Fou enterrat al mateix lloc on va morir. "Era allí a la soca de l'ametller mateix i estava partit per aquí i vaig fer un clot a la vora la soca i el vaig colgar i li vaig donar sepultura (...) Hi havia un anoguer, llavons hi havia aquell ametller i aquí a la soca de l'ametller hi havia aquest xicot, però aquelles roques dellà de l'altre costat (...) hi havia uns pegats de pell d'aquell noi! Un desastre!" .

(Riudor, 2018: 56).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants **Josep Aran Monné**

Bibliografia

Documental **RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.**

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Josep Sarlé Torredadella va trobar un militar mort a la cuneta de la carretera que porta a la Vinya on hi tenia un tros. El jovent li va prendre les insígnies que portava i les cartuxeres. Josep Sarlé es va quedar amb la manta que portava el militar i la família encara la conserva.

(Riudor, 2018: 56).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Josep Graell Sarlé

Bibliografia

Documental

RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol **Poliespotiu del Soleràs**

Altres noms Municipi **Soleràs, el**

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

1 mort (potser italià) a prop d'on actualment hi ha l'edifici del poliesportiu
(Riudor, 2018: 56).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Consol Flix Pujol

Bibliografia

Documental

RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol **Aljub**
Altres noms Municipi **Soleràs, el**

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

1 mort a prop d'un aljub

(Riudor, 2018: 56).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Consol Flix Pujol

Bibliografia

Documental

RIUDOR, N. (2018) Cementiri Vell del Soleràs (el Soleràs, les Garrigues). Informe de recerca oral i documental. Arxiu de la Direcció General de la Memòria Democràtica.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Durant uns dies, ja amb el front a prop, es va establir un equip quirúrgic avançat o un hospital de sang en l'església de Sant Joan de Puig-redon, al nucli de la casa Millet. Els combats eren a Vilanova de l'Aguda. Pel que diuen els informants, els homes que van morir allà van ser colgats a terra, en un costat del cementiri. Després de la guerra l'amo de la casa Millet anava a enterrar el noi de cal Rafel (una de les cases que formen part de Casa Millet), que va morir quan feia estallar una bomba. Va ser aleshores quan va trobar molts cossos desfigurats semienterrats, a causa que els gossos havien excavat a la fossa. Es va espantar molt i va anar a contar-ho al Pere Guilanyà (pare d'una testimoni indirecte) que vivia a Can Jovans. Ho van enterrar una mica més fondo, van cremar palla a sobre i van decidir no dir-ho a ningú. El propietari actual de Casa Millet (Ramon Vilaseca) comenta que en unes obres fetes per la seva família, fa uns 50 anys - sense més precisió -, al mur que delimita el cementiri de la terrassa inferior conreada, van aflorar tres cranis, que van tapar novament. També diu que a la terrassa de conreu esmentada, que està en un nivell inferior al cementiri, han anat trobant des de fa molts anys, ossos humans. Es planteja el dubte de si aquestes restes humanes del camp del costat del cementiri tenen el seu origen en una possible ossera del cementiri o que també hagués existit (o existeixi) allà una fossa. En Ramon Vilaseca també recorda, que fa uns 20 anys -sense més precisió-, una família (de la que no té més dades) va anar de visita al cementiri perquè sabien que uns dels seus familiars era enterrat en aquella fossa. Aquella família no identificada, van col·locar una creu metàl·lica sobre el lloc que la mare de l'actual propietari els va explicar que havien aflorat aquells inhumats durant les obres esmentades.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Els fets que van motivar la creació d'una fossa en aquest cementiri es devien donar entre el 15 i el 18 de gener de 1939, quan les tropes rebels avançaven per aquest territori. Els informants mencionen que aquells dies hi havia combats a Vilanova de l'Aguda.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

La informació d'aquesta fossa ha estat recollida pel Centre d'Estudis Lacetans, que menciona dos testimonis indirectes: Ramon Coromina, veí de Llobera i Maria Guilanyà, veïna de Torà (casa Bells, molt propera a la casa Millet).

L'historiador Jordi Oliva va entrevistar la Maria Guilanyà el 3 de desembre de 2011, [REDACTED]

Durant els treballs de camp d'actualització de la fitxa, la informació va ser ampliada amb el propietari actual de Mas Millet, el Sr. Ramon Vilaseca Santaelària.

Bibliografia

Documental

Webs <http://lacetans.org/solsonesmemoria/investigacio/fosses-comunes/el-mapa-de-fosses/#cap-inv>

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

La fossa està marcada amb una creu amb una inscripció franquista per una banda: " soldados caidos por Dios y por España el 20 de gener de 1939" i el nom dels 5 soldats rebels inhumats. Segons consta al registre civil, la data de la mort no devia exactament el 20 per tots ells. A més d'ells al registre consten 2 soldats d'origen marroquí, que podrien ser enterrats aprop dels cinc soldats.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Guissona va ser ocupada per l'exèrcit franquista entre els dies 19 i 23 de gener de 1939. A Guissona es va ubicar entre els dies 21 i 28 de gener de 1939 l'equip quirúrgic de la 53 Divisió pertanyent a l'exèrcit del nord - cos de l'exèrcit d'Aragó.

A més dels cinc soldats numerats en aquesta fossa, al registre consten 2 soldats d'origen marroquí, que podrien ser enterrats a prop dels cinc soldats, ja que devien morir en els mateixos enfrontaments. Igualment van caure en combat dos militars més que consten enterrats al cementiri:

- BOIXAREU RIVERA, José. Caporal, natural de Guadalajara, de 28 anys i de la unitat 53 Divisió de Tiradors d'Infanteria 289 Batalló 3 Companyia. Segons consta al registre civil, tom 22 foli 2, mor el dia 21 de gener de 1939. Cita textualment que va ser enterrat "en la manzana de nichos, junto a la puerta, última fila, nº 1º". Era advocat.

- SANTOS LÓPEZ, Basilio. Soldat, natural d'Arbeteta (Guadalajara), de la 4 Bandera de Aragón-Metralladores. Segons consta al registre civil, tom 22 foli 7 va morir el dia 23 de gener de 1939. Cita textualment que va ser enterrat "...en nincho nº 46 fachada pared cementerio".

Número inhumats

5

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Podria ser que a la mateixa fossa o molt a prop hi haguessin enterrats dos soldats d'origen africà. Al Registre Civil hi consten com "moro núm. 5100" i "moro núm. 5195", i es descriu el lloc d'enterrament al cementiri catòlic a la fila 1 núm 1 i fila 1 núm 2, respectivament. Aquestes files i números coincideixen amb la descripció del lloc d'enterrament que es fa d'alguns dels cinc soldats coneguts.

Informants

Bibliografia

Documental

Webs <http://www.mailxxi.com/guerracivil/cat/index.asp?id=23>

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

No es coneix la localització precisa de la/les possibles fossa /ses, tampoc hi ha cap senyalització que senyali un espai o recordi el fet.

Notes

Sant Guim de Freixenet va ser una localitat que va rebre població refugiada un cop s'inicià l'ofensiva sobre Catalunya, fa suposar l'existència d'una fossa comuna al cementiri d'aquesta localitat, on hi foren enterrades les víctimes que recull el registre civil.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Torà va ser una localitat que va acollir població refugiada i al cementiri hi ha una fossa comuna amb 10 refugiats morts a la població.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

El nombre d'inhumats ha estat xifrat en 10 persones perquè són els individus que consten al registre civil morts amb la condició de refugiats, ara bé, en el cas de l'inhumat amb codi 116336 per exemple, hi ha la informació que va ser enterrat en un nínxol. No sabem si aquest fet es repeteix en altres casos

Informants

Bibliografia

Documental

Webs <http://www.mailxxi.com/guerracivil/cat/index.asp?id=7>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

La recerca efectuada per l'historiador Jordi Oliva i Llorenç relacionen unes persones que van perdre la vida mentre tenien la condició de "refugiats" i van ser enterrades en aquest cementiri.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Davant dels nínxols

Notes

L'única tomba a terra que hi ha al petit cementiri de Fontanet és la d'un metge de Torà, l'estat de la làpida fa difícil llegir el text que hi ha escrit, es pot transcriure el següent contingut: "Jordi Cantó Font, metge de Torà assassinat vilment a Llanera el [...] d'abril de 1938 per les hordes marxistes. Vivas in deo". Hi ha constància de la seva mort a l'Hemeroteca de la Vanguardia, en la seva edició del divendres 3 de juny de 1938, que la família publicà una esquela. Sembla que fou assassinat a la carretera de Torà.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

1

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia Calbet i Camarasa, JM.; Hervás i Puyal, C.; Guerrero i Sala, Ll. (2008) "Metges de Catalunya morts durant la Guerra Civil i la repressió franquista : resultats preliminars". Gimbernat : revista catalana d'història de la Medicina i de la Ciència. Barcelona. Vol. 50, 109-117

Documental

Webs <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1938/06/03/pagina-2/33126436/pdf.html?search=Jordi%20Cant%C3%B3>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Carrer de Ferran Saperes, s/n. 25300 Tàrrega (Lleida).

La fossa comuna on hi hauria persones enterrades es troba a l'espai central del cementiri, amb gespa, més o menys delimitat per creus; s'observa depressió del terreny a la zona indicada. Hi ha un monòlit de record pels morts de la guerra. També a l'entrada del cementiri, a la part exterior dreta de la porta, hi ha una placa que recorda l'exhumació del cos del germà Fernando Saperas, Claretia, martiritzat i assassinat a les portes del cementiri (fitxa id. 419).

Notes

La fossa del cementiri acull les víctimes dels bombardejos a la ciutat de Tàrrega els dies 2 i 5 d'abril, 30 de novembre i 21, 23 i 31 de desembre del 1938. Sembla que hi hauria soldats morts procedents de l'hospital de Mas Colom, i civils. A la mateixa zona de la fossa comuna, hi ha altres enterraments propers, identificats amb creus i noms, del context dels bombardejos del 1938. S'aporta la fotografia de la creu que recorda l'enterrament d'una mare i el seu fill nadó morts pels bombardejos de l'hivern del 1938 (novembre i desembre).

L'espai assenyalat per la fossa, ja era fossa comuna en època anterior a la guerra civil. Actualment no s'hi enterra des de fa més de 25 anys.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

Al llarg del 1938 Tàrrrega va patir diferents bombardejos que provocaren morts i deixaren part de la ciutat en ruïnes: el 2 i el 5 d'abril, el 30 de novembre, i tres de gairebé correlatius el 21, 27 i 31 de desembre. D'acord amb les dades establertes, perderen la vida 33 persones, tot i que fonts no-formals parlen del doble d'aquesta xifra. L'arribada de les tropes dels franquistes a Tàrrrega va ser el 15 de gener de 1939. Tàrrrega va perdre 125 persones aproximadament, entre religiosos, civils i soldats durant la guerra, dins el total dels 1.716 morts que va tenir la comarca de l'Urgell.

Número inhumats Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Carrer de Ferran Saperes, s/n. 25300 Tàrrega (Lleida).
Nínxol número 1035 del cementiri de Tàrrega.

Notes

L'investigador targarí Jaume Ramón va fer recerca al fons fotogràfic conservat a la Biblioteca Tamiment de la Universitat de Nova York, la col·lecció Abraham Lincoln Brigade Archives (ALBA) (<http://www.alba-valb.org>) i als testimonis orals targarins que recordaven la presència de les tropes a la ciutat i els seus voltants. Fruit d'aquesta recerca es van localitzar dos nínxols al cementiri de Tàrrega amb la inhumació de dos brigadistes internacionals: Juan Medina Palmero i Lieutenant William Mitchell Digges.

En motiu de la celebració dels 80 anys de la presència dels Brigadistes Internacionals a la ciutat de Tàrrega, i amb la voluntat de dignificar i de retre memòria a un soldat mort durant la Guerra Civil, membres des l'Associació Batalla del Segre, van demanar a l'Ajuntament de Tàrrega i al Museu Comarcal de l'Urgell que es fessin les gestions pertinents per tal d'obrir i corroborar la presència dels cossos dels nínxols 1035 i 1040 del cementiri de Tàrrega.

El 26 de maig del 2018, es va realitzar un acte d'homentage i de dignificació de les tombes dels dos brigadistes internacionals enterrats al cementiri de Tàrrega. De forma prèvia s'havia realitzat l'obertura dels nínxols per a confirmar-ne la presència de les restes i extreure'n mostres genètiques.

Prèviament es va realitzar una intervenció d'obertura dels nínxols per tal de comprovar l'existència de les restes i recuperar-ne mostres per a anàlisis genètiques.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

Durant el maig del 1938, es produí l'ofensiva republicana per tal de recuperar el cap de pont de Balaguer per arribar al riu Cinca amb l'objectiu de contactar amb la divisió encerclada a la vall del Bielsa. En aquest context bèl·lic, arriba a Tàrrrega part de la 35a. Divisió de la XIII i la XV Brigades Internacionals i s'hi estableixen en situació de reserva durant unes setmanes dels mesos de maig i juny del mateix any.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Un únic enterrament al nínxol.

Informants

Jaume Ramon Solé

Enric Tartera

Bibliografia

Dos Brigadistes Internacionals al cementiri de Tàrrrega. Informe de la seva exhumació. 2018??

Documental

"Tàrrrega homenatja els dos brigadistes internacionals enterrats al cementiri" Nació Lleida. (27 de maig de 2018).

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Carrer de Ferran Saperes, s/n. 25300 Tàrrega (Lleida).
Nínxol número 1040 del cementiri de Tàrrega.

Notes

L'investigador targarí Jaume Ramón va fer recerca al fons fotogràfic conservat a la Biblioteca Tamiment de la Universitat de Nova York, la col·lecció Abraham Lincoln Brigade Archives (ALBA) (<http://www.alba-valb.org>) i als testimonis orals targarins que recordaven la presència de les tropes a la ciutat i els seus voltants. Fruit d'aquesta recerca es van localitzar dos nínxols al cementiri de Tàrrega amb la inhumació de dos brigadistes internacionals: Juan Medina Palmero i Lieutenant William Mitchell Digges.

En motiu de la celebració dels 80 anys de la presència dels Brigadistes Internacionals a la ciutat de Tàrrega, i amb la voluntat de dignificar i de retre memòria a un soldat mort durant la Guerra Civil, membres des l'Associació Batalla del Segre, van demanar a l'Ajuntament de Tàrrega i al Museu Comarcal de l'Urgell que es fessin les gestions pertinents per tal d'obrir i corroborar la presència dels cossos dels nínxols 1035 i 1040 del cementiri de Tàrrega.

El 26 de maig del 2018, es va realitzar un acte d'homentage i de dignificació de les tombes dels dos brigadistes internacionals enterrats al cementiri de Tàrrega. De forma prèvia s'havia realitzat l'obertura dels nínxols per a confirmar-ne la presència de les restes i extreure'n mostres genètiques.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

Durant el maig del 1938, es produí l'ofensiva republicana per tal de recuperar el cap de pont de Balaguer per arribar al riu Cinca amb l'objectiu de contactar amb la divisió encerclada a la vall del Bielsa. En aquest context bèl·lic, arriba a Tàrrrega part de la 35a. Divisió de la XIII i la XV Brigades Internacionals i s'hi estableixen en situació de reserva durant unes setmanes dels mesos de maig i juny del mateix any.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Un únic enterrament al nínxol.

Informants

Jaume Ramon Solé

Enric Tartera

Bibliografia

Dos Brigadistes Internacionals al cementiri de Tàrrrega. Informe de la seva exhumació. 2018.

Documental

"Tàrrrega homenatja els dos brigadistes internacionals enterrats al cementiri" Nació Lleida. (27 de maig de 2018).

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Mas Colom s'ubica al nord del nucli urbà de Tàrrrega, més enllà de l'autovia A-2 i del polígon industrial de la Canaleta, en un ramal a l'esquerra de la carretera comarcal C-14/C.74 en direcció a Agramunt (Lleida). L'àrea excavada queda adossada darrere l'edifici, al nord.

Notes

Intervenció arqueològica preventiva realitzada entre el 17 de setembre i l'1 d'octubre del 2018 als voltants de Mas Colom, convent convertit en Hospital durant la guerra civil espanyola. L'antic convent va ser habilitat com a Clínica Militar núm. 3 amb l'objectiu de combatre les infeccions de paludisme i va ser dirigit pel metge Major José Gutierrez.

La intervenció arqueològica va permetre descartar la possibilitat de l'existència d'una o més fosses a la zona nord (al pati i part externa del pati). La hipòtesi sobre el trasllat dels morts de l'hospital cap al cementiri de Tàrrrega (hi ha documentació que en parla), sembla que pren força després dels resultats de la excavació.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

Mas Colom fou habilitat com a clínica Militar núm 3 amb l'objectiu de combatre les infeccions de paludisme, i fou dirigit pel metge Major José Gutierrez. Sempre s'ha considerat que tots els soldats que van morir al centre hospitalari de Mas Colom van ser enterrats a la fossa del cementiri de Tàrrega i Anglesola, però sembla que certs testimonis orals i registres recuperats i estudiats pel Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC) indiquen que podria haver existit una fossa d'enterrament alternativa ubicada al costat de l'hospital.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Jaume Ramon Solé [redacted]
Enric Tartera [redacted]
Oriol Martí (Ajuntament de Tàrrega)
Ivonne Pont (Ajuntament de Tàrrega)
Anna Colet [redacted]
Gerard Corbella [redacted]

Bibliografia

Carles Hervás (2014)
Baldomer Garcia i Cardús (1982)
Solé i Sabaté
Villarroya, 1986. Catalunya sota les bombes (1936-1939)
Gerard Corbella. Cost humà de la Guerra civil
Jordi Oliva. Cost humà.
Queralt Solé (2008). Els morts clandestins. Lese fosses comunes de la Guerra civil a Catalunya (1936-39).
Editorial Afers. Catarroja.

Documental

Memòria arqueològica PF0020-Mas Colom (Tàrrega, Urgell)
Centre d'Història Contemporània de Catalunya (CHCC)

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Cal Trepat s'ubica a les afores del nucli urbà de Tàrrega, a l'Avinguda Josep Trepat i Galceran, sn. 25300, Tàrrega (Lleida).

Notes

La fàbrica J. Trepat és un testimoni i gran protagonista de la transformació i mecanització agrària del camp català i espanyol. En aquesta fàbrica s'hi fabricaven i comercialitzaven les emblemàtiques màquines agrícoles J, Trepat: garbelladores, dalladores, lligadores, entre d'altres. Durant els anys trenta del segle XX es construïren tretze de les dinou naus actuals, si bé l'empresa ja havia començat a funcionar des de l'any 1914 en uns petits tallers ubicats en el casc urbà de Tàrrega. Les màquines Josep Trepat foren tot un èxit comercial i una revolució en el treball del camp perquè eren màquines adaptades a les necessitats dels pagesos, lleugeres, manejables i amb un preu accessible fet que ajudaria a la seva popularitat i acabarien transformant la feina i la vida al camp. La fàbrica J. Trepat fou nomenada productora nacional l'any 1931.

La fàbrica J. Trepat, mai no va ser un objectiu dels bombardeigs que hi va haver a Tàrrega durant la guerra civil, els propietaris eren afins al règim de Franco.

Un testimoni explica que quan es van fer obres de construcció de la nau de la dreta, cap als anys 1966 o 1967 van aparèixer restes òssies.

Les imatges aèrees dels anys 60 mostren l'obertura d'una rasa, que hauria pogut servir per a enterrar-hi persones.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants Jaume Ramon Solé [REDACTED] Té el contacte del testimoni que va veure els ossos, el sr. Josep Castellà.
Oriol Martí (Ajuntament de Tàrrega)
Ivonne Pont (Ajuntament de Tàrrega)
Anna Colet [REDACTED]
Gerard Corbella [REDACTED]

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Masia Utgés es troba a la Boldú (terme municipal de La Fuliola, 25332, Lleida) a un camí lateral, paral·lel, a la carretera C53 que uneix Tàrrrega i Balaguer.

Actualment és un edifici que es troba en ruïnes. Els enterraments es situarien a la parada - finca de davant de l'era de Cal Gabriel (a l'oest). Les rases s'haurien efectuat en sentit diagonal Nord-oest / sud-est, a uns 15 m de l'era esmentada. Actualment el camp limita amb un camp de panís (blat de moro), i un ametller, on abans hi havia una caseta, una barraca (Casa de Cal Gabriel).

Notes

La fossa hauria acollit soldats provinents de l'Hospital situat prop de la cruïlla entre el Castell del Remei i Castellserà.

La Masia del Pere Antoni (Masia Utgés, o Cal sileta) era una casa de pagès que va ser utilitzada com a hospital de primeres cures durant la guerra civil. El testimoni recorda els crits que feien els soldats ferits a l'hospital.

La família de Manuel Pérez (testimoni) portava les terres de les finques de Cal Gabriel (molt a prop de la Masia Utgés). Manuel Pérez tenia 9 anys d'edat l'estiu del 1939, i recorda que a la parada-finca de davant de Cal Gabriel, el seu pare li deia que hi havia soldats de la guerra colgats en dues o tres fosses (quatre no). El propi Manuel parla d'una "zanja" mig colgada i que li deien "sabem que allí els colgaven". Diu el testimoni que batent l'estiu del 1939, (batien el blat sembrat el novembre del 1938) i durant un parell d'anys més, recorda com es marcaven clarament les fosses amb les roselles que hi creixien a sobre.

Els propietaris de la finca on es trobaven les fosses eren Cal Coix de Boldú, que s'ho van vendre anys després. La finca ha estat llaurada en diverses ocasions. Actualment és erma, i amb un gran herbassar. El Sr. Josep Ardèvol de Boldú, hauria estat qui va llaurar les terres els darrers anys, i no recorda, o no es va fixar mai, si hi sortien fragments d'ossos.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat Titular:
Contacte:

Context històric local

Al principi d'abril del 1938 l'exèrcit franquista arriba al riu Segure i estableix el cap de pont de Balaguer. Les forces republicanes es despleguen davant seu i situen els seus comandaments a les poblacions de l'entorn. Durant els nou mesos d'estabilització del front, els residents a la finca del Castell del Remei convisqueren amb diferents unitats de l'exèrcit republicà, que durant els mesos d'abril i maig intenten, sense èxit, eliminar el cap de pont. A finals de desembre d'aquell any, l'exèrcit franquista inicià l'ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya. Les tropes del V Cos d'exèrcit d'Aragó ocupen, el 8 de gener de 1939, la finca del Castell del Remei, a només 2 km de Mas Utgés.

Número inhumats Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants Manuel Pérez (89 anys), fill de Cal Sabater
Mireia Pedro Pascual
Josep M. Morros

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Camí del Poal, 25243 El Palau d'Anglesola (Lleida).

A l'angle nord de la part central del cementiri, zona ajardinada amb gespa, s'hi troba una creu de pedra en memòria al reverend Ramon Reñé i Mir, rector del poble del Palau d'Anglesola, mort a principis de la guerra civil. Sembla que en aquest punt, que recorda el rector Ramon Reñé -no hi és enterrat-, s'hi van inhumar 5 o 6 soldats.

Notes

El testimoni és un padrí de més de 90 anys, que sembla que hauria vist com els enterraven quan ell era petit. Aquest testimoni era fill dels propietaris del bar de la plaça major del poble, que va passar-se a dir "Bar España" després de la guerra.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El juliol de 1938, l'exèrcit franquista arribava a Catalunya; pel sud, navarresos, italians i marroquins ocuparen Tarragona, i per l'oest les tropes feixistes trencaren el front d'Urgell i ocuparen les terres lleidatanes. El 9 de gener del 1939, les tropes feixistes van ocupar una vintena de poblacions de Lleida i Tarragona: la Guàrdia, el Tarròs, Tornabous, Barbens, Castellnou de Seana, Vilanova de Bellpuig, els Alamús, Bell-lloc, Torregrossa, Sidamon, Fondarella, el Palau d' Anglesola, Vila-sana, Golmés, Mollerussa, Miralcamp, Arbeca, Puiggròs, Prades i el monestir de Poblet. L'ocupació podia efectuar-se per part dels soldats feixistes del mateix poble, com és el cas d' Arbeca, o bé per part dels cossos de l'exèrcit d'Aragó, com va passar a Mollerussa. L'exèrcit republicà s'anà retirant en direcció cap a França, i a finals de febrer, l'exèrcit feixista ja havia ocupat totalment Catalunya, i el govern de la Generalitat quedava a l'exili.

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Sebastià Garralon (Membre del Grup de Recerques de les Terres de Ponent. [REDACTED] Té el contacte amb el testimoni Pepe Miró Camats.

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

La Novella DP 25245. La Novella baixa es troba a 800 m del poble del Palau d'Anglesola, en direcció al poble de Linyola (Lleida).

Notes

La Novella Baixa és una masia documentada des de l'època medieval, quan constituïa una parròquia depenent del bisbat de Vic. Del conjunt d'edificis en destaca un gran casal segurament del segle XVIII, reformat als inicis del segle XX. Consta de planta baixa, pis i golfes i està coronada amb una barana d'obra amb gerros ornamentals i un medalló central. A més del casal, hi ha un conjunt d'edificacions annexes, algunes d'elles ampliades i remodelades després de la guerra civil (com la més recent construcció d'una granja de vedells). El terme de Les Novelles comprenia tot el terreny que es trobava a la part del Palau d'Anglesola. El propietari durant la guerra civil era afí al règim, i comandant de les forces navals espanyoles.

Les dades sobre una possible fossa a l'era de la finca les aporta l'ex-masover de la masia, el Sr. Querol. Sembla que una minyona jove que treballava a la masia durant la guerra va veure que arribaven 2 o 3 camions amb cadàvers. El fill del sr. Ferran indica que la casa va ser hospital de Campanya, i no descarta la possibilitat que potser hi ha alguna cosa enterrada.

La visita sobre el terreny a l'antiga era indica una zona més elevada, de forma artificial, limitada per una rasa que separa el mas dels camps de conreu adjacents.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat Masia d'un alt valor arquitectònic i patrimonial. El mas és una propietat particular de la família Ferran, una nissaga procedent de Cervera, que es van traslladar al Pla d'Urgell atrets per l'arribada de l'aigua del canal. El 1920 restaurarien la façana i començarien a cultivar les terres del voltant.

Context històric local

El juliol de 1938, l'exèrcit franquista arribava a Catalunya; pel sud, navarresos, italians i marroquins ocuparen Tarragona, i per l'oest les tropes feixistes trencaren el front d'Urgell i ocuparen les terres lleidatanes. El 9 de gener del 1939, les tropes feixistes van ocupar una vintena de poblacions de Lleida i Tarragona: la Guàrdia, el Tarròs, Tornabous, Barbens, Castellnou de Seana, Vilanova de Bellpuig, els Alamús, Bell-lloc, Torregrossa, Sidamon, Fondarella, el Palau d'Anglesola, Vila-sana, Golmés, Mollerussa, Miralcamp, Arbeca, Puiggròs, Prades i el monestir de Poblet. L'ocupació podia efectuar-se per part dels soldats feixistes del mateix poble, com és el cas d' Arbeca, o bé per part dels cossos de l'exèrcit d'Aragó, com va passar a Mollerussa. L'exèrcit republicà s'anà retirant en direcció cap a França, i a finals de febrer, l'exèrcit feixista ja havia ocupat totalment Catalunya, i el govern de la Generalitat quedava a l'exili.

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Sebastià Garralon (Membre del Grup de Recerques de les Terres de Ponent. [REDACTED] Té el contacte del fill del propietari de la Masia, els senyors Ferran, i també del testimoni Sr. Querol.

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Camí del Cementiri, 25250 Bellpuig (Lleida). No hi ha unanimitat per part dels testimonis consultats sobre el punt o punts on hi pot haver la fossa comuna del cementiri que va acollir les morts vinculades amb els fets bèl·lics de la guerra civil. No es descarta la possibilitat de tractar-se de dues fosses o espais diferents, un d'ells cobert per la construcció de nous nínxols. En qualsevol cas, és molt probable que un d'aquests punts estigui situat al fons de la zona central del cementiri (cap a l'oest), on actualment hi ha terra (sense gespa), i algunes creus. S'assenyala com a probable un espai amb creixement de vegetació, i certa depressió.

Notes

És probable que algun testimoni hagi confós l'ossari del cementiri amb la fossa comuna usada durant la guerra civil.

Sembla que hi ha hagut certs canvis dels límits del cementiri, aspecte que també pot haver comportat la confusió dels espais. A l'arxiu es consulten els documents que parlen de la remodelació del cementiri l'any 1952.

El 1987 es fa un acte d'homenatge al morts de la guerra al cementiri i s'hi porta una creu i una corona de flors. L'acte el protagonitza ERC i porta tensions amb l'Ajuntament del moment, que era de CIU, que fa retirar la creu i les flors immediatament, dient que no s'havia demanat permís. A partir dels articles de premsa de l'època consultats es suggereix un possible punt on hi podria haver la fossa.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

La Vila de Bellpuig és bombardejada els dies 4 i 7 de gener de l'any 1939, ocasionant 27? víctimes mortals. Bellpuig va ser front de guerra durant dos dies, i cau l'11 de gener del 1939.

Al Monestir de Sant Bartomeu (convent) s'hi havia establert l'Hospital Cirurgià Bellpuig del XIIè Cos d'Exèrcit del Front d'Aragó i Ebre, on hi moriren molts soldats republicans principalment. Segons les fonts a l'hospital hi moriren 995 persones, 24 com a conseqüència dels bombardejos a la ciutat.

El balanç de la Guerra civil espanyola a Bellpuig es comptabilitza amb 40 desapareguts al front de guerra, 27 morts en combat, 14 morts de fills de Bellpuig que residien fora vila (entre els quals hi ha 5 religiosos), 9 morts per la repressió anterior o posterior (2 durant la república, i 7 durant el franquisme), 7 morts més a causa de ferides en combat, i 5 per manipulació d'explosius.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Es coneixen els noms dels morts pels bombardejos (diverses publicacions), però alguns van ser traslladats als nínxols familiars.

Informants

Jordi Estriarte (Alcalde de Bellpuig) [REDACTED]
Francesc Bergadà (Ajuntament de Bellpuig)
Jaume Torres (Membre del Grup de Recerques de les Terres de Ponent. [REDACTED]
[REDACTED]
Lluïsa Terés [REDACTED]

Bibliografia

BENET, Josep; OLIVA, Jordi; BONJORN, Robert; COMA, Glòria; TORRES, Jaume. Soldats de l'Urgell morts a la guerra civil (1936-1939) i civils morts per material de guerra bèl·lic abandonat. URTX, 33.

TORRES, Jaume. 1976. Memorial història de la guerra civil al municipi de Bellpuig. El Pregoner d'Urgell, 9.

Documental

Actes 1-26 registre civil (15 de gener del 1939)
Tomo 30 (1937-1946) inventari 28.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Cementiri de Montclar, 25317 (Lleida).

La fossa es situa al fons de la zona central d'inhumacions a terra, a l'angle dret, i propera a la paret que limita el cementiri.

Notes

Dins del cementiri de Montclar s'hi va fer una fossa per enterrar-hi soldats de tots dos bàndols. Aquesta sembla que es troba al fons de la zona central amb enterraments a terra, i a l'angle de la dreta. El cementiri va tenir una ampliació fa un temps i va canviar l'orientació de la porta d'accés. Els testimonis coincideixen que durant la guerra la fossa quedava just entrant a la dreta, prop de la porta d'accés i tocant el mur del cementiri. Els testimonis indiquen que s'hi enterraven els morts que els baixaven del castell, en camions i carretons, perquè el castell funcionava com a Hospital.

Es conserva el llistat de 116 militars franquistes de la 82a Divisió, enterrats durant la primera quinzena de gener de 1939. Probablement es tracta de soldats recollits pels voltants quan les tropes franquistes avançaven cap a Artesa de Segre.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

La ciutat d'Agramunt va ser bombardejada per l'aviació alemanya i italiana en una vintena d'ocasions entre el 5 d'abril del 1938 i el 12 de gener del 1939, quan van entrar les tropes franquistes, causant almenys 16 morts. El dia 12 de gener del 1939 bombardegen Agramunt i les carreteres de Puigverd i Tàrraga, ja que creuen que hi ha emplaçades bateries de gran calibre entre els pobles de Les Puelles i Puigverd i als afores d'Agramunt. Llancen un total de 96 bombes i 200 cartutxos de metralladora.

Aquests últims fets cal emmarcar-los en la ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya que les tropes de l'exèrcit franquista comença a finals de desembre de 1938.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Jaume Porta (nascut el 1936).
Miquel Galzeran (nascut el 1929), fill de l'enteramorts, ajudava el seu pare a enterrar els morts al cementiri.

Bibliografia

BERTRAN PUIGPINÓS, JOSEP. Agramunt. Reportatges de la Història.
BERNAUS SANTACREU, RAMON; COTS SOLÉ, JAUME; PLANES, CLOSA JOSEP M; PUIG RIBERA, JOAN; SERA I GRANÉS, ROSA M. (1989). La guerra civil a Agramunt. Revista Sió, 1.
BERNAUS I SANTACREU, RAMON. 2008. "Agramunt sota les bombes: 1938-2008. Setanta anys del primer bombardeig". Revista Sió 529.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Pl. Del Castell, 1, 25317 Montclar, Lleida.

Notes

El castell de Montclar s'aixeca sobre una antiga torre romana del s.II, i és palau residència des del 1635. El castell està documentat des de l'any 981. Durant la guerra civil el castell va acollir un hospital de tropes republicanes, fins que el febrer del 1938 amb l'avanç de les tropes nacionals cap a Barcelona, va ser ocupat pel tinent Alfredo Serena.

Un veí de Montclar, que tenia 14 anys quan es va establir a casa seva el comandament del XVIII Cos de l'Exèrcit republicà, recorda com va assistir al seu pare per enterrar els soldats republicans morts en l'hospital militar. Els enterraments es van fer a una fossa del cementiri i, després que s'exhaurís l'espai al cementiri, a prop del mur est del castell de Montclar, on hi havia hagut l'antic cementiri del poble. Aquesta última informació no l'he pogut contrastar amb ningú, tot i que hi ha testimonis que expliquen la presència d'ossos superficials a la zona del mur est del castell fins fa pocs anys (queixes a l'ajuntament).

Els testimonis orals que visito destaquen que al castell no s'hi enterrava, que l'espai per a enterrar els morts de l'hospital era la fossa del cementiri. Tampoc al propietari no li consta que es realitzessin enterraments dins del recinte del castell.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

La ciutat d'Agramunt va ser bombardejada per l'aviació alemanya i italiana en una vintena d'ocasions entre el 5 d'abril del 1938 i el 12 de gener del 1939, quan van entrar les tropes franquistes, causant almenys 16 morts. El dia 12 de gener del 1939 bombardegen Agramunt i les carreteres de Puigverd i Tàrraga, ja que creuen que hi ha emplaçades bateries de gran calibre entre els pobles de Les Puelles i Puigverd i als afores d'Agramunt. Tiren un total de 96 bombes i 200 cartutxos de metralladora.

Aquests últims fets cal emmarcar-los en la ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya que les tropes de l'exèrcit franquista comença a finals de desembre de 1938.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Jaume Porta (Veí, nascut el 1936).

Miquel Galzeran (Veí, nascut el 1929), fill de l'enterra-morts, ajudava el seu pare a enterrar els morts durant la guerra a la fossa del cementiri.

Ramon Orpinell. Gerent de l'empresa Castells de Lleida, que gestionen les visites i activitats al Castell de Montclar.

Manuel de Miguel (propietari). XXXXXXXXXX

Bibliografia

BERTRAN PUIGPINÓS, JOSEP. Agramunt. Reportatges de la Història.

BERNAUS SANTACREU, RAMON; COTS SOLÉ, JAUME; PLANES, CLOSA JOSEP M; PUIG RIBERA, JOAN; SERA I GRANÉS, ROSA M. (1989). La guerra civil a Agramunt. Revista Sió, 1.

BERNAUS I SANTACREU, RAMON. 2008. "Agramunt sota les bombes: 1938-2008. Setanta anys del primer bombardeig". Revista Sió 529.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Durant els bombardejos del 12 de gener del 1939 a Agramunt i entorns, un tros de metralla va provocar la mort de Josep Ingla Baró de 14 anys (germà d'una testimoni). Els testimonis indiquen que aquest va ser embolicat amb una manta de tragner (manta de piteus), donat que no van tenir temps de preparar l'enterrament, i que el van enterrar a una fossa comuna amb altres.

Els familiars (Magdalena Baró, era la mare del noi) cada any per Tots Sants portaven flors pel seu fill i les deixaven en una creu que hi havia entrant a mà esquerra. No tenen clar on és exactament la fossa d'enterrament.

Durant la visita al cementiri, es van poder observar ossos a nivells superficials a dos punts de cementiri: entrant a la dreta, just a prop de la paret de roca que limita el cementiri, i al fons prop dels nínxols, a la zona on hi ha les inhumacions a terra.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El dia 12 de gener del 1939 bombardegen Agramunt i les carreteres de Puigverd i Tàrrega, ja que creuen que hi ha emplaçades bateries de gran calibre entre els pobles de Les Puelles i Puigverd i als afores d'Agramunt. Tiren un total de 96 bombes i 200 cartutxos de metralladora. Pel que sembla segons els testimonis, alguns dels projectis també van caure al petit poble de Les Puelles, i un tros de metralla va provocar la mort de Josep Ingla Baró de 14 anys (germà d'una testimoni).

Els fets cal emmarcar-los en la ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya que les tropes de l'exèrcit franquista comença a finals de desembre de 1938.

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Sembla que hi enterren el noi amb "altres", però no queda clar.

Informants

Maria Neus Ingla Baró (testimoni, germana del desaparegut Josep Ingla Baró). Durant els bombardejos de gener del 1939 a Agramunt, la seva família es refugia a Les Puelles.
Ramon Arxé (gendre de Maria Neus Ingla). És la persona amb qui hem tingut el contacte directe i ens ha explicat els fets. [REDACTED]
Joan Boncompte (padrí del poble que va ser-ne alcalde). [REDACTED] (no aconseguixo parlar amb ell).
Rosa Maria (habitants del poble, de més de 60 anys). Explica que fan neteges i escombren la zona propera a la paret de roca de tant en tant.
Jaume (habitants dels poble, de més de 60 anys). Explica que fan neteges i escombren la zona propera a la paret de roca de tant en tant.

Bibliografia

BERTRAN PUIGPINÓS, JOSEP. Agramunt. Reportatges de la Història.
BERNAUS SANTACREU, RAMON; COTS SOLÉ, JAUME; PLANES, CLOSA JOSEP M; PUIG RIBERA, JOAN; SERA I GRANÉS, ROSA M. (1989). La guerra civil a Agramunt. Revista Sió, 1.
BERNAUS I SANTACREU, RAMON. 2008. "Agramunt sota les bombes: 1938-2008. Setanta anys del primer bombardeig". Revista Sió 529.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

El poble de Mafet es troba a tres quilòmetres d'Agramunt. El cementiri es situa a les afores de Mafet, en direcció cap a la Donzell d'Urgell.
A la zona d'inhumacions a terra s'hi distingeix una creu descentrada respecte les altres, de ferro negra, amb la inscripció de Abelardo Quesada Auyanet (AQA) a la part central, que correspon a un soldat franquista de les Canàries.
A part d'aquest enterrament, sembla que el cementiri acull una fossa de soldats franquistes que es trobaria entrant a la dreta (fitxa id.409000).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya. Sembla que amb aquesta ofensiva, els soldats del bàndol franquista que moriren als entorns de Mafet van ser enterrats a la fossa comuna del cementiri, mentre que els del bàndol de l'exèrcit republicà eren enterrats a una fossa fora del cementiri, en una finca apartada del poble.

Número inhumats

1

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Sembla que la creu amb la inscripció de AQA correspon a una fossa simple individual.

Informants

Montse Serra (Alcaldesa) [REDACTED]
Base de Dades direcció General de Memòria Democràtica.
Felip Llena. [REDACTED]

Bibliografia

BERTRAN PUIGPINÓS, JOSEP. Agramunt. Reportatges de la Història.
BERNAUS SANTACREU, RAMON; COTS SOLÉ, JAUME; PLANES, CLOSA JOSEP M; PUIG RIBERA, JOAN; SERA I GRANÉS, ROSA M. (1989). La guerra civil a Agramunt. Revista Sió, 1.
BERNAUS I SANTACREU, RAMON. 2008. "Agramunt sota les bombes: 1938-2008. Setanta anys del primer bombardeig". Revista Sió 529.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

El poble de Mafet es troba a tres quilòmetres d'Agramunt i el cementiri es situa a les afores del poble, en direcció cap a la Donzell d'Urgell.

La fossa comuna que va acollir soldats franquistes es trobaria entrant a la dreta. Per altra banda, un testimoni indica que els soldats republicans s'enterraven fora del cementiri en una finca apartada del poble, on l'exèrcit republicà inhumava els seus morts. Aquesta fossa de republicans podria correspondre a la informació que genera la fitxa sobre Parada de Mafet (Id. 419000).

Al cementiri, a la zona d'inhumacions a terra, s'hi distingeix una creu descentrada respecte les altres, de ferro negra, amb la inscripció de Abelardo Quesada Auyanet (AQA) a la part central, que correspon a un soldat franquista de les Canàries (fitxa id. 408000).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya. Sembla que amb aquesta ofensiva, els soldats del bàndol franquista que moriren als entorns de Mafet van ser enterrats a la fossa comuna del cementiri, mentre que els del bàndol de l'exèrcit republicà eren enterrats a una fossa fora del cementiri, en una finca apartada del poble.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants Montse Serra (Alcaldesa) [REDACTED]
Base de Dades direcció General de Memòria Democràtica.
Felip Llena. [REDACTED]

Bibliografia BERTRAN PUIGPINÓS, JOSEP. Agramunt. Reportatges de la Història.
BERNAUS SANTACREU, RAMON; COTS SOLÉ, JAUME; PLANES, CLOSA JOSEP M; PUIG RIBERA, JOAN; SERA I GRANÉS, ROSA M. (1989). La guerra civil a Agramunt. Revista Sió, 1.
BERNAUS I SANTACREU, RAMON. 2008. "Agramunt sota les bombes: 1938-2008. Setanta anys del primer bombardeig". Revista Sió 529.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

La fossa comuna del cementiri es situaria entrant a la dreta, espai no precís. Actuament hi ha una placa en record als enterrats anònims.

El cementiri acull diversos morts de la guerra enterrats en nínxols, o a terra, amb creus que els recorden (són els morts dels bombardejos que les famílies van poder identificar i enterrar). Per altra banda, hi ha la fossa amb els morts desconeguts amb la placa recordatori.

El poble de Linyola, davant l'ajuntament, té el record de tots els noms dels habitants del poble morts a causa de la guerra civil (els que van anar al front).

El cementiri té diferents nínxols on hi ha els civils morts durant el bombardeig de la ciutat.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Durant la Guerra Civil, des de l'abril del 1938 fins al gener del 1939, bona part del terme de Linyola es convertí en front de guerra. El dia 29 de maig del 1938 Linyola va ser bombardejada i això causà diversos morts de civils. Estan recollits els seus noms i les seves restes al cementiri de Linyola. El Cap de Pont de Balaguer es va establir a la primavera de l'any 1938 i a inicis del 1939 va caure. El dia 8 de gener del 1939 les tropes franquistes van entrar a Linyola. A la fossa del cementiri s'hi troben els soldats morts en l'ofensiva del maig del 1938, soldats anònims.

Sobre la fossa de l'exterior del cementiri (donat a conèixer per l'historiador local Joan Civit Esmatges), ningú no n'ha dit res més... sembla que s'hi van enterrar set o viut soldats republicans.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Pol Galitó [redacted]
Jordi Soldevila [redacted]
Jesús Coll [redacted]
Àngels [redacted]
Centre de Recerques del Pla d'Urgell Mascañà

Bibliografia

CIVIT ESMATGES, JOAN. Linyola. Episodis de la guerra civil espanyola (1936-39). Vivències i testimonis personals. URTX 319-341

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Les fonts orals indiquen que la fossa dels soldats era la fossa comuna del cementiri, la rasa que tenien oberta al cementiri, situada entrant a la dreta i que limitava amb l'antiga paret del cementiri. Actualment el cementiri és més gran, es va remodelar i ampliar, i la fossa queda a una zona més central de la disposició actual del cementiri. L'espai probable on hi podria haver la fossa queda a un lateral d'una cadeneta de pas, mentre que a l'altre lateral hi ha inhumacions amb creus que senyalen els enterraments dels civils del poble morts pel bombardeig que van ser recollits per les seves famílies i enterrats a prop.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Bell-lloc d'Urgell va ser un dels municipis de la zona que més impactes va patir durant la guerra per part del feixisme. A banda del magatzem d'armament i el destacament de soldats també hi passa la via fèrria i sembla que hi havia un canó que a les nits es guardava a Cervera però durant el dia el traslladaven amb tren per atacar la ciutat de Lleida que ja estava en mans de l'exèrcit franquista.

Bell-lloc era línia directa del front, la gent del poble es refugiava a les cabanes o torres del camp... El dia 27 de novembre del 1938 hi va haver un important bombardeig franquista (esquadró de l'aviació italiana) al poble, on sembla que hi van morir uns 20 civils del poble i entre 50 i 100 soldats de diferents cossos de l'exèrcit republicà.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

David Folguera Casas [REDACTED]
Miquel Folguera (nascut el 1933)
Noemí Riudor. [REDACTED]
Josep Cau [REDACTED]

Bibliografia

Documental

Memorias de doña Isabel Piulats Reñé, viuda de la Guerra Civil española de 1936 a 1939. Bell-lloch, juliol 1978.
Historia de Bell-Lloch. D. Casimiro Sero Serra. Artis Estudios Graficos. Lérida.

Webs

Territoris.CAT/ACN (4.12.2018). "Aquesta seria la fossa comuna de la Guerra Civil més gran de la comarca del Pla d'Urgell i també una de les més importants de Ponent". <https://www.territoris.cat/articulo/pla-d39-urgell/bell-lloc-vol-identificar-fossa-guerra-civil-on-hi-hauria-soldats-republicans/20181204210130053394.html>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

El punt anomenat "La Trona de Santjust" es troba a la part sud del terme municipal de Bell-Lloc, a la partida de Vinquín. Fa referència a un antic tossal que es trobava situat prop de la Sèquia o Canal Auxiliar. Actualment hi ha la Granja Cuenca, que tindria l'antic tossal a ponent.

Notes

Actualment el paratge és pla, però abans era un tossal. Sembla que a l'espona, al caient del tossal, s'hi enterraven soldats dels bombardejos del 1938 transportats en carros. Més d'un veí parla d'aquests fets.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Bell-lloc d'Urgell va ser un dels municipis de la zona que més impactes va patir durant la guerra per part del feixisme. A banda del magatzem d'armament i el destacament de soldats també hi passa la via fèrria i sembla que hi havia un canó que a les nits es guardava a Cervera però durant el dia el traslladaven amb tren per atacar la ciutat de Lleida que ja estava en mans de l'exèrcit franquista.

Bell-lloc era línia directa del front, la gent del poble es refugiava a les cabanes o torres del camp... El dia 27 de novembre del 1938 hi va haver un important bombardeig franquista (esquadró de l'aviació italiana) al poble, on sembla que hi van morir uns 20 civils del poble, i entre 50 i 100 soldats de diferents cossos de l'exèrcit republicà.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Un testimoni ens ha parlat de la Txeca, o possible Txeca que hi havia al poble, on sembla que hi podria haver enterraments a la zona del pati i/o pou que hi ha. Es tractaria de morts a conseqüències de les tortures fetes a franquistes per part dels republicans. El pati es troba als baixos de "Cal Fàbregues", família del poble molt rica en el passat.

Únicament en parla un testimoni. Ell mateix diu que potser són rumors o llegenda, donat que poca gent del poble sabia que allà s'hi trobaven i s'hi torturava...

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Bell-lloc d'Urgell va ser un dels municipis de la zona que més impactes va patir durant la guerra per part del feixisme. A banda del magatzem d'armament i el destacament de soldats també hi passa la via fèrria i sembla que hi havia un canó que a les nits es guardava a Cervera però durant el dia el traslladaven amb tren per atacar la ciutat de Lleida que ja estava en mans de l'exèrcit franquista.

Bell-lloc era línia directa del front, la gent del poble es refugiava a les cabanes o torres del camp... El dia 27 de novembre del 1938 hi va haver un important bombardeig franquista (esquadró de l'aviació italiana) al poble, on sembla que hi van morir uns 20 civils del poble, i entre 50 i 100 soldats de diferents cossos de l'exèrcit republicà.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Josep Cau. Estudiós local

Bibliografia

Documental

Memorias de doña Isabel Piulats Reñé, viuda de la Guerra Civil española de 1936 a 1939. Bell-lloch, juliol 1978.

Historia de Bell-Lloch. D. Casimiro Sero Serra. Artis Estudios Graficos. Lérida.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

S'indiquen dos possibles punts de fossa on hi podria haver els inhumats: entrant al cementiri a l'esquerra (limitant la paret) on actualment hi ha uns nínxols construïts anys posteriors a la guerra, i el fons del cementiri, on hi ha una clariana entre les creus que assenyalen inhumacions a terra. En aquesta clariana hi ha una placa en record als morts de la guerra que van ser enterrats en aquesta zona central i que són soldats anònims.

El cementiri també acull enterrat en nínxol Tomás Jáuregui, actualment el nínxol es troba en condicions de conservació molt limitades, molt descuidat.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El dia 22 d'abril del 1938 van afusellar dos soldats a Ivars (les dues úniques morts violents al poble durant tota la guerra). Eren de l'exèrcit republicà. En aquells moments les tropes franquistes ja havien arribat a Balaguer (que es troba a 18 km d'Ivars). Segons fonts orals del poble i fonts escrites, els dos soldats haurien anat a veure les seves famílies (que eren a poblacions veïnes) sense permís, i quan van tornar van ser arrestats i condemnats a mort pel seu comandant que volia evitar desercions, donat que el front era molt proper i calia castigar aquestes conductes.

Número inhumats

1

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Informants

Jordi Oliva Llorens. [REDACTED]

Jesús Coll [REDACTED]

Isabel Balaguer

Joan Carles (Alcalde)

Bibliografia

GUILLÉN, EMPAR (1986). "El Manuscrit de Pere Segarra". Institut d'Estudis Ilerdencs.

JOAN SAGUÉS SAN JOSÉ (Inèdit 2001). Lleida en la guerra civil espanyola (1936-1939).Tesi Doctoral.

Universitat de Lleida.

Documental

Apunts de Jesús Coll, de la Revista Combate (portaveu de la 30 divisió).

VALLÈS, EDMON. "Dietari de guerra 1938-39" (Soldat de la 27 Divisió).

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Els fets que van passar a la Masia Saltiveri que expliquen els testimonis són coherents amb les fonts escrites consultades; les fonts escrites parlen dels fets i la descripció que es fa de la masia situada a les afores del poble d'Ivars d'Urgell, vora la carretera i del cementiri, sembla molt coherent que correspongui a la Masia Saltiveri. Es descriu una era, un paller i un ametller. Actualment a la Masia ja no hi ha l'era ni el paller ni l'ametller, però hi eren, i actualment en aquests espais hi ha unes granges construïdes durant el 1963-64. Quan van fer les remodelacions a la Masia els propietaris indiquen que els van aparèixer unes restes esquelètiques.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El dia 22 d'abril del 1938 van afusellar dos soldats a Ivars (les dues úniques morts violents al poble durant tota la guerra). Eren de l'exèrcit republicà. En aquells moments les trobes franquistes ja havien arribat a Balaguer (que es troba a 18 km d'Ivars). Segons fonts orals del poble, i fonts escrites, els dos soldats haurien anat a veure les seves famílies (que eren a poblacions veïnes) sense permís, i quan van tornar van ser arrestats i condemnats a mort pel seu comandant, que volia evitar desercions, donat que el front era molt proper i calia castigar aquestes conductes. Sembla que van ser assassinats amb pistola, contra la paret del paller d'una masia on s'estaven, i que van cavar una fossa per enterrar-los sota un ametller.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Van aparèixer restes esquelètiques l'any 1963-64 quan els propietaris van remoure i replanar els terrenys per a noves construccions adjacents a la Masia, que actualment corresponen a tres blocs de granges. Les restes òssies les van portar a l'agutzil del poble, que sembla que les va deixar a la fossa del cementiri del poble d'Ivars. Els dos soldats eren de la zona, de poblacions veïnes a Ivars, perquè van ser castigats per haver anat a visitar les seves famílies sense permís.

Informants Jesús Coll [REDACTED]
Sr. Ramon [REDACTED]

Bibliografia GUILLÉN, EMPAR. 1986. "El Manuscrit de Pere Segarra". Institut d'Estudis Ilerdencs.
VALLÈS, EDMON. "Dietari de guerra 1938-39". (Soldat de la 27 Divisió. Als seus escrits parla d'on s'estan els soldats, descriu el lloc i parla de l'execució dels dos soldats desertors i de la fossa on els van enterrar).

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Vallverd és un poble del municipi d'Ivars d'Urgell, que es troba a 3 km al nord-oest d'Ivars d'Urgell, i a 4 km de Linyola. Al cementiri hi ha enterrades les persones civils que van morir amb l'explosió del Castell del Remei (membres de la família Marsà-Vilanova-García) en una fossa a terra amb una creu amb els noms que ho recorda. Sembla que un temps després s'hi va enterrar algú més.

A part d'aquests enterraments, el cementiri té un monòlit d'homenatge als joves del poble que moriren a la Guerra civil (però que les seves restes estan desaparegudes o no enterrades al cementiri del poble).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Al principi d'abril del 1938 l'exèrcit franquista arriba al riu Segure i estableix el cap de pont de Balaguer. Les forces republicanes es despleguen davant seu i situen els seus comandaments a les poblacions de l'entorn. Durant els nou mesos d'estabilització del front, els residents a la finca del Castell del Remei convisqueren amb diferents unitats de l'exèrcit republicà que durant els mesos d'abril i maig intenten, sense èxit, eliminar el cap de pont. A finals de desembre d'aquell any, l'exèrcit franquista inicià l'ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya. Les tropes del V Cos d'exèrcit d'Aragó ocupen, el 8 de gener de 1939, la finca del Castell del Remei. A mesura que van avançant cap a l'interior, també ho fan els serveis i els avituallaments. Als magatzems de la finca, s'hi trasllada un dipòsit de municions que a les tres de la matinada del dia 20 de gener del 1939 feu explosió mentre es carregava un camió de bombes de mà i projectils de morter. El balanç de víctimes mortals com a conseqüència de l'explosió va ser de gairebé un centenar de persones, la gran majoria militars allotjats al Castell, i enterrats a Castelserà. Com a conseqüència de l'explosió van morir també 6 civils, enterrats a Vallverd.

Número inhumats

6

Identificació inhumats

Parcialment

Comentaris núm inhumats

Bona part de les restes dels inhumats corresponen a membres de la mateixa família, la família Marsà-Vilanova-García

Informants

Toni Costa (alcalde pedani, regidor d'Ivars)

Jesús

Josep Ma. Prenafeta (nascut el 1928, vivia en una masia a parop de Vallverd). És la persona que va moure el tema de la memòria històrica al poble construint un monòlit en record als morts durant la guerra del poble. Ell mateix va organitzar la jornada i l'acte al cementiri el 2014 quan es va posar el monòlit d'homenatge al cementiri (pagat tot per ell mateix).

Bibliografia

Documental

CollVerd. Revista de Vallverd. Setembre 2014. Any XIX. Núm 18.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Camí del cementiri, 25264 Vilanova de Bellpuig, Lleida.

Notes

La fossa on hi pot haver un soldat del bàndol franquista es troba entrant el cementiri cap a la dreta, zona propera a la paret del limit nord-est del cementiri. El punt de referència és una altra inhumació, senyalada amb una creu (Maria Galitó), d'un familiar d'un dels testimonis (van enterrar la germana de la seva dona), de 19 anys, també el gener del 1939, i diuen que es va aprofitar la rasa per a enterrar-hi el soldat. Sembla que les restes es trobarien l'un damunt de l'altre. La família sempre ho ha tingut present i ploraven la germana i el soldat desconegut. Sempre hi ha flors.

En un nínxol del cementiri també hi ha les restes d'un altre soldat desconegut (es genera la fitxa següent 310000).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Després d'uns mesos amb el front estabilitzat, a finals de desembre del 1938 l'exèrcit franquista inicià l'ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya. El 19 de gener del 1939 entren els nacionals al poble de Vilanova de Bellpuig. Sembla que hi va haver alguns tirotejos al canal amb alguns morts... I s'enterra al cementiri, el soldat del bàndol franquista, mentre que els altres queden a la intempèrie.

Número inhumats

Identificació inhumats **Parcialment**

Comentaris núm inhumats L'enterrament del soldat es fa amb el d'una noia jove (19 anys) morta en dates similars. A la fossa s'hi haurien de trobar les restes d'un esquelet femení jove, identificades, i les restes d'un esquelet masculí jove, no identificades.

Informants Àngels Carulla [REDACTED]
Ma Dolors Pascual (Alcaldessa)
Ramon Tudela [REDACTED]
Dolors i Jordi Giribert [REDACTED]
Manel Macià (90 anys)
Sr. Albet (nascut el 1925)

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms

Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

El cementiri de Vilanova de Bellpuig a part d'acollir les restes d'un soldat inhumat a terra, proper a l'enterrament de Maria Galitó (fitxa anterior 309000), també té un nínxol amb les restes d'un soldat franquista. Es tracta d'una família que feia poc temps havia enterrat una filla de 18 mesos en aquell nínxol. La mateixa família havia rebut recentment la notícia de la mort del fill al front, lluny de Catalunya. Com que ells no van poder enterrar el seu fill, desaparegut, decideixen agafar un dels soldats morts i donar-li sepultura digne al seu nínxol familiar.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Després d'uns mesos amb el front estabilitzat, a finals de desembre del 1938 l'exèrcit franquista inicià l'ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya. El 19 de gener del 1939 entren els nacionals al poble de Vilanova de Bellpuig. Sembla que hi va haver alguns tirotejos al canal amb alguns morts... Al cementiri s'hi enterra el soldat del bàndol franquista, mentre que els altres quedaven a la intempèrie.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats Correspon a les restes d'un soldat jove, probablement del bàndol republicà, que són els que van quedar sense enterrar. Com que la restes dels altres individus que hi ha al nínxol són morts identificats, sembla que seria relativament senzill poder identificar les restes d'aquest esquelet d'individu masculí jove.

Informants

Àngels Carulla [redacted]
Ma Dolors Pascual (Alcaldessa)
Ramon Tudela [redacted]
Dolors i Jordi Giribert [redacted]
Manel Macià (90 anys)
Sr. Albet (nascut el 1925)

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Les fonts indiquen que els soldats republicans morts de l'accident al Tren Hospital número 20 el dia 2 d'abril del 1938 van ser enterrats a la fossa comuna del cementiri d'Anglesola. Aquesta es troba al fons del cementiri i a la dreta. Actualment s'hi distingeixen dues creus grosses de pedra que sembla que puguin estar delimitant la zona. L'espai de la probable fossa és rectangular, i en dos angles oposats s'hi troben col·locades les creus, que es miren.

Al lloc limitat per les creus s'hi observa certa depressió del terreny, i actualment hi ha dos ametllers. Hi ha altres creus que senyalen inhumacions molt properes, no vinculades amb la guerra ni amb aquest accident. Sembla que a la fossa comuna s'hi va seguir enterrant, com a mínim fins als anys 1950.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Cap a la meitat de la Guerra Civil, l'anomenat Camp d'Anglesola, situat molt a prop de Tàrraga, va esdevenir el lloc on es concentraven 40-50 avionetes de reconeixement republicanes, que sovint s'enlairaven en grups pels termes propers. L'aviació franquista (anomenada genèricament com La Pava per part de la gent dels pobles propers) quan sobrevolava per la zona, venint des de Lleida o el Camp de Balaguer i arribava al camp d'aviació d'Anglesola bombardejava les avionetes republicanes. Hi va haver constants bombardeigs de carreteres (Bellpuig-Barbens, Tornabous-Balaguer) i combats d'aviació per damunt dels pobles. El front va quedar situat a Lleida el mes d'abril del 1938.

El Tren Hospital núm 20, també conegut com Tren Militar núm 20 (o Tren Quiròfan) formava part de l'organització de la Sanitat Militar. El Tren Hospital núm 20 va estar a molts llocs, però on va passar més temps i va fer una feina més reconeguda va ser durant la Batalla de l'Ebre, a l'estació de Pradell de la Teixeta, de la línia Tarragona-Reus-Falset-Mora. Els trens hospitals funcionaven com un hospital o ambulància mòbil, amb l'objectiu de traslladar els ferits o malalts del front als hospitals de primera línia i després als de recuperació.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs https://blogcomb.cat/2018/11/26/cirurgia-i-guerra-civil"/>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud
 Es troba al terme municipal de Vilagrassa.

Notes

Punt on hi podria haver enterrats dos artillers de la resistència republicana (dels últims). Correspondrien a dues inhumacions individuals, a uns 5m de distància entre ells. Les restes d'un dels cossos queden a un camp i les restes de l'altre a l'altre, i entremig hi ha una filera d'arbres que delimita els dos terrenys. El testimoni indica que ell i el seu pare els van enterrar en unes fosses molt fondes, especialment la del camp de l'esquerra. El cos enterrat al camp de la dreta diu que no està tant profund i que recorda que el cereal, el blat, hi creixia sempre més.

Les terres estan concreades des del 1939 quan va acabar la terra, però no hi ha notícia que mai hagin aparegut restes esquelètiques durant les tasques de conreu.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Al principi d'abril del 1938 l'exèrcit franquista arriba al riu Segure i estableix el cap de pont de Balaguer. Les forces republicanes es despleguen davant seu i situen els seus comandaments a les poblacions de l'entorn. El front s'estabilitza nou mesos, fins que a finals de desembre d'aquell any, l'exèrcit franquista inicià l'ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya. El 15 de gener del 1938 l'exèrcit franquista entra a al poble d'Anglesola, a només 2 km de la masia de Cal Botes. Les restes podrien correspondre als últims artillers de la resistència republicana a la zona.

Número inhumats

2

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Es troben en dues fosses primàries individuals.

Informants

Xavier Freixes (Consell Comarcal de l'Urgell) 699.52.80.90

Gerard Balcells (President del Consell Comarcal de l'Urgell) 608.62.20.78

Antoni Vilardosa (nascut el 1928) testimoni que dóna la informació del lloc, ja que ell i el seu pare els van enterrar en aquest punt.

Bibliografia

XAVIER FREIXES Article URTX (en premsa, me l'ha de passar).

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Es troba al terme municipal de Vilagrassa.

Notes

El camp indicat on hi podria haver la inhumació en aquell moment hi havia feixes que van ser replanades després de la guerra, per tant es tracta d'un terreny remogut i amb terra aportada per replanar-lo.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Al principi d'abril del 1938 l'exèrcit franquista arriba al riu Segure i estableix el cap de pont de Balaguer. Les forces republicanes es despleguen davant seu i situen els seus comandaments a les poblacions de l'entorn. El front s'estabilitza nou mesos, fins que a finals de desembre d'aquell any, l'exèrcit franquista inicià l'ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya. El 15 de gener del 1938 l'exèrcit franquista entra a al poble d'Anglesola, a uns 2 km de la Serra de Montparler. Les restes podrien correspondre a les restes dels últims artillers de la resistència republicana a la zona.

Número inhumats

1

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Sembla que va ser afusellat en un moment de distracció mentre es posava o treia els mitjons.

Informants

Xavier Freixes (Consell Comarcal de l'Urgell) 699.52.80.90
Gerard Balcells (President del Consell Comarcal de l'Urgell) 608.62.20.78
Antoni Vilardosa (nascut el 1928)

Bibliografia

XAVIER FREIXES Article URTX (en premsa, me l'ha de passar).

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Al terme s'assenyalen dos punts:

1. Zona àmplia, anomenada la Raferella, a les afores del poble, entre el cementiri (que queda a un nivell més elevat que el poble) i el poble.
2. Punt poc precís, que es trobaria entre el Molí i les granges de Cal Magí del Tomàs (coordenades: 3388004; 45960959).

Notes

A la sortida del poble, a l'encreuament de camins/carretera que porta dels Omells cap a Maldà i cap a Blancafort hi ha una creu que senyala els fets de la mort del Dr. Casimiro, el metge del poble, que va ser assassinat quan intentava fugir, des del cementiri, cap als camps de sota el cementiri a les afores del poble.

Al lloc on sembla que van matar el metge (queda al mig d'un camp) hi ha una altra creu de pedra amb un sagrat cor que ho senyala. Sembla que les restes antropològiques ja no hi són.

Pel que fa als fets del segon punt aportat pels testimonis, correspon a una zona àmplia, on es parla de la troballa d'ossos en diverses ocasions. En una d'aquestes troballes, un testimoni va veure les restes quan tenia 16 anys tot ajudant en les tasques de construcció d'una granja (l'alcalde no permet masses explicacions sobre aquesta granja i la conversa cada vegada deriva en arribar a aquest punt... No em porten al lloc). Sembla que el propietari de la granja sap que hi ha (o hi havia) restes de la guerra.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El dia 28-29 d'abril del 1938 va ser assassinat el metge del poble Casimiro Torrens als entorns del poble dels Omells de Na Gaia.

Els fets sembla que cal emmarcar-los en el context de la violència revolucionària i més espontània que especialment va dur a terme el bàndol republicà, especialment durant els primers mesos de conflicte armat (estiu del 1936), però també en moments puntuals al llarg de tota la guerra. Aquesta violència va comportar la mort cap a moltes persones afins al règim de Franco, religiosos i laics, així com també la destrucció de patrimoni.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Manuel Pallàs (nascut el 1926)
Montserrat Balcells (nascuda el 1932)
Ramon (nascut el 1927)
Enric (nascut el 1930)
Delfí Escoté (alcalde)

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Els Arcs és un agregat de Bellvís d'Urgell.
Els testimonis indiquen que el cementiri acull les restes de dos soldats anònims trobats al terme. La fossa on hi hauria les restes es troba propera a l'entrada del cementiri, a la dreta del passadís/camí de pas del petit cementiri i assenyalada actualment per una varilla de ferro (fins als anys 90 hi havia una indicació on hi posava la campanya, i el batalló al qual corresponien els dos soldats morts).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Els soldats morts al terme i que possiblement estan enterrats a la fossa poden estar relacionats amb els esdeveniments que es van donar pel territori quan hi va haver el front al Segre a Vallfogona de Balaguer (abril- maig del 1938).

A principis d'abril del 1938 les tropes franquistes, després de la victoriosa ofensiva a l'Argaó, arriben a les terres de Catalunya i estableixen un front que va des del mediterrani fins al Pirineu seguint el marge dels rius Ebre, Segre i Noguera Pallaresa. A la zona de Lleida concentren part de les seves forces en punts estratègics dels rius per establir-hi quatre caps de pont (Seròs, Balaguer, La Baronia-Montser i Tremp). El dia 10 d'abril de 1938 els franquistes passen el riu Segre i ocupen una zona dins del territori republicà que coneixem amb el nom de cap de Pont de Balaguer. Davant d'aquesta amenaça, el dia 12 l'exèrcit republicà inicia una ofensiva que acaba el dia 16 sense cap variació en la línia del front. El dia 22 de maig del 1938, comença una altra ofensiva republicana sobre el cap de pont de Balaguer, de gran intensitat a Vallfogona de Balaguer, i amb una gran quantitat de baixes sofertes pels republicans. L'ofensiva acabaria el dia 29 de maig, quedant el front estabilitzat durant 7 mesos, fins que el 24 de desembre els franquistes inicien l'ofensiva de Catalunya amb l'objectiu d'ocupar-la en al seva totalitat.

L'avenç feixista es veu deturat a les fronteres naturals de l'Ebre, el Segre i la Noguera Pallaresa, tot i que assoleix alguns caps de pont a les ribes esquerres, com el de Balaguer (Noguera), formant un semicercle defensiu al davant d'aquest pas sobre el riu Segre. Aquesta aturada va propiciar la reorganització dels republicans i la preparació de la construa ofensiva que tindrà dues fases: el maig al llarg de la Noguera Pallaresa i del Segre, i el juliol a l'Ebre. Per preparar-se l'Exèrcit republicà es reforça amb nous contingents de reclutes i reservistes.

Número inhumats

2

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Un dels soldats va ser trobat congelat de fred a "Cal Boada" (va ser Quarter Major) i l'altre ofegat dins d'un camió (havia deixat el camió engegat perquè tenia fred).

Informants

Montse Baiges Minguella (historiadora, del grup Mascançà) [REDACTED]

Joan Ramon Renyer (historiador)

Josep Antoni (nascut el 1953).

Joel Ametlla (GRIEGC) [REDACTED]

Bibliografia

Documental

Webs

https://www.calvermell.cat/wordpress/?page_id=157. Batalla de Balaguer.

<http://www.emvb.cat/ca/el-front-del-segre/el-cap-de-pont-de-balaguer>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Nínxol blanc de la família Ballbona Pujol, situat al lateral esquerra del cementiri, a un 2n pis (proper a una creu blanca de terra). Sembla que hi ha enterrat un soldat mort el 1938, però amb dubtes de si realment era el de la família Ballbona Pujol (Argentona), o es van confondre de cadàver.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Els soldats morts al terme i que possiblement estan enterrats al cementiri dels Arcs estan relacionats amb els esdeveniments que es van donar pel territori quan hi va haver el front al Segre a Vallfogona de Balaguer (abril- maig del 1938).

A principis d'abril del 1938 les tropes franquistes, després de la victoriosa ofensiva a l'Aragó, arriben a les terres de Catalunya i estableixen un front que va des del mediterrani fins al Pirineu seguint el marge dels rius Ebre, Segre i Noguera Pallaresa. A la zona de Lleida concentren part de les seves forces en punts estratègics dels rius per establir-hi quatre caps de pont (Seròs, Balaguer, La Baronia-Montser i Trepç). El dia 10 d'abril de 1938 els franquistes passen el riu Segre i ocupen una zona dins del territori republicà, i que coneixem amb el nom de cap de Pont de Balaguer. Davant d'aquesta amenaça, el dia 12 l'exèrcit republicà inicia una ofensiva, que acaba el dia 16, sense cap variació en la línia del front. El dia 22 de maig del 1938, comença una altra ofensiva republicana sobre el cap de pont de Balaguer, de gran intensitat a Vallfogona de Balaguer, i amb una gran quantitat de baixes sofertes pels republicans. L'ofensiva acabaria el dia 29 de maig, quedant el front estabilitzat durant 7 mesos, fins que el 24 de desembre els franquistes inicien l'ofensiva de Catalunya amb l'objectiu d'ocupar-la en al seva totalitat.

Número inhumats

1

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Correspon a un enterrament en nínxol. Hi ha dubtes sobre la seva identificació (rumors del poble?)

Informants

Montse Baiges Minguella (historiadora, del grup Mascançà) [REDACTED]
Joan Ramon Renyer (historiador)
Josep Antoni (neix el 1953).
Joel Ametlla (GRIEGC) [REDACTED]
Cesc Busquets [REDACTED] (aporta contacte amb la família actual que viu a Argentona)

Bibliografia

Documental

Webs

https://www.calvermell.cat/wordpress/?page_id=157. Batalla de Balaguer.
<http://www.emvb.cat/ca/el-front-del-segre/el-cap-de-pont-de-balaguer>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Terme municipal de Linyola, al Camí de Balaguer. La masia es troba a 1,5 km del poble del Poal i a 2 km del poble dels Arcs.

Notes

La Masia Torre de l'Estrella va servir d'Hospital durant la guerra. Actualment es troba abandonada i parcialment en runes. A la façana, sobre la porta d'entrada, hi ha un gravat en forma d'estrella. El testimoni explica que la germana d'un amic hi va fer d'infermera i que sembla que hi podrien haver morts enterrats pels entorns, els que haurien mort a l'hospital.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

A principis d'abril del 1938 les tropes franquistes, després de la victoriosa ofensiva a l'Argaó, arriben a les terres de Catalunya i estableixen un front que va des del mediterrani fins al Pirineu seguint el marge dels rius Ebre, Segre i Noguera Pallaresa. A la zona de Lleida concentren part de les seves forces en punts estratègics dels rius per establir-hi quatre caps de pont (Seròs, Balaguer, La Baronia-Montser i Tremp). El dia 10 d'abril de 1938 els franquistes passen el riu Segre i ocupen una zona dins del territori republicà, i que coneixem amb el nom de cap de Pont de Balaguer. Davant d'aquesta amenaça, el dia 12 l'exèrcit republicà inicia una ofensiva, que acaba el dia 16, sense cap variació en la línia del front. El dia 22 de maig del 1938, comença una altra ofensiva republicana sobre el cap de pont de Balaguer, de gran intensitat a Vallfogona de Balaguer, i amb una gran quantitat de baixes sofertes pels republicans. L'ofensiva acabaria el dia 29 de maig, quedant el front estabilitzat durant 7 mesos, fins que el 24 de desembre els franquistes inicien l'ofensiva de Catalunya amb l'objectiu d'ocupar-la en al seva totalitat.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Les restes correspondrien a dos soldats que van ser enterrats al cementiri Vell. Actualment hi ha el cementiri Nou i no se sap si les restes del cementiri Vell es van traslladar a la fossa comuna del cementiri Nou, o bé van servir per replanar la finca anomenada La Gravereta o Lo Negral (partida Negrals) coord. X:3214195; Y:46174135.
La fossa comuna del cementiri nou de Bellvís es troba a la cantonada nord-oest del quadrant nord-est (entrant cap a la dreta).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

A principis d'abril del 1938 les tropes franquistes, després de la victoriosa ofensiva a l'Argaó, arriben a les terres de Catalunya i estableixen un front que va des del mediterrani fins al Pirineu seguint el marge dels rius Ebre, Segre i Noguera Pallaresa. A la zona de Lleida concentren part de les seves forces en punts estratègics dels rius per establir-hi quatre caps de pont (Seròs, Balaguer, La Baronia-Montser i Tremp). El dia 10 d'abril de 1938 els franquistes passen el riu Segre i ocupen una zona dins del territori republicà, i que coneixem amb el nom de cap de Pont de Balaguer. Davant d'aquesta amenaça, el dia 12 l'exèrcit republicà inicia una ofensiva, que acaba el dia 16, sense cap variació en la línia del front. El dia 22 de maig del 1938, comença una altra ofensiva republicana sobre el cap de pont de Balaguer, de gran intensitat a Vallfogona de Balaguer, i amb una gran quantitat de baixes sofertes pels republicans. L'ofensiva acabaria el dia 29 de maig, quedant el front estabilitzat durant 7 mesos, fins que el 24 de desembre els franquistes inicien l'ofensiva de Catalunya amb l'objectiu d'ocupar-la en al seva totalitat.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Montse Baiges Minguella (historiadora, del grup Mascançà) [REDACTED]

Joan Ramon Renyer (historiador)

Josep Antoni (neix el 1953).

Joel Ametlla (GRIEGC) [REDACTED]

Bibliografia

Documental

Webs

https://www.calvermell.cat/wordpress/?page_id=157. Batalla de Balaguer.

<http://www.emvb.cat/ca/el-front-del-segre/el-cap-de-pont-de-balaguer>

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Cementiri molt ben cuidat. A la part nova d'aquest hi ha un monument dedicat a tots els morts de la Guerra Civil. El cementiri acull la Capella Vilarroya o "dels Caiguts" on hi ha les restes de 13 persones del bàndol franquista. Hi ha una làpida de marbre a terra amb el nom dels morts. A l'interior de la petita capella s'hi troba una creu i flors.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació .

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

L'ocupació total de la comarca de les Garrigues es feu el dia 10 de gener de 1939 amb l'entrada dels franquistes a Fullella i l'Espluga Calba després de gairebé vint dies de lluita intensa. Torregrossa fou ocupada pels feixistes el 9 de gener de 1939, com Arbeca i Puiggròs, per part de les Frecce Azzurre pertanyents al Corppo di Truppe Volontarie (CTV). Aquell mateix dia foren dominades les poblacions de Miralcamp, Mollerussa, Sidamon i Bell-lloc, en aquest cas per la Divisió 54 del cos d'Aragó, data en la qual, pràcticament, ja totes les poblacions de l'actual Pla d'Urgell restaren sota el domini franquista.

Número inhumats

8

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Correspon a 13 individus del bàndol franquista que no van ser traslladats al Valle de los Caídos perquè les famílies no van voler (no van dir res quan es va demanar que els cossos fossin traslladats).

Informants

Josep M Cabau. Arxiver de Mollerussa

Bibliografia

Rubió i Sobrepere, Josep. 2014. El cost humà de la guerra civil a Torregrossa. Centre d'Estudis de les Garrigues. Mascançà. Anuari 5: 75-94.
Oliva i Llorens, Jordi. 2014. El cost humà de la Guerra al Pla d'Urgell (1936-1953). Anàlisi quantitativa i comparativa. Mascança. Revista d'Estudis del Pla d'Urgell, 5: 49-73.
Altisent i Carulla, Daniel. 2016. Les cartes de Ramon Carné Albareda, delacions i caciquisme de postguerra a Mollerussa. Mascança. Revista d'Estudis del Pla d'Urgell, 7: 9-24.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

La fossa comuna es troba fàcilment distingible perquè està coberta per una estructura de ferro i uralita, ocupant bona part d'un quart de la zona central d'inhumacions a terra. El testimoni indica que hi podria haver molts soldats anònims. Aquesta fossa va acollir també les restes del cementiri vell, a mode d'ossari, quan van ser traslladats. El nombre de restes que acull aquest espai ha de ser molt important.

A fora del cementiri, a la paret on hi ha la porta d'accés, va ser assassinat Mosèn Cirera. No hi ha cap placa ni espai que ho recordi, però la paret en el punt on sembla que van passar els fets, és de pedra vista.

Senyalitzat Descripció senyalització

A la paret del cementiri, propera a la porta d'accés actual, hi ha un tram de mur antic, que assenjala el punt on va ser afusellat mossèn Cirera. No hi ha inscripció, ni senyal que ho recordi.

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Quan va esclatar la guerra civil Mollerussa es trobava enmig d'una vaga dels treballadors de la Societat del Canal d'Urgell. El comitè de vaga, format majoritàriament per la UGT, va unir les seves forces al Comitè Revolucionari de Mollerussa, integrat per les Milícies Antifeixistes i el Comitè de Salut Pública.

El 3 d'abril del 1938 les tropes franquistes van entrar a Lleida (a només 25 km de Mollerussa). Quan el front s'estableix al riu Segre, Mollerussa va patir intensos bombarejos afectant punts estratègics de la vila, de maig a desembre.

El 23 de desembre del 1938 les tropes franquistes van trencar el front del Segre i van avançar en la conquesta de Catalunya. Mollerussa no va oposar resistència, i el 7 de gener l'exèrcit republicà abandonava el poble.

Número inhumats

Identificació inhumats

Parcialment

Comentaris núm inhumats

A més dels noms que s'han trobat, als registres hi consta la presència de més persones desconegudes:

- dos "moros" presoners dels "rojos", trobats l'abril del 1938.
- un "paisano", trobat l'abril del 1938.
- un home, trobat a les vies F.C Balaguer l'abril del 1938.

Informants

Josep M Cabau. Arxiver de Mollerussa

Bibliografia

Oliva i Llorens, Jordi. 2014. El cost humà de la Guerra al Pla d'Urgell (1936-1953). Anàlisi quantitativa i comparativa. Mascança. Revista d'Estudis del Pla d'Urgell, 5: 49-73.
Altisent i Carulla, Daniel. 2016. Les cartes de Ramon Carné Albareda, delacions i caciquisme de postguerra a Mollerussa. Mascança. Revista d'Estudis del Pla d'Urgell, 7: 9-24.
Belart i Benseny, Pere. 2004. Diari d'un soldat 1937-39. Tremp: Garsineu.

Documental

Documents del partit judicial de Lleida, Ajuntament de Mollerussa. Estado numero 1. Relació de persones residents al terme municipal de Mollerussa, mortes de forma violent, i quepodrien ser a la fossa comuna del cementiri de Mollerussa.

Documents del partit judicial de Lleida, Ajuntament de Mollerussa. Estado numero 2. Relació de cadàvers recollits al terme municipal de Mollerussa, mortes de forma violent durant la dominació republicana, i quepodrien ser a la fossa comuna del cementiri de Mollerussa.

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Carrerera LP2335, a 2 km de la sortida del poble de Vallbona de les Monges, anant cap al poble de Rocallaura. Es troba al costat dret de la carretera.

Notes

El punt s'anomena "el tomb de l'hora", perquè sortint de Rocallaura hi ha just una hora caminant fins a aquest revolt o punt de la carretera.

La creu indica que en aquell lloc van matar el sr. Matias Sanahuja Inglés, el 1938.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Els fets sembla que cal emmarcar-los en el context de la violència revolucionària i més espontània que especialment va dur a terme el bàndol republicà, sobretot durant els primers mesos de conflicte armat (estiu del 1936), però també en moments puntuals al llarg de tota la guerra. Aquesta violència va comportar la mort indiscriminada cap a moltes persones, religiosos i laics, així com també la destrucció de patrimoni.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia Luengo Teixidor, Félix (1998). "Algunas características de las violencias durante la Guerra Civil de 1936". BIBLID 26: 251-258."/>

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Carretera LV2021 de Sant Martí a Tàrrega, a 4 km de la sortida del poble de Sant Martí de Maldà, anant cap a la ciutat de Tàrrega. Es troba a peu de carretera.

Notes

La creu indica la mort i cremació el dia 26 de setembre del 1936 d'un metge jubilat.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Els fets sembla que cal emmarcar-los en el context de la violència revolucionària i més espontània que es va donar durant els primers mesos de conflicte armat (estiu del 1936) i que va comportar la violència indiscriminada cap a moltes persones, religiosos i laics, així com també la destrucció de patrimoni.

Número inhumats

1

Identificació inhumats

Parcialment

Comentaris núm inhumats

Les inicials de la làpida són: R.J.P
Els testimonis indiquen que era metge.

Informants

Ramon Bargadà (Ajuntament de Vallbona de les Monges).

Bibliografia

Luengo Teixidor, Félix (1998). Algunas características de las violencias durante la Guerra Civil de 1936. BIBLID 26: 251-258.

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

La fossa es va fer expressament per a enterrar-hi els soldats morts en l'explosió del dia 20 de gener del 1939 del polvorí al Castell del Remei.

L'explosió del polvorí a les tres de la matinada els agafà a tots desprevinguts i causà la mort de gairebé un centenar de militars i sis civils. Els militars foren enterrats al cementiri de Castellserà i els civils a poblacions properes al Castell del Remei.

La fossa del cementiri de Castellserà es situa a la part dreta del cementiri, propera a la paret de la porta d'accés (entrant a la dreta). En aquest costat del cementiri pràcticament no hi ha enterraments i les poques creus que s'hi veuen es troben lluny de la zona on hi hauria la fossa. D'altra banda, la part esquerra del cementiri està plena d'enterraments. Els morts els van enterrar amb una ampolla de vidre i un paper dins on hi figurava el nom del soldat mort. Alguns dels morts (17) van ser recollits per les seves famílies i per tant no estan enterrats a Castellserà.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Al principi d'abril del 1938 l'exèrcit franquista arriba al riu Segure i estableix el cap de pont de Balaguer. Les forces republicanes es despleguen davant seu i situen els seus comandaments a les poblacions de l'entorn. Durant els nou mesos d'estabilització del front, els residents a la finca del Castell del Remei convisqueren amb diferents unitats de l'exèrcit republicà que durant els mesos d'abril i maig intenten, sense èxit, eliminar el cap de pont.

A finals de desembre d'aquell any, l'exèrcit franquista inicià l'ofensiva definitiva per a l'ocupació de Catalunya. Les tropes del V Cos d'exèrcit d'Aragó ocupen, el 8 de gener de 1939, la finca del Castell del Remei. A mesura que van avançant cap a l'interior, també ho fan els serveis i els avituallaments. Als magatzems de la finca s'hi trasllada un dipòsit de municions que a les tres de la matinada del dia 20 de gener del 1939 feu explosió mentre es carregava un camió de bombes de mà i projectils de morter. El balanç de víctimes mortals com a conseqüència de l'explosió va ser de gairebé un centenar de persones, la gran majoria militars allotjats al Castell i enterrats a Castellserà. Com a conseqüència de l'explosió van morir també 6 civils enterrats a Vallverd (veure fitxa 308000).

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats Segons les dades del registre civil consultat hi ha enterrats també, com a mínim, 8 cossos més sense identificar, però amb "filiació".

A les fitxes d'inhumats es recull els dos enterraments d'individu no identificat, però que porten placa identificativa.

També hi ha 17 cossos que ja van ser traslladats (per tant ja no hi són a la fossa).

Informants Josep Sendra [REDACTED]
Marcel Pujol Coll (Alcalde). Ell a parlat amb diversos testimonis del poble.
Santi Campo (Historiador, Castell del Remei) [REDACTED]

Bibliografia

Documental Registre civil de Castellserà (Ajuntament de Castellserà). Volum núm 5 - A. de defuncions.
Plafons de Memorial Democràtic situats al Castell del Remei (Espais de Memòria).

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Entrant a la dreta hi hauria les restes del capellà del Talladell, assassinat el 1936. Segons el testimoni, ell era l'agutzil del poble, va fer el forat i va ajudar a l'enterrament del cos. Explica que aquest capellà va ser el primer enterrat de la rasa que es va fer el 1936 al cementiri. Mai no s'hi va posar cap placa, ni creu, ni flors.

No sembla que hi hagi rastre dels claretians i persones d'ordre afusellats pel comitè revolucionari de Cervera durant els primers mesos de la guerra.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Aquests fets cal emmarcar-los en el context de la persecució religiosa cap als membres de l'església catòlica que es va donar durant els primers mesos de conflicte armat (estiu del 1936) i que va comprendre la persecució de moltes persones, religiosos i laics, així com també la destrucció de patrimoni religiós artístic i documental. Entre aquestes persones s'hi trobaven nombrosos religiosos membres del clergat secular, ordes, congregacions i diferents organitzacions dependents de l'Església Catòlica espanyola, que van sofrir actes de violència i que van culminar en molts assassinats.

Número inhumats

1

Identificació inhumats

Sí

Comentaris núm inhumats

Un únic individu.

Informants

Marta Vilardosa (Alcaldeessa). [REDACTED].
Francesc Albareda Rubí (testimoni de més de 90 anys, agutzil i campaner del poble).
Josep Rubí (testimoni de més de 90 anys).
Ramon Cos Capdevila (testimoni de més de 90 anys).

Bibliografia

Documental

Fulls parroquials. 5/1/1947.
"La Segona República, i la guerra civil a Tàrraga". Museu comarcal de l'Urgell. Culturàlia, 40. Revista Cultural de Tàrraga).
"Buscant material bèl·lic, he trobat molts soldats enterrats. Miquel Aresté, col·leccionista i propietari del museu de la Guerra Civil, a Tàrraga". El Punt Avui (30 de maig del 2018)

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Les restes dels cups de pedra són al marge dret d'un camí i al límit d'un camp de conreu.

Notes

La documentació indica que als Cups del Codina s'hi van assassinar, cremar i llençar les restes de religiosos per part de membres dels comitès de milícies locals de Tàrrrega, del Talladell i de Cervera. Els fets van passar el 17 d'agost del 1936.

Els cups són de pedra, de grans dimensions, d'uns 5 x 5 metres.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Els fets que van ocórrer als Cups dels Codina cal emmarcar-los en el context de la persecució religiosa cap als membres de l'església catòlica que es va donar durant els primers mesos de conflicte armat (estiu del 1936) i que va comprendre la persecució de moltes persones, religiosos i laics, així com també la destrucció de patrimoni religiós artístic i documental. Entre aquestes persones s'hi trobaven nombrosos religiosos membres del clergat secular, ordes, congregacions i diferents organitzacions dependents de l'Església Catòlica espanyola, que van sofrir actes de violència i que van culminar en molts assassinats.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats S'hi van matar i cremar diversos religiosos, les restes dels quals sembla que van ser recuperades i enterrades en diferents esglésies.

Informants Marta Vilardosa (Alcaldessa).
 Francesc Albareda Rubí (testimoni de més de 90 anys, agutzil del poble).
 Josep Rubí (testimoni de més de 90 anys).
 Ramon Cos Capdevila (testimoni de més de 90 anys).
 Jaume Ramon Solé (Tàrrega)

Bibliografia Naboia Joan, Armengol. 2007. "Vides exemplars, mossèn Pere Anglarill vila, Prve". Magí, Quaderns Barri de Sant Magí 17: 119-120. Associació d'Amics de Sant Magí, Cervera.
 1940. Solemnísimos actos en homenaje a nuestros caídos. Tàrrega, 1. F. Camps Calmer.

Documental "La Segona República, i la guerra civil a Tàrrega". Museu comarcal de l'Urgell. Culturàlia, 40. Revista Cultural de Tàrrega).
 "Buscant material bèl·lic, he trobat molts soldats enterrats. Miquel Aresté, col·leccionista i propietari del museu de la Guerra Civil, a Tàrrega". El Punt Avui (30 de maig del 2018)

Webs <https://studylib.es/doc/8720060/enero-2011---hispania-martyr>

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud
Zona àmplia de coordenades, actualment en camps de conreu.

Notes

Paratge on sembla que uns soldats van estomacar-ne un altre a garrotades i el van matar. El van embolicar amb una manta i el van enterrar.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Plaça del Carme 12, 25300 Tàrraga.
Les restes es troben a la cripta de l'església del Carme.

Notes

Sarcòfag situat a sota l'altar de l'església on sembla que hi ha les restes recuperades dels 12 carmelites assassinats el juliol del 1936 al clot dels Aubens (Cervera).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

La tarda del dia 28 de juliol del 1936 van ser detinguts a l'estació de tren, els dotze religiosos carmelites de la comunitat de Tàrraga. A la caserna van ser interrogats i després de ser maltractats van ser conduïts al Clot dels Aubens (Cervera) i assassinats la matinada del dia 29 de juliol del 1936. Els cossos van ser cremats. Passat un temps, es van recollir els ossos que es van trobar i ara es guarden en un sarcòfag com a relíquia a la cripta de l'església del Carme. S'ha realitzat el procés de beatificació d'aquestes 12 persones.

Els fets cal emmarcar-los en el context de la persecució religiosa cap als membres de l'església catòlica que es va donar durant els primers mesos de conflicte armat (estiu del 1936) i que va comprendre la persecució de moltes persones, religiosos i laics, així com també la destrucció de patrimoni religiós artístic i documental. Entre aquestes persones s'hi trobaven nombrosos religiosos membres del clergat secular, ordes, congregacions i diferents organitzacions dependents de l'Església Catòlica espanyola, que van sofrir actes de violència i que van culminar en molts assassinats.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Bibliografia

Documental

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Són els camps que hi ha a l'entorn de la propietat/granja Cal Jaumet de Fonolleres. Zona àmplia de coordenades.

Notes

Camp on sembla que hi van cremar el secretari de l'ajuntament de Golmés, a l'era on hi havia la palla, després de segar. La zona és propera al punt del paratge de la Corbella (fitxa id. 416000).

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Tant aquestes restes com les que es puguin trobar pel paratge de la Corbella, correspondrien a possibles víctimes de la rera guarda republicana.

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

Al llarg del 1938 Tàrrrega va patir diferents bombardejos que provocaren morts i deixaren part de la ciutat en ruïnes: el 2 i el 5 d'abril, el 30 de novembre, i tres de gairebé correlatius el 21, 27 i 31 de desembre. D'acord amb les dades establertes, perderen la vida 33 persones, tot i que fonts no-formals parlen del doble d'aquesta xifra. L'arribada de les tropes dels franquistes a Tàrrrega va ser el 15 de gener de 1939. Tàrrrega va perdre 125 persones aproximadament, entre religiosos, civils i soldats durant la guerra, dins el total dels 1.716 morts que va tenir la comarca de l'Urgell.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Correspon a una inhumació de tipus secundari, per tant les restes recuperades han de correspondre a elements esquelètics molt parcials.

Informants

Marta Vilardosa (Alcaldessa). [REDACTED]
Francesc Albareda Rubí (testimoni de més de 90 anys, agutzil del poble).
Josep Rubí (testimoni de més de 90 anys).
Ramon Cos Capdevila (testimoni de més de 90 anys).

Bibliografia

Documental

"La Segona República, i la guerra civil a Tàrrrega". Museu comarcal de l'Urgell. Culturàlia, 40. Revista Cultural de Tàrrrega).
"Buscant material bèl·lic, he trobat molts soldats enterrats. Miquel Aresté, col·leccionista i propietari del museu de la Guerra Civil, a Tàrrrega". El Punt Avui (30 de maig del 2018)

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol

Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y

Emplaçament Longitud Latitud

Notes

Capella amb les restes i relíquia del germà Fernando Saperas, claretià.

El 14 i 15 de setembre del 1960 uns claretiens excaven la fossa comuna del cementiri de Tàrrega (id. 67) per tal de recuperar les restes d'un claretià assassinat pels republicans. Es va exhumar un cos que portava un mocador amb unes inicials que podrien correspondre a la roba del Mas Claret (I.C), on el claretià hi havia fet estada. A l'entrada del cementiri de Tàrrega hi ha una placa que en recorda els fets. Les restes d'aquesta persona actualment es troben a la Parròquia de Santa Maria de l'Alba de Tàrrega.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

El dia 12 d'agost membres del Comitè de Cervera detenen el germà Saperas i el 13 d'agost l'assassinen a la porta del cementiri de Tàrrega.

Aquest fet cal emmarcar-lo en el context de la persecució religiosa cap als membres de l'església catòlica que es va donar durant els primers mesos de conflicte armat (estiu del 1936) i que va comprendre la persecució de moltes persones, religiosos i laics, així com també la destrucció de patrimoni religiós artístic i documental. Entre aquestes persones s'hi trobaven nombrosos religiosos membres del clergat secular, ordes, congregacions i diferents organitzacions dependents de l'Església Catòlica espanyola, que van sofrir actes de violència i que van culminar en molts assassinats.

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

Al llarg del 1938 Tàrrega va patir diferents bombardejos que provocaren morts i deixaren part de la ciutat en ruïnes: el 2 i el 5 d'abril, el 30 de novembre, i tres de gairebé correlatius el 21, 27 i 31 de desembre. D'acord amb les dades establertes, perderen la vida 33 persones, tot i que fonts no-formals parlen del doble d'aquesta xifra. L'arribada de les tropes dels franquistes a Tàrrega va ser el 15 de gener de 1939. Tàrrega va perdre 125 persones aproximadament, entre religiosos, civils i soldats durant la guerra, dins el total dels 1.716 morts que va tenir la comarca de l'Urgell.

Número inhumats

Identificació inhumats

Comentaris núm inhumats

Informants

Mari Carme Guim (Parròquia de Santa Maria de L'Alba, Tàrrega)

Bibliografia

QUIBUS, J. Misioneros mártires, II, Gráficas Claret, Barcelona 1942;
MONTERO, A. Historia de la persecución religiosa en España 1936-1939, BAC, Madrid 1961;
ARRANZ, A. M. El mártir de la castidad. Vida y martirio del siervo de Dios, Fernando Saperas Aluja, Impreso en A.G. Camps, Tàrrega 1976;
GARCÍA-HERNANDEZ, P. Matadme...¡Pero eso, no! Fernando Saperas C.M.F. El mártir de la castidad, Imprenta Minerva, Cervera 1985;
VILLAR, M. Fidel a la paraula. Testimoniatge de Ferran Saperas, Claret, Barcelona 1986;
GRACÍA-HERNANDEZ, P. Crónica martirial. 271 Misioneros Claretianos Mártires 1936-1939, publicaciones Claretianas, Madrid 2000, pp. 101-117

Documental

Revista Nueva Tàrrega. "El Mártir de la castidad".
Revista Nueva Tàrrega. "El hermano Fernando Saperas, un regalo de Dios".
Revista Nueva Tàrrega. "Por la glorificación del Hno Fernando Saperas".
Revista Nueva Tàrrega. "¿Que hay sobre los restos del Hno Saperas?".
"La Segona República, i la guerra civil a Tàrrega". Museu comarcal de l'Urgell. Culturàlia, 40. Revista Cultural de Tàrrega).
"Buscant material bèl·lic, he trobat molts soldats enterrats. Miquel Aresté, col·leccionista i propietari del museu de la Guerra Civil, a Tàrrega". El Punt Avui (30 de maig del 2018)

Webs

Id Id fossa Id anterior Títol
Altres noms Municipi

Categoria de la fossa Dins cementiri UTM X UTM Y
Emplaçament Longitud Latitud

Carretera C14 de Mafet a Artesa de Segre, al km 93. La parada de Mafet on hi podria haver una fossa republicana es troba a 1km de Mafet en direcció Artesa de Segre i Montclar, al costat dret de la carretera. La referència per trobar l'indret són unes feixes i uns murs de pedra, que fan de marge entre un camp i un altre.

Notes

Durant la visita al terreny, el mes d'agost del 2019, al costat dret de la carretera s'hi veuen plantacions d'arbres d'eucaliptus; al costat esquerre ja els estan tallant. El propietari explica que abans de finalitzar l'any hauran tallat també els del costat dret. Aquestes plantacions fa 4 anys que les tenen i prèviament s'havien llaurat i remogut els terrenys. El testimoni (propietari dels terrenys) indica que a la zona hi ha tres punts, tres parades, amb un nom suggerent relatiu als fets de la guerra i que sempre els ha sentit:

- Els terrenys anomenats "Parada del cementiri"
- Els terrenys anomenats "Parada sobre cementiri"
- Els terrenys anomenats "Parada de les bombes"

Sembla coherent pensar el nom de "Parada del cementiri" fa referència al camp on hi podria haver el cementiri militar republicà construït en forma d'estrella, tal i com ens ensenya en documents.

Els masovers i els qui treballaven les terres i el pare de l'actual propietari, van arreglar les terres cap als anys 50, acabada la guerra, i explicaven que trobaven ossos i clots de metralla. Els ossos els portaven a casa i anys més tard, quan va morir una padrina (anys 60?), van aprofitar per deixar els ossos al nínxol familiar. També al morir el pare de l'actual propietari (1977) dipositen més ossos a la tomba.

Senyalitzat Descripció senyalització

Dignificat Descripció dignificació

Exhumació Comentaris exhumació

Conservació Comentaris de conservació

Materials arqueològics en superfície

Jaciment associat IPAC núm IPAC nom

Tipus propietat Ref. cadastral Altres

Dades de la propietat

Context històric local

Durant la guerra civil a Mafet s'hi va instal·lar un hospital de campanya del XVIII Cos de l'Exèrcit Republicà, entre mitjans i finals del 1938. Els soldats que morien a l'hospital eren enterrats a una fossa fora del cementiri, en una finca apartada del poble, on l'exèrcit republicà inhumava els seus morts.

L'any 1938 les tropes del general Franco arribaven a les portes Catalunya, a la línia formada pels rius Ebre – Segre – Noguera Pallaresa, i ocupaven la part més occidental del país. El front va romandre estabilitzat en aquesta línia durant mesos, fins que al mes de desembre del mateix any, les tropes franquistes travessaven aquests rius i inicien l'ocupació total de Catalunya.

Número inhumats

Identificació inhumats

No

Comentaris núm inhumats

Informants

Reinald Pere Benet de Caparà Seguette [REDACTED] Cal Benet del Segarrenc. [REDACTED]
Sr. Enric Monsó (Testimoni, va néixer el novembre del 1927, té 91 anys). Va treballar les terres de la família. L'anem a visitar a la residència d'ancians [REDACTED]
Montse Serra (Alcaldesa) [REDACTED]
Base de Dades direcció General de Memòria Democràtica.

Bibliografia

BERTRAN PUIGPINÓS, JOSEP. Agramunt. Reportatges de la Història.
BERNAUS SANTACREU, RAMON; COTS SOLÉ, JAUME; PLANES, CLOSA JOSEP M; PUIG RIBERA, JOAN; SERA I GRANÉS, ROSA M. (1989). La guerra civil a Agramunt. Revista Sió, 1.
BERNAUS I SANTACREU, RAMON. 2008. "Agramunt sota les bombes: 1938-2008. Setanta anys del primer bombardeig". Revista Sió 529.

Documental

Carles Hervás. Facilita un informe de l'Arxiu del Pavelló de la República amb data novembre de 1938, que indica l'existència d'un cementiri militar a Mafet, fora del cementiri.

Webs